

טור נופך ספיר

תקציר

הנה נודע שהפשט הינו חיצוניות התורה כעור של האדם.
הפשט מלביש על הרמז וזה על הדרוש שמלבישים על
הסוד. הנה רציתי בביאור זה להנהיר את דברי רבנו יעקב
באור יקרות מתוך ספר הזהר ו עוד ספרי הקבלה. מותר
להעתיק לצלם להדפיס שלא למטרות ריווח.

תוכן

2	תוכן
4	מבוא
4	הקדמה
6	הלכות השכמת הבקר
6	סימן א
9	סימן ב
10	סימן ג
12	סימן ד
12	סימן ה
13	סימן ו
15	סימן ז
16	סימן ח
16	הלכות ציצית
18	סימן ט
18	סימן י
19	סימן י"א
24	סימן יב
25	סימן יג
25	סימן יד
25	סימן טו
26	סימן טז
26	סימן יז
27	סימן יח
28	סימן יט
28	סימן כ
28	סימן כא
29	סימן כב
29	סימן כג

29.....	סימן כד
32.....	סימן כה
32.....	הלכות תפילין
37.....	סימן כו
37.....	סימן כז
39.....	סימן כח
39.....	סימן כט
39.....	סימן ל
40.....	סימן לא
41.....	סימן לב
55.....	סימן לג
57.....	סימן לד
58.....	סימן לה
58.....	סימן לו
61.....	סימן לז

מבוא

אודה יי' בכל לבב בסוד ישרים ועדה. במה אקדם יי' איכף לאלהי מרום. על אשר הדריכני בנתיב יושר, ואת מבועי הקבלה הרוני ואת חלב אימא עילאה ינקתי ועל ברכי אבא שעשעתי. וזיכני באשת חיל עזרתי הלא היא יהודית טל שחר לבית שר שלום. בנתיב חיי עזרני ובנאות דשא הרביצני ולא חדל חסדיו לא תמו רחמיו.

בחיבור זה ראיתי לקשר את ספר טור אורח חיים שהינו ספר הלכה לתורת הסוד, למען ידעו ויכירו שההלכה והקבלה (שמות לו, כט) "תואמם מלמטה ויחדו יהיו תמים אל ראשו אל הטבעת הקחת" וכלהו לחד אתר סלקין.

ברצוני להקדיש את החיבור לעילוי נשמת בתינו "יעל" שנלקחה בתאונה בביתנו סמוך ונראה לחופתה. לכן קראתי לחיבור נופך ספיר ר"ת גימ' יעל וגם על היותה מלאה במדות טובה כנופך הזה וספיר יהלום גזרתה.

הקדמה

תורת הסוד הינה הנשמה של ההלכה והיא הנותנת ערכות ומתיקות להלכה. כל מי שלא ראה את דברי הזוהר לא ראה אור מימיו. ספר הזוהר לא נועד לפסוק את ההלכה אולם נותן טעם טוב להלכה עד כדי כך שאי אפשר ללמוד הלכה ללא הזוהר. בדור האחרון אנו נדרשים לכך ביתר שאת משום שחכמה מתפשטת בעולם ולא כל מה שהיה ברור בדורות הקודמים ברור לדור זה. לכן הרשב"י אמר (נשא קכד עב) ובגין דעתידין ישאל למטעם מאילנא דחיי, דאיהו האי ספר הזהר, יפקין ביה מן גלותא ברחמי. ויתקיים בהון, (דברים לב) יי ביד ינחנו ואין עמו אל נקר.

לחיבור הזה קדם ספרי "מילון עברי קבלי" ובו קישרתי את מירב המילים בשפה העברית לשפת המקובלים שזו שפה של ספירות. המילון זכה לעדנה באתר "ויקיבלה" שם הרחבתי כל ערך כפי שזיכני אלקי. לכן הרוצים לעמוד על סוד מילה בהרחבה יעינו באתר.

חיבור ההלכה לסוד התחיל בדורות קודמים ואני לא באתי אלא מלקט זעיר כאן זעיר שם מדברי רבותינו הקדושים והם המהרח"ו זללה"ה בשמונת השערים. "מקור חיים" לרבי חיים הכהן מאר"ץ רבו של השד"ה בעל איפה שלימה. של "מצת שימורים" ו"מחברת הקודש" להרב המקובל האלקי כבוד הרב נתן שפירא (הירושלמי). שלחן ערוך הזוהר להרב המקובל אברהם אביש ציינורט.

לאיתור הנושאים בספר הזוהר נעזרתי בספרו של הרב המקובל דניאל פריש זצוק"ל זללה"ה, שקיבל אותי במאור פניו הטהורות בסוכתו, הלא הוא "אוצר הזוהר" וכן נעזרתי בדיסק של פירושו לספר הזוהר.

כמו כן נעזרתי בדיסק DBS לאיתור מידע בספרי קבלה נוספים. ועל כולם דיסק "אוצר החכמה" שהינו אוצר בלום של כ 127 אלף ספרים שהם רוב בנין ומנין של עולם היהדות.

עם כל העזרים הנפלאים שמעמידה לנו הטכנולוגיה שינסתי מתני ובאתי להראות כיצד הקבלה מפיצה אור נעים סביב ההלכה.

הערה: אם תראו מילים עם מתג כגון: שמי'ם הכוונה לספירת התפארת או פרצוף ז"א, או ארץ הכוונה למלכות או פרצוף נוקבא. יש לשון הספירות וזו לשונו של הרמ"ק זללה"ה ואת את לשון הפרצופים וזו לשונו של הארי הקדוש זללה"ה. מילון כזה נמצא בהרחבה כאמור באתר "ויקיקבלה".

הלכות השכמת הבקר

סימן א

"יהודה בן תימא אומר הוי עז כנמר וקל כנשר רץ כצבי וגבור כארי

לעשות רצון אביך שבשמים" פרט ארבעה דברים בעבודת הבורא יתברך

"יהודה" רבנו פתח במילת יהודה שיש בה שם ה' מלא בד' אותיות לומר שכל מעשיו של אדם יהיו לשם שמים. המקובלים מסבירים את המילים "לשם שמים" היינו ייחוד קוב"ה ושכינתו"ה כי הקב"ה מכונה "שמים" כמ"ש "אבינו שבשמים" והשכינה נקראת "שם" כמ"ש ויעש דוד שם. נמצא שכוונה זו נמצאת במילת "יהודה" כי יש כאן ד' אותיות הו"ה ב"ה ואות ד' תרמוז לשכינה הנקראת "ד" בהיותה דלה מאור השפע העליון.

"יהודה בן תימא אומר הוי" ר"ת "בית הא" לרמוז שעל האדם להיות בית לשכינה הרמוזה באות "הא" אחרונה של שם הו"ה. גם "הוי" אלו אותיות העיקריות של שם הו"ה ב"ה.

"נמר נשר צבי אריה" נראה שבא לרמוז שעלינו לשבר ד' קליפות הגלות גלות בבל זה אריה שנאמר "עלה אריה מסובכו" זה נ"נ הרשע. נשר זו מלכות רומי שחקקה נשר על דגלה. נמר זו יוון שהייתה חכמה והעזות נמצאת בחכמים (נר מצוה למהרל) צבי זה ההפך של מדי. מלכות מדי מסומלת בדב כמ"ש רב יוסף בגמ' מגילה (דף י"א) "וארו חיוה אחרי תניינה דמיה לדוב ותני רב יוסף אלו פרסיים שאוכלין ושותין כדוב ומסורבלין בשר כדוב ומגדלין שער כדוב ואין להם מנוחה כדוב". אבל התנא לא מצא כל דבר חיובי בדב לכן נקט את הפכו הגמור. התנא פתח דוקא ביון הגם שבבל הייתה ראשונה כי העזות דקדושה נחוצה לעבודת השם כפי שיבואר.

עוד, ד' גלויות הן ד' קלי' ופרס זו קלי' נוגה שהיא קרובה אל הקדושה ואכן כורש מלך פרס נתן אישור לבנות את בית המקדש. לכן לא נזכר "דב" אלא "צב".

שאלה: מדוע לא מונים את גלות מצרים בתוך ד' גלויות? תשובה אחת שמעתי מהרב גרינברג שליט"א שאין מונין גלות אלא לאומה שנטלה מאיתנו שלטון ומצרים לא נטלה מאיתנו שלטון. ברם ניתן לומר שמצרים היא הגלות היחידה וכל ד' גלויות באו להשלים את גלות מצרים כמ"ש "אהיה אשר אהיה" שאל משה רבנו מה פירוש? ענה לו הקב"ה "אהיה עמם בגלות זו ובגלויות אחרות". א"ל מרעהי די להודיעם על גלות זו והסכים הקב"ה וא"ל "אהיה שלחני אליכם". המקובלים אומרים שבנ"י במצרים היו צריכים למתק ה"ג שכ"א מהן יש בה שם אלקים שהם פ"ו שנים ובסך הכל ת"ל שנים. ברם במצרים מתוך ר"י שנים עבדו בפרך פ"ו שנים לכן נותרו ד' גלויות למתק ד' גבורות שנותרו.

והתחיל ב"עז כנמר" לפי שהוא כלל גדול בעבודת הבורא יתברך לפי

שפעמים אדם חפץ לעשות מצוה ונמנע מלעשותה מפני בני אדם שמלעיגין

עליו ועל כן הזהיר שתעז פניך כנגד המלעיגין ואל תמנע מלעשות המצוה.

וכן אמר רבי יוחנן בן זכאי לתלמידיו "היי רצון שתהא מורא שמים עליכם

כמורא בשר ודם". וכן הוא אומר לעניין הבושה שפעמים אדם מתבייש

מפני האדם יותר ממה שיתבייש מפני הבורא יתברך על כן הזהיר שתעז

מצתך כנגד המלעיגים ולא תבוש. וכן אמר דוד ע"ה "ואדברה בעדותיך

נגד מלכים ולא אבוש", אף כי היה נרדף ובורח מן העו"ג היה מחזיק

בתורתו ולומד אף כי היו מלעיגים עליו.

ואמר "קל כנשר" כנגד ראות העין ודמה אותו לנשר כי כאשר הנשר שט באויר כך הוא ראות העין לומר שתעצים עיניך מראות ברע כי היא תחלת העבירה שהעין רואה והלב חומד וכלי המעשה גומרין.

"קל כנשר" הקשר בין הנשר והעין יובן כדלקמן: הנה קל גימ' עין ונשר גימ' ד' פעמים עין והענין שהנשר זו ספירת הבינה ועליה נאמר "דרך הנשר בשמים" היינו שהבינה משפעת לשמים שהוא ד"א מוחין והם ארבעה שהופכים לשלושה וסודם אותיות סו"ל של צל"ם והם חו"ב וחו"ג שהאחרונים הופכים לדעת. ואם כן ד"פ עין גימ' נשר זה השפע של הבינה שניתן לז"א ומשם לנוק' והיא מתמלאת בעשר ספירותיה ולכן "נשר" י"פ ב"ן. כעת נבין "עין רואה" זו החכמה הלב חומד זו הבינה וכלי מעשה אלו זו"ן.

ואמר "גבור כארי" כנגד הלב כי הגבורה בעבודת הבורא יתברך היא בלב ואמר שתחזק לבך בעבודתו.

"גבור כאריה" הקשר בין הגבורה והאריה בדרך פשט ברורה. ברם אריה גימ' יראה גימ' גבורה. ברם למרבה הפלא חכמי הסוד מייחסים ל"אריה" את ספירת החסד דווקא ולא את הגבורה. האיר את עיני בדבר זה הרב זית שליט"א מהיישוב עטרת והפנה את תשומת לבי לספר "מאור עיניים" להאדמו"ר מקאמרנה שהסביר שיש חס"ד (72) שמות (שכל אחת מהן ג' אותיות) ב"אריה" (216) אותיות הנזכרים בפרשת בשלח והם מבוארים בספר הזוהר שם.

ואמר "רץ כצבי" כנגד הרגלים שרגליך לטוב ירוצו.

"רץ כצבי" כנגד הרגליים שהם נצח והוד הממשיכים שפע ליסוד הנקרא "צבי" שהוא ר"ת צ"דיק ב'אמונתו י'חיה היסוד נסתר בגוף האדם ובעולמות אבל העולם עומד עליו. עבודת הצדיקים הנסתרים זה בעולמות החרובים וזהו חנינא בני ד' לו בקב חרובין מע"ש לע"ש מה הן אותם "קב חרובים" מסביר הבן איש חי שהם ג' מילויים של ע"ב ס"ג מ"ה העולים מ"ו ל"ז י"ט והם גימ' קב והם גימ' צבי.

וכן דוד המלך ע"ה היה מתפלל על שלשתם אלא ששינה הסדר ואמר "הדריכני בנתיב מצותיך" על הרגלים ואמר אח"כ "הט לבי" ואמר אח"כ "העבר עיני מראות שוא" והזכיר בלב הטיה ובעין העברה כי הלב הוא ברשותו להטותו בדרך הטובה או לרעה אף אחר שראה מעשה השווא על כן התפלל שיעזרנו להטותו לדרך הטובה. אבל ראות השוא אינו ברשותו כי אפשר שיפגע בו פתאום ויראנו לכן התפלל שיעביר עיניו מראות שוא ולא יזמינהו לפניו כלל.

"הט לבי" הזכיר כאן הרב את העינים שהם החכמה כמ"ש רואה אני דברי אדמו"ן וזו החכמה לב היינו בינה כמ"ש בינה ליבא ובה הלב מבין. הרגלים אלו נ"ה שעד שם מגיעה הבינה. אם כן יש כאן קומה שלמה של י"ס. הכתר הוא נשמת החכמה. הבינה נמצאת בין החכמה וז"א והם תו"מ. כשהשפע מגיע לרגלים הוא נשפע מאיליו לנוקבא. עוד היסוד נקרא רגל מפוסק וטובל בשמן רגלו והיסוד משפיע למל'. עוד נלמד מכוונת חנוכה ש"רגל" היינו ע"ב קס"א שאלו מוחין דא"א והם גימ' רגל.

לכן צריך האדם להתגבר כארי לעמוד בבקר לעבודת בוראו. ואף אם ישיאנו יצרו בחורף לאמר איך תעמוד בבקר כי הקור גדול או ישיאנו בקיץ לאמר איך תעמוד ממטתך ועדיין לא שבעת משנתך התגבר עליו לקום שתהא

אתה מעורר השחר ולא יהא הוא מעירך כמו שאמר דוד ע"ה "עורה כבודי עורה הנבל וכנור אעירה שחר" אני מעיר השחר ואין השחר מעיר אותי. ראו כמה חשוב לקום מוקדם

וכ"ש אם ישכים קודם אור הבוקר לקום להתחנן לפני בוראו מה יופיו ומה טובו. וטוב למי שמקדים שיכוין לשעות שמשנתנות המשמרות שהן בשליש הלילה ולסוף ב' שלישי הלילה ולסוף הלילה שבאלו הזמנים הקב"ה נזכר לחורבן הבית ופיזור ישראל בין העו"ג והתפלה שיתפלל אדם באותה שעה על החורבן והפיזור רצוייה וקרובה להתקבל ויפיל תחנונו לפני המקום אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין לבו בתחנוניו כי טוב מעט בכוונה מהרבות בהם שלא בכוונה.

"אם ישכים" הנה בספר הזוהר משבחים את האדם הקם ממטתו ללמוד תורה ולהפיל תחינה על אורך הגלות שהקב"ה והמלאכים מקשיבים לקול לימודו כמ"ש היושבת בגנים וכו'.

פֶּתַח רַבִּי יְהוּדָה וְאָמַר לַפֶּרֶשׁ מִשִּׁכּ הִנֵּה בִּרְכוּ אֶת ה' פֶּלַעַבְדֵי ה' וְגו' הִנֵּה הָאֵל קָרָא אוֹקְמוּהָ פֶּסוּק זֶה כָּבֵד בִּיאָרוּ חו"ל בְּמִדְרָשִׁים, אֲבָל תָּא חֲזִי אֲבָל בָּא וְרָאָה סוּד פֶּסוּק זֶה הִנֵּה בִּרְכוּ אֶת ה' פֶּתַח שְׁמַיָא אֵינֻן דִּיתְחַזֵּן לְבִרְכָא לִיה לְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְמִי הֵם הָרְאוּם לְבִרְךְ אֶת ה', וְאָמַר פֶּלַעַבְדֵי יְהו"ה וּמִפֶּרֶשׁ בְּגִין דְּכָל פֶּר נֶשׁ (דף קלו ע"ב) בְּעֶלְמָא מִיִּשְׂרָאֵל אָף עַל גַּב דְּכָלָא יִתְחַזֵּן לְבִרְכָא לִיה לְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לִפִּי שְׂכַל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל שְׁבַע עוֹלָם אָף עַל פִּי שְׂכוֹלָם רְאוּם לְבִרְךְ אֶת הַקֶּבֶה, בִּרְכָתָא דְּבִגְיָנִיהוּ יִתְפָּרְכוּן עֲלֵאִין וְתִתְאַיֵּן מֵאֵן הִיא אֲבָל בִּרְכָה שְׂבַשְׂבִּילָה יִתְבָּרְכוּ עֲלִיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים אִיזוּ הִיא, הִיא דְּבִרְכִין לִיה עֲבָדֵי ה' רַק זֶה שְׂמִבְרָכִים אוֹתָהּ עֲבָדֵי ה', וְלֹא כָּלָהּ וְלֹא כָּל אָדָם, וּמִפֶּרֶשׁ וּמֵאֵן אֵינֻן דְּבִרְכָתָהוּ בִּרְכָתָא וְמִי הֵם שְׂבַרְכָתָם נַחֲשֶׁבֶת לְבִרְכָה כְּרָאוּ, הָעוֹמְדִים בְּבֵית ה' בְּלִילוֹת וְהֵינּוּ אֵלִין אֵינֻן דְּקִיָּמִי בְּפִלְגוֹת לִילִיא אֵלּוּ הֵם הַקָּמִים בַּחֲצוֹת לַיְלָה, וְאַתְעָרִי לְמִקְרִי בְּאוֹרֵייתָא וּמִתְעוֹרְרִים לְקוֹרֹת בַּתּוֹרָה, אֵלִין קִיָּמִי אֵלּוּ הֵם הָעוֹמְדִים בְּבֵית ה' בְּלִילוֹת, וְהֵטַעַם שְׂבַרְכָתָם בִּרְכָה, דְּהָא פְּדִין קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲתִי לְאַשְׁתַּעֲשָׁעָא עִם צְדִיקָא בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן כִּי אִזְ בָּא הַקֶּבֶה לְהַשְׁתַּעֲשַׁע עִם הַצְדִּיקִים בְּגִי'ע וּמִשְׁתַּעֲשָׁעִים עִם לִימּוֹד הַתּוֹרָה שְׂעוֹלָה מִלְּמַטָּה מֵהַקָּמִים בַּחֲצוֹת,

וטוב לומר פרשת העקידה ופרשת המן ועשרת הדברות ופרשת הקרבנות כגון פרשת העולה ומנחה ושלמים וחטאת ואשם אמנם פרשת הקרבנות טוב יותר לאומרה ביום שהם במקום הקרבת הקרבן שזמנו ביום וכשיסיים פרשת העולה יאמר רבון העולמים יהי רצון מלפניך שיהא זה חשוב ומקובל לפניך כאילו הקרבתי עולה בזמנה וכן יאמר בפרשת המנחה והשלמים והאשם ואחר פרשת החטאת לא יאמר כן לפי שאינה באה נדבה.

"פרשת העקדה" כתב בשער הכוונות – דרושי ברכת השחר "קודם שהאדם יסדר תפילתו בבית הכנסת מפרשת העקידה ואילך צריך שיקבל עליו מ"ע של ואהבת לרעך כמוך" הנה כאן דעת הרב שתפלת שחרית מתחילה בפרשת העקידה.

ואם אינו יכול להשכים קודם אור הבוקר מכל מקום התפלה אשר היא מועד לכל חי אל יאחר אותה ויחשוב בלבו אילו היה בעבודת מלך בשר ודם וציוהו להשכים באור הבוקר לעבודתו היה זהיר וזריז לעמוד לעבודתו כאשר ציוהו כ"ש וק"ו בנו של קל וחומר לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה:

סימן ב

וימהר לקום בזריזות ולא ילבש מיושב אלא יקח חלוקו ויכניס בו ראשו וזרועותיו בעודנו שוכב

"ולא ילבש מיושב" הנה נראה שהרב מדבר אם היה ישן ללא חלוק. ובימינו שישנים בלבוש מיוחד לשינה על כל הגוף אין צורך להתלבש מתחת לשמיכה. והדבר ברור כי מלא כל הארץ כבודו.

ונמצא כשיקום שהוא מכוסה כמו שהיה מתפאר רבי יוסי מעולם לא ראו קורות ביתי שפת חלוקי. ואל יאמר הנני בחדרי חדרים מי יודעני ומי רואני כי הקב"ה מלא כל העולם כבודו אשר לפניו חשיכה כאורה.

וידקדק בחלוקו ללבושו כדרכו שלא יהפוך הפנימי לחוץ כדאיתא בשבת (ק"ד ע"א) בפרק אלו קשרים א"ר יוחנן איזהו ת"ח המדקדק בחלוקו להפכו

כדרכו.

"להפכו" מסביר מרן הב"ח בבאורו "בן יהוידע" בעת האכילה כדי שלא יתלכלך. דרך תלמיד חכם לשמור על בגדיו בעת האכילה. ונראה להעמיק שאכילה היינו תשמיש ובגדיו היינו מידותיו כלומר שלא ימאס על אשתו בעת התשמיש ויקפיד על צניעות הפה והגוף. עוד נראה להעמיק שאכילה היינו תפילה שהיא כנגד הקרבנות והכהנים אוכלים ובעלים מתכפרים. והיינו שיהיה ירא שמים בסתר כבגלוי וזה הוא להפוך את חלוקו שתוכו וברו שווין.

וכשינעול מנעליו ינעול של ימין תחלה ולא יקשרנו ואח"כ ינעול של שמאל ויקשרנו ויחזור ויקשור של ימין דא"ר יוחנן כתפילין כך מנעלין מה תפילין בשמאל אף מנעל נועל של שמאל תחלה. ותניא בברייתא נועל של ימין תחלה הלכך לצאת ידי שניהם נועל של ימין תחלה וקושר של שמאל תחלה.

"ויקשרנו" אמר לי מורי הרב הגאון האדמו"ר הרב המקובל רבי אברהם שמחה אשלג שליט"א שבקשירה מקדימים את השמאל. והביאור פשוט כי השמאל היינו מידת הגבורה וזה עומק עניין עקדת יצחק.

ויקום וילך בכפיפת קומה כדאיתא פ"ק דקידושין אמר ר' יהושע בן לוי אסור לילך בקומה זקופה שנאמר מלא כל הארץ כבודו. ויכסה ראשו כדאיתא נמי התם רב הונא לא אזיל ד' אמות בגילוי הראש אמר שכינה למעלה מראשי:

"בכפיפת קומה" לימדו אותנו חכמים שהמהלך בקומה זקופה גורם לא פחות מאשר ל"סילוק השכינה". מסביר מרן הב"ח בספרו "בן יהוידע" (ברכות דף מג ע"ב) "ועל דרך האמת נראה לי בס"ד לרמוז שהאדם הוא דוגמה לבחינת שם וא"ו דשם קדישא, ולכן כל תנועה וכל דבר

שיעשה האדם למטה גורם לעשות כנגדו למעלה, כמו שכתוב ונתהלים קכ"א ה' צלך על ידי ימינך, דוגמת הצל, וידוע כי בחינת ה"א אחרונה שבשם הו"ה תקבל שפע גדול על ידי הסתכלות בחינת וא"ו דשמו קדישא בה, וזה ההולך בקומה זקופה מחמת גאוה שהוא מסתלק (מסלק) הבטתו מן הארץ על ידי איסור גאוה, לכך גורם שגם אות וא"ו דשמו מסתלק הסתכלתו מן בחינת ה"א אחרונה, ונמצא נפסק ונתבטל אותו השפע הנעשה על ידי ההסתכלות אשר שפע זה נקרא בשם רגלים, כי היסוד נקרא "רגל" וההשפעה היא על ידי היסוד, ועיין בשער מאמרי רבותינו ז"ל דף י"א ע"ב ודו"ק היטב.

ויבדוק נקביו דאמר רבי יוחנן הרוצה לקבל עליו עול מלכות שמים שלמה פנה ויטול ידי ויניח תפילין ויקרא ק"ש ויתפלל:

"ויבדוק נקביו" כאן כתב הרב בקצירת האומר את כל כוונות הרש"ש ונפרטם מעט לפי ספר "נקודות הכסף" להרב הגאון המקובל האלהי כבוד הרב יחזקאל בינג שליט"א שביאר לפי סידור הרש"ש, הנה עולמות אבי"ע נחלקים לפנימי וחיצון. אנו מתקנים את חיצוניות העשיה בנטילת ידיים של שחרית ובברכה וההתפנות. תיקון חיצוניות היצירה בטלית. תיקון חיצוניות הבריאה בתש"י וח"י האצילות בתש"ר. ולכן אנו לוקחים את ב' הציציות לפני אמירת ברוך שאמר, אנו נוגעים בתש"י במילים "יוצר אור" ונוגעים בתש"ר באמירת "גואלנו" לפני תפילת שמונה עשרה. פנימיות אבי"ע יותר ידועה ואלו אמירת פסוקי קרבנות (עשיה) פסוקי דזמרה (יצירה) ברכות ק"ש (בריאה) ותפילת שמונה עשרה (אצילות).

סימן ג

ובכניסתו לבית הכסא יאמר "התכבדו מכובדים קדושים משרתי עליין שמרוני

שמרוני עזרוני המתנינו לי עד שאכנס ואצא שכן דרכן של בני אדם"

מי תיקן ברכה זו? כתב בספר "לימודי אצילות" מפני שאדם אינו רשאי להרהר שם בד"ת שמבריחין אותם וע"ז הם מזיקים ומפני כן התקינו אנשי כנסת הגדולה לומר התכבדו מכובדים וכו' והג"ה אמר מאיר אף שעכשיו מפני היוהרא אסור לומר כנזכר בש"ע או"ח אך מפני שחמורה הסכנה יש לאומרו מפני שחמורה סכנתא מאיסורא עכ"ה

"התכבדו מכובדים" בספר ספר הפליאה – ד"ה הוראה והבן מה אתה רואה ומה הרחוב מעט וכתב "ואתה יודע שכל מקום שהולך אדם מלוים אותו שני מלאכים כענין שאמרו ביעקב אבינו ע"ה מלאכים שלווהו וגו' לכן בכניסתך לבית הכסא עשה התעוררות והתפלל ואומר התכבדו מכובדים קדושים משרתי עליין שמרוני שמרוני עזרוני המתנינו עד שאכנס ואצא שכן דרכן של בני אדם, ובעבור שתניחם בחוץ והשדים והמזיקים בבתי כסאות על כן בקש מהם שמירה.

שאלה: כיצד האדם מצווה את המלאכים? עונה על כך המהר"ח זללה"ה במאמר הוראה על שאלת המלאכים: "והדרך השביעי והוא האומר למלאך הממונה על דבר מה, עשה כך וכך לכבוד קונך זה נראה אלי שהוא מותר לגמרי שזה במה שמזהירו לעמוד על משמרתו לעבוד עבודתו אשר צוהו קונו. ומטעם זה בשעה שאדם נכנס לבית הכסא הוא אומר למלאכים המלווים אותו התכבדו מכובדים קדושים משרתי עליין תנו כבוד לאלהי ישראל שמרוני שמרוני עזרוני עזרוני וכו', פירוש לפי שנוהג בהם מנהג שאינו ראוי כשנכנס לבית הכסא זולתי שעושה כן על צד ההכרח כמו שהוא אומר שכן דרכן של בני אדם לכן אומר להם התכבדו מכובדים כי אתם מכובדים מצד עצמכם לא מצדי. משרתי עליין שאתם משרתים אותי במה שצוה עליכם ללוות אותי לשמרני כמו שאמר הפסוק "כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך" (תהלים צא' יא) וכיון שכן תנו כבוד לאלהי ישראל לקיים מצותו ושמרוני שמרוני עזרוני עזרוני שכן צוה אתכם. ואין בזה הוראת שום אלהות למלאכים אדרבה מורה היותם עבדים משועבדים לאדוני האדונים וזה טוב והגון. ומזה הטעם ג"כ הוא מותר מה שנמצא למקובלים בקצת שאלת חלום או שאלות בהקיץ שאומר השואל למלאכים הממונים

להשיב אתם מלאכי עליון פלוני פלוני הממונים על שאלות בני אדם תנו כבוד ל"י אלהי ישראל והודיעוני כך וכך ואין בזה איסור רק מצד שאין להטריח הרוחניים האלהיים כאשר אמרתי למעלה:

האם אומרים נוסח זה היום? הנה הרמב"ם בהלכות תפלה (פרק ז הל' ה) כתב "וכל זמן שיכנס לבית הכסא אומר קודם שיכנס התכבדו מכובדים קדושים משרתי עליון עזרוני עזרוני שמרוני שמרוני המתינו לי עד שאכנס ואצא שזה דרכן של בני אדם". וכן דעת הארי הקדוש לאומרו, כך כתב היעבץ. וכפי שכתב רבי מאיר פופארש זצוק"ל תלמיד הרב יעקב צמח בספרו "אור צדיקים". בשו"ת יצחק ירנן (ח"א סימן יג) העלה שראוי לכל אדם לאמרו עיי"ש. ויש שאמרו (והם רוב הפוסקים) שזו גאווה לומר ולא נאמרה הלכה זו אלא ליחידים וצנועים. הרב מרן הבן איש חי בספרו "עוד יוסף חי" כתב שניתן לומר התכבדו רק ביום כיפורים שאנו נדמים למלאכים וסיים "ומכל מקום יאמרו בלחישתם". ובספר "סוד ישרים חלק ב שאלה ט' העלה שאין לומר התכבדו וכי' ומי שאומר כן מראה שהוא בעל גאווה. וכן דעת ה"משנה ברורה" שלא לאמרו בדורות אלו. בשו"ת "מעט דבש" חלק שני העלה לא לאמרו כדעת השו"ע והרמ"א כיון שאין מזיקים שכיחים בזמננו. וכן הסכים מרן פאר הדור (ילקוט יוסף חלק ג) שאין לאמרו והסכים שביום כיפור ניתן לאמרו. העיר בנו מרן הראשון לציון כבוד הרב יצחק יוסף שליט"א בספרו "ילקוט יוסף" שמימיו לא ראה את אביו אומר "התכבדו מכובדים".

מדוע כופלים הלשון "שמרוני שמרוני" וכי? מצאתי תשובה לכך בספר הפליאה: "אמר לו רבי ולמה פעמיים? אמר לו כענין "שוב אשוב" שאין השמירה מכח עצמם אלא מכח הקב"ה. למה קרא למלאכים "מכובדים"? נראה לי מפני שהם משתלחים מהשכינה הנקראת "כבוד".

וכן יאמר בכל פעם שיכנס. ויהא צנוע בבית הכסא ולא יגלה עצמו עד שישב וימשמש בפי טבעת ואח"כ ישב ויגלה מלפניו טפחיים ומלאחריו

טפח

"ויהא צנוע" הנה הצניעות יפה בכל עת ובעיקר במקום שאדם לבד. מרן הראשון לציון זצ"ל כבוד הרב מרדכי אליהו זצוק"ל אמר שאם אדם אינו צנוע בביתו זה גורם לו ירידה בכבוד ובממון.

ואשה מאחריה טפח ומלפניה ולא כלום. וכשיושב יכוין שיהא פניו לדרום ואחוריו לצפון או איפכא אבל לא ישב בין מזרח למערב ומיהו דוקא כשנפנה במקום מגולה אבל במקום שיש מחיצות כגון בית הכסא שבבית אין צריך לדקדק.

"אבל לא ישב בין מזרח למערב" זו גמ' ברכות ס"א ע"ב ופירש"י שעיקר הקפידא היא שלא להפנות אחוריו לירושלים. והב"י תמה על הרמב"ם שלא חילק בין יהודה לגליל וגם רבנו לא חילק. הנה לשון הרמב"ם בהלכות בית הבחירה פרק ז הל' ט: "אסור לאדם לעולם שיפנה או שיישן בין מזרח למערב ואין צריך לומר שאין קובעין בית הכסא בין מזרח למערב בכל מקום מפני שהיכל במערב לפיכך לא יפנה למערב ולא למזרח מפני שהוא כנגד המערב אלא בין צפון לדרום נפנים וישנים". ע"כ. הנה הרמב"ם לא חילק בזמן שבית המקדש קיים אם לאו וכן בין גליל ליהודה ונתן טעם "מפני שהיכל במערב". כל מי שיש לו אוזן ישמע שהטעם הוא מפני שהשכינה במערב (גמ' ב"ב דף כ"ה ע"א. זוהר ח"א דף רמ"ו ע"ב וח"ג ק"ט ע"ב ותיקו"ז נ"ו ע"ב ועוד) ובדגלים דגל רחל במערב. כתב בספר "תורה אור" מהר"מ פאפירש זללה"ה בפרשת תרומה שהים הוא במערב והים זה המל' שכינת עוזנו והיא במערב ששם מתערבים הצורות ואולי זו כוונת הרמב"ם כי נקט "היכל" שזו גמ' שם אדנות ששם השכינה.

וכשנפנה בשדה, אם הוא אחורי הגדר יפנה מיד ובבקעה יתרחק עד מקום שלא יוכל חבירו לראות את פירועו. ולא יאנוס לדחוק עצמו יותר מדאי. ויקנח ביד שמאל ולא בימין. ולא יקנח בחרס משום כשפים ולא בעשבים יבשים ולא בצרור שקנח בו חבירו. ויפנה בצניעות בלילה כדרך שעושה ביום.

ולא ישתין מעומד שלא יתזו נצוצות על רגליו ויראה ככרות שפכה ונמצא מוציא לעז על בניו אם לא שיעמוד במקום גבוה או שישתין לתוך עפר תיחוח.

ויזהר לבל יאחז באמה וישתין אם לא מעטרה ולמטה לצד הארץ ואף אם הוא נשוי. ולא ישהא צרכיו:

"ולא ישהא צרכיו" הגמ' (מכות ט"ז ע"ב) "אמר רב אחאי המשהה את נקביו עובר משום לא תשקצו" ויש בזה סכנה שהרי תלמידיו נעקרו כי יראו לצאת באמצע השיעור. כתב הרמב"ם בהלכות דעות פרק ד הל' טו: "וכל מי שהוא יושב לבטח ואינו מתעמל או מי שמשהא נקביו או מי שמעיו קשין, אפילו אכל מאכלות טובים ושמר עצמו על פי הרפואה, כל ימיו יהיו מכאובים וכחו תשש". על פי הקבלה עשיית הצרכים זה תיקון חיצוניות העולמות דעשיה התחתונה ומזון הקלי' וזה חלקם. ובגמ' ברכות דף יד ע"ב "ואמר רבי יוחנן הרוצה שיקבל עליו עול מלכות שמים שלמה יפנה ויטול ידיו ויניח תפילין ויקרא קריאת שמע ויתפלל וזו היא מלכות שמים שלמה. אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן כל הנפנה ונוטל ידיו ומניח תפילין וקורא קריאת שמע ומתפלל מעלה עליו הכתוב כאלו בנה מזבית והקריב עליו קרבן דכתיב ארז בנקיון כפי ואסובבה את מזבחך ה'. ע"כ. הנה מפורש שהרוצה להתחבר עם השכינה עליו להפנות תחילה.

סימן ד

וירחץ בנקיון כפיו ודווקא במים (ב') ויברך בא"י אמ"ה אקב"ו על נטילת ידים וידקדק לערות עליהם שלשה פעמים מפני שרוח רעה שורה על הידים קודם נטילה ואינה סרה עד שיערה עליהם ג"פ

"רוח רעה" כתב החיד"א בספר "כנף רננים" שער קימת חצות, שהרוח הרעה נקראת שיבת"א והיא בת מלך ומקפדת להשאיר על הידים ורק לאחר ג"פ נט"י בסירוגין מסתלקת.

ועל כן צריך למנוע מהגיע בידו קודם נטילה לפה ולחוטם ולאזנים ולעינים מפני שרוח רעה שורה עליהם ואם אין לו מים יקנח ידיו בצרור או בכל מידי דמנקי ויברך על נקיות ידים:

סימן ה

ויכוין בברכותיו פירוש המלות שמוציא מפיו ובהזכירו השם יכוין פי' קריאתו באל"ף דל"ת לשון אדנות שהוא אדון הכל. ויכוין עוד פי' כתיבתו ביו"ד ה"א לשון הוי"ה שהוא היה והוא ויהיה. ובהזכירו אלהים יכוין

שהוא תקיף אמיץ אשר לו היכולת בעליונים ובתחתונים, כי "אל" לשון כח וחוזק הוא כמו "ואת אילי הארץ לקח":

בספר "שערי אורה" מייחס הרב את שמות הקודש לספירות: שם אדנות בספירת המלכות. שם שדי ביסוד, אלקים צבקות בהוד, הויה צבקות בנצח, הויה בתפארת, אלקים בגבורה, אל בחסד, הויה בניקוד אלקים בבנינה, יה בחכמה ואהיה בכתר. יש חשיבות לדעת את הקשר בין הספירות והשמות כי בכך הוא מכין יותר.

סימן ו

ויברך ברכת אשר יצר וכו' חלולים חלולים ולא יאמר חללים חללים רמז לדבר "חלולים חלולים" עולה רמ"ח כחשבון איברי האדם (ע"י בפ"ו דאהלות ושם מונה כל רמ"ח איברים שבאדם). "אי אפשר להתקיים" כדאיתא במס' נדה כל זמן שתינוק במעי אמו טבורו פתוח ופיו סתום יצא לאויר העולם נפתח הסתום ונסתם הפתוח שאלמלא כן א"א לעמוד. "ומפליא לעשות" כדאיתא במדרש כי גדול אתה ועושה נפלאות האדם דומה לנאד מלא רוח ואם יעשה אדם בנאד נקב כחודה של מחט הרוח יוצא והאדם מלא נקבים ורוחו משתמרת בתוכו הרי עושה נפלאות.

שער הכוונות – דרושי ברכת השחר "ברכת אשר יצר היא כנגד אבא ודוד"ן שבעולם העשיה ולכן יש בה מ"ה תיבות כמספר אדם שהוא חכמה אבא וז"ש אשר יצר את האדם בחכמה כי מסוד החכמה העליונה נוצר זה האדם שנרמז בו ולפי שהיצירה קודמת אל העשיה לזה אמר אשר יצר את האדם כי ע"י היצירה נעשית העשיה. והנה לפי שהג' ספירות עליונות הם סוד הבריאה והאדם שהוא חכמה הוא א' מן הג' לזה אמר וברא בו כי הוא מבחי' הבריאה וזהו לשון בו כי בו באדם עצמו שהוא בחי' הבריאה שבעשיה ברא כו' כנודע כי ג"ר דעשיה הם בריאה שבעשיה והו"ק הם יצירה שבעשיה והעשירית עשיה שבעשיה. והנה נקבים אלו הם בחינת ז' נקבים שבראש האדם שהוא אבא כנזכר בר"מ פרשת משפטים ואמנם הם סוד עינים וואודנין וחוטם ופה וכו' והם סוד ז' דגלגלתא והנה הענין הוא כי אין אנו צריכין כאן בעשיה אלא בחי' אור הנקבים האלו לפי שהדינין הם צורך קיום העולם כדי שיוכלו לקבל אור העליון ע"י המדה הניתנת בהם ע"י הדינים הקוצבים קצבה ומדה באורות שלא ישפיעו יותר מדאי ובפרט בעולם העשיה אשר שם צריכין הדינין בהכרח כי שם הוא ענין סנדלפין שהוא בגמ' פ"ר שהם סוד ה' גבורות מנצפ"ך שהם בגמ' פ"ר. והנה אם בחינת הרחמים יפתחו יותר מדאי דרך אותם הנקבים ודאי הוא כי יתבטלו הדינין שבעשיה ויתבטל העולם וכן אם יסתתמו יותר מדאי ולא ימשכו הרחמים יתרבו הדינין ויהיו הם לבדם בלתי רחמים וע"ז א"א להתקיים אפילו שעה אחת דהיינו בחי' מלכות שבעשיה הנקרא שעה א' כנז' בתיקונים תיקון ס"ט בסוד מזל שעה גורם ובסוד שעה עומדת לו וע"כ רופא כל בשר בסוד מיתוק הדינין ע"י הרחמים כי הבשר הם דינים בשרא סומקא והוא בעשי' כי משם הוא סוד הבשר וע"כ הוא מפליא לעשות ר"ל כי הוא ממשיך התיב העליון הנק' פל"א עד עולם העשיה כדי למתק דיני' וזהו ומפליא לעשות ונרמזה העשיה במלת לעשות ומ"ש גלוי וידוע לפני כסא כבודך הוא בעולם האצילות אשר הוא יותר פנימי מכסא הכבוד שהוא הבריאה וזמ"ש לפני כסא כבודך ומשם נגלים וידועים בחי' הנקבים האלו למתקם משם ע"י הנקבים ההם מן האצילות היושב פנימי מן כסא כבודך שהוא הבריאה כנז'.

כתב בספר הפליאה: "ואחר נטילת ידיים תברך אשר יצר את האדם בחכמה וברא בו נקבים נקבים חלולים חלולים כי הוא דוגמא עליונה הנקבים וחלולים הם הצינורות אשר דרך שם

נותן הנותן ומקבל המקבל ואם יסתום אחד מהם לא יתקיים המקבל. וראה והבן שרמ"ח איברים רוחניים מתקיים דרך נקבים וחלולים שכן חלולים חלולים עולה רמ"ח.

ספר שושן סודות: אות לד – ברכת אשר יצר – ברכת אשר יצר יש בה נגלה ונסתר. הנסתר אשר שהוא אה"ה גבר על הבינה שיברא את האדם העליון בחכמה עילאה. וברא בו, כלומר באדם העליון. נקבים חלולים, לקבל מצינורות ל"ב נתיבות וחמשים שערי בינה וע"ב גשרים ומ"ב גחלי אש מגבורה וכו' ב גבולי אלכסונים נפתחים לעת הצורך. ואם נפתח אחד מהם שלא לצורך או נסתם, אי אפשר להתקיים לא לעליונים ולא לתחתונים. ולכן אוי ואבוי לנפשי בעלי השמות המכריחים למקשה לילד שתלד קודם בא זמנה. פירוש, אותם י"ב גבולי אלכסונים מתחלקים ובם תמצא עושר ועוני וכן שאר מיני תמורות. ואם תכריח לצאת לילד קודם פתיחת אלכסונו אתה מחליף תולדו והופכו משוב לרע או ההפך. וזהו אמרו שאם יפתח א' מהם וכו' אפילו שעה אחת כדכתיב הרף ממני ואשמידם. וכן הניחה לי ויחר אפי בהם ואכלה אותם כרגע. ותרגם בשעה. וטעמי שיפתח אחד מגבולי אלכסונים שלא בעתו להשפיע מצד הגבורה והנה כלים בשעה אחת. רופא חולי כל בשר, כלומר מדת הבינה ומפליא לעשות בעליונים ומזה בא בתחתונים:

ספר תולעת יעקב – סוד נטילת שחרית – וראה כמה עמקו מחשבות יוצרנו לכלול באדם כל העולמות נגלים ונסתרים, ועל זה תקנו לנו הברכה הזאת לאמרה בכל יום להתבונן נפלאות אל ולידע כי האדם מסודר ומתוקן באבריו ופרקיו בחכמה מופלאה, וע"ז נאמר (איוב יט, כו) ומבשרי אחזה אלוה, ואם תשכיל בה"א האדם תמצא שרומז לאדם הנאצל מן החכמה העליונה. וברא בו נקבים נקבים חלולים חלולים והם הצינורות שבהם הולך השפע ממדה למדה ועל ידיהם נותן הנותן ומקבל המקבל לקיום הנמצאים. כעין דוגמא, יש נקבים באדם שהם מקבלין המאכל והמשתה ויש נקבים דוחים את המותרות ויש נקבים מקבלין ויש נקבים משפיעים הכל כדוגמא עליונה. שאם יסתם א' מהם והוא הצינור הבא מעולם הרחמים אל האדם הידוע, או אם יפתח אחד מהם והוא הצינור הבא ממדת הדין הקשה, אלו היה גובר, אי אפשר להתקיים ולעמוד אלא יסתלק למקומו ואז הבריות צועקין ואינן נענין, וכמו שאמרו במדרש (עי' מ"י דרך ארץ פ"ב) בזמן שישראל עושין רצונו של מקום שוכן על ערבות ואינו מתרחק מהם שנאמר (במדבר ז, פט) מבין שני הכרובים וידבר אליו, ובשעת הכעס מתעלה ויושב בשמי מרום והכל צועקים ובוכים ואין קולם נשמע וגוזרים צום ומתפלשים באפר וצועקים ואינן נענין, ע"כ. וכל זה בסתימת צינור הרחמים או בפתיחת צינור הדין מפני קלקול הבריות, כי כפי מעשיהם של מטה מעוררים למעלה. רופא כל בשר שמעמיד הכל על תיקונו ושולח רפואה וחיים לעולם. ומפליא לעשות ולהאציל אצילות נעלם ואין קיום לעולמים בלתו, כי זולתו אין כלי להריק לעולם להתמיד ישובו, ונאצל ממקום מופלא ומכוסה והוא האויר הקדמון:

ספר מצת שימורים – שער הברכות – ובכוונת הברכה (ברכת אשר יצר) תכוין שהוא כנגד אבא דעשיה ולכן יש בברכה זו מ"ה תיבות כמנין "אדם" שהוא ה"חכמה" בסוד כ"ח מ"ה. ויכוין בהבל הפה של הברכה לתקן אור המקיף של ג' אחרונות דעשיה. ובזה נגמרו ג' אחרונות דעשיה בסוד פנימי וחיצון ואור מקיף דחציון ואור מקיף דפנימי. ויתכוין בפ"י של הברכה וזהו הענין. אשר יצר את האדם בחכמה פ"י, אשר' שהיא בינה דיצירה, יצר את האדם' שהוא אבא דעשיה. בחכמה' של היצירה כמ"ש כולם בחכמה עשית' בבינה. וכן ויאמר אלהים דמעשה בראשית. ולפי שכל א' מעולמות אב"ע כלול מאב"ע. דהיינו הכתר נקרא אצילות. חב"ד נקרא בריאה. וששה קצוות נקרא יצירה. ומלכות נקרא עשיה. והנה זה האדם שהוא חכמה הוא אחד מג' ראשונות הנה בריאה. לזה אמר "וברא" לשון בריאה וזהו דייקא ובר"א ב"ו ר"ל בו בעצמו שהוא מבחי' הבריאה דעשיה. ומ"ש נקב"ם נקב"ם פירוש שהם ז' בחינות דגולגלתא הנודעים, והם עינים ואזנים וחוטם ופה שיש בראש האדם הזה שהוא אבא. ומ"ש גלוי וידוע לפני כסא כבודך פ"י כי אותם שבעה בחינות דגולגלתא של א"א דאצילות הנקרא לפני כסא, כי הבריאה הוא הכסא עצמה, והאצילות הוא לפני מן הכסא. ושם למעלה הם גלויים הארתם ונמשכים עד ז' דגולגלתא דחכמה דעשיה, כדי ליתן כח למתק הדינין שבעשיה, לפי הצורך שלהם בלבד כאשר נודע. כי בחינת מציאות הדינין הם לתועלת העולם כי על ידם נותן המאציל העליון

קצבה ומדה אל האורות כדי שיוכלו העולמות לקבל האור העליון. בסוד בוצינא דקרדוניתא הנותנת קצבה וקו המדה אל כל הספירות. והרי כי אין תיקון העולם אלא ע"י הדינים והבן זה מאד:

ואם הולך מיד לבית הכנסת ורוצה להמתין מלברך ענט"י עד בואו לבית הכנסת שיסדר אותם עם שאר ברכות הרשות בידו.

אמנם אם יברך מיד ענט"י ואשר יצר י"א שצריך לומר מיד אחריה אלהי נשמה עד בא"י המחזיר נשמות לפגרים מתים לפי שהיא סמוכה לברכת אשר יצר ולכך אינה פותחת בברוך וי"א שאין צריך לומר מיד אחריה ומה שאינה פותחת בברוך מפני שהיא ברכת הודאה כמו ברכת הגשמים שאינה פותחת בברוך והכי מסתבר דהכי מוכח בברכות בפרק הרואה דקאמר כי מתער משנתיה לימא אלהי נשמה ובתר הכי קאמר וכי משי לידיה לימא על נטילת ידים וכן סדרן הרמב"ם ז"ל:

שער הכוונות – דרושי ברכת השחר "ברכת אלהי נשמה שנתתה בי כו' ברכה זו סמוכה לחברתה לפי שהיא כנגד אימא נדז"ן דעשי המחוברת תדיר עם אבא ונהבן זה הנה אעפ"י שלא כל אדם זוכה לחלק הנק' נשמה עכ"ז הנה יש לו חלק בנשמת אדה"ר שהיה כולל כל הנבראים אעפ"י שהאדם הזה עדיין לא זכה אל"י הוא בעצמו. ואמרו טהורה היא כנגד עולם האצילות אשר משם נשמה לנשמה אתה בראת כנגד חלק הנשמה הבאה מן הבריאה. אתה יצרת הוא סוד הרוח הבא מן היצירה. אתה נפחתה בי הוא סוד הנפש שבעשי' ונמצא כי באמרו נשמה שנתת בי כלל כל הדי' חלקים הנז' וקראם כלם בשם נשמי'. ואתה עתיד ליטלה ממני כו' הוא בסוד מ"נ ואח"כ אתה עתיד להחזירה בי בבקר בסוד חדשים לבקרים:

סימן ז

וכל היום כשעושה צרכיו י"א שלקטנים מברך אשר יצר ולגדולים ענט"י. וי"א שבין לגדולים בין לקטנים מברך ענט"י ואשר יצר דכיון שצריך לומר אשר יצר שהוא דבר של קדושה צריך לברך ענט"י, וכ"ש אם רוצה ללמוד אחר גדולים שצ"ל ענט"י.

וא"א הרא"ש זצ"ל לא היה מברך אף לגדולים רק "אשר יצר" אף כשהיה רוצה ללמוד אם לא כשעושה צרכיו וקנח או הטיל מים ושפשף והיה מתפלל אחריו מיד אז היה מברך ענט"י. וז"ל שכתב בתשובת שאלה אם עשה צרכיו וקנח או קטנים ושפשף ורוצה להתפלל יטול ידיו ויברך ענט"י אבל כל היום כשעושה צרכיו או מטיל מים אף אם רוצה ללמוד אין לו לברך על נטילת ידים כי אם אשר יצר:

שאלה: מי שנכנס לבית הכסא ולא התפנה כלל, האם יטול ידיו? תשובה: כתוב בהקדמת ספר הזהר דף י"ב שיש רוח רעה ששורה בבית הכסא וכשיוצא משם היא שורה על אצבעותיו. כתב מרן הבן איש חי (תולדות שנה א אות טז) היינו דווקא כל גופו אך אם הכניס מקצת גופו

או ידיו א"צ ברכה. ברם הרב הראשי לחולון כבוד הרב הגאון אברהם יוסף שליט"א שאפילו הכניס ידו לבית הכסא חייב ליטול. ועיין שו"ע הזוהר או"ח סימן ג' שדייק גם מהתלמוד הבבלי כעין מ"ש.

סימן ח

הלכות ציצית

ומיד אחר נטילת ידיו יתעטף בציצית מעומד.

למה רומזת הציצית? כתב בשער הכוונות דרושי ציצית דרוש א: "הציצית הגדול המעטף את הראש הוא בחינת אור המקיף דז"א כשהגדיל ונעשו לו י"ס גמורות ונתפשטו ראשו וזרועותיו ולכן שיעור זה הטלית הגדול של העטיפה הוא כדי לכסות ראשו ורובו".

וסדר עטיפתו פירשו הגאונים כעטיפת ישמעאלים שהיא עטיפה גמורה. ובעל העיטור כתב דלא בעינן כולי האי אלא כדרך בני אדם שמתכסין בכסותן ועסוקין במלאכתן פעמים בכיסוי הראש ופעמים בגילוי הראש. ודרך העטיפה רחבה לקומת האיש ומחזיר ב' ציציות לפניו וב' ציציות לאחוריו שיהא מסובב במצות, ומכסה ראשו שלא יהא בגילוי הראש.

מה הטעם הסודי של עטיפת הישמעאלים? כתב בספר "מצת שימורים" בשער הציצית: "והטעם שצריך להתעטף כעטיפת הישמעאלים דווקא מפני שהמלכות היא מתחלת בסוד אחורי הזעיר ולכן צריך לכוון שני ציציות הימינים ולהשליכם לאחור דרך הכתף השמאלי כדי שיגיעו אל רישא דנוקבא העומדת באחור ובצד שמאלא, כנודע דנוקבא אחידת בשמאלא שהם הגבורות. ושני ציציות האחרים ישארו תמיד דרך פנים של האדם. והטעם הוא כי הנה נתבאר לעיל כי ציציות היוצאים מן הד' מוחין דקטנות הנה השנים מהם שהם החסדים וגבורות שבדעת אלו הם בלבד שנוטלת המלכות בהיותה באחור, אבל כשחוזרת פנים בפנים אז לוקחת גם השני ציציות אחרים שעומדים דרך הפנים הנז' והם חכמה ובינה."

ויכרך "להתעטף בציצית"

ראשי תיבות ל"ב ויש כאן רמז לל"ב חוטין שיש בד' כנפות והם רומזות לל"ב נתיבות חכמה הנמשכות למלכות הנקראת מצוה ולכן הטלית נקראת "תשמישי מצוה".

כתב הרש"ש זללה"ה בספרו נהר שלום (דף טו עמוד ב) "יכוין בתחלת הכל ביחוד של הציצית יהוה שמספרו ל"ב כמספר ל"ב נתיבות חכמה ורמזים בר"ת להתעטף בציצית דהיינו שיכוין לזווג או"א שהם י"ה ולהמשיך אור המקיף שהוא בחינת הטלית לז"א שהוא אות ו' והז"א שהוא אות ו' ממשיך המקיף לנוק' שהיא ה' אחרונה והם בחינת הציצית.

ונקראת "ציצית" על שם החוטין הנפרדין ממנה כדכתיב "ויקחני בציצית ראשי".

מה הוא סוד הציצית? כתב בספר "פרי עץ חיים" שסוד הציצית סודה אלו אורות הבאים מהכאת קוצי דשערי דאריך אנפין באחורי העורף דזעיר שאז בוקעים המוחין שבזעיר ויוצאים לחוץ. כתוצאה מכך אור פנים חוזר ועולה ובוקע מתוך זעיר אנפין למעלה בבחינת שעירות הראש, והן בחינת אור מקיף לז"א בבחינת ג' ראשונים, ולפי שבחזה דזעיר אנפין מסתיים יסוד אמא, שם בוקעים האורות החסדים דיסודות אבא ואמא המתגלים שם ומאירים בשערות הנז'ל, ונעשו לבנים כי בראש הן שחורות, רק אחר המשכתן אל החזה ששם מתגלים חסדים דאבא ואמא ומתלבנים השערות, ועל כן שיעור טלית עד החזה.

כתב בספר "קהלת יעקב" שמילת "ציצית" גימטריא ת"ר סוד ש"ך פ"ר, כי מחכמה יוצאים ש"ך דינים מסוד ל"ב נתיבות י' פעמים ל"ב גימטריא ש"ך, ומבינה סוד ה' שבשם ה' אותיות מנצפ"ך גימטריא פ"ר, ועל ידי ציצית נמתקים אלו ש"ך ופ"ר דינים, כי אור הציצית בא מהכאת קוצי דשערי שאריך, ויש לו כח להמתיק הדין הנמשכן מחכמה ובינה שהן גימטריא ציצית, ועל כן ציצית גימטריא מצפ"ן מצפ"ן שהם סוד ב' פאות דאריך, שהן המקור ל"ג תיקוני דיקנא, ועל ידם נמתקים הש"ך ופ"ר, וזה שאמר "ועשו להם ציצית על כנפי בגדיהם לזכרת"ם ראשי תיבות להמתיק דינין מאינון תירין רעין שהם סוד חכמה ובינה רעין דלא מתפרשין, ומהן יוצאים ש"ך ופ"ר גימטריא ציצית, ועל ידי ציצית ממתיקין הדין אלו, והנה הש"ך ופ"ר אלו הן נמשכין ליצירה ועשיה, ש"ך ליצירה שבו מט"ט, פר לעשיה שבו סנדלפון, על כן ציצית גימטריא "מטטון וסנדלפון", ועל כן נקראת הציצית "גדילים" כי ביצירה שם מ"ה ובעשיה ב"ן, מ"ה ב"ן גימטריא "גדילים".

ועל כן צריך להפרידם זה מזה.

אמר הארי הקדוש ציצית ראשי תיבות צ"ד ק"פ צ"ציותיו תמיד.

ויכוין בהתעטפו שציונו המקום להתעטף כדי שנזכור כל מצותיו לעשותם. ויעיין הציצית קודם לכן שיהו שלימים שאם נתקלקל אחד מהם הוא ברכה לבטלה.

ואם ירצה להתעטף מיד בקומו כדי שלא ילך ד"א בלא ציצית או שיש לו ציצית בחלוקו יכול ללובשו מיד בלא ברכה ולכשיטול ידיו ימשמש בציצית ויברך להתעטף בציצית. או אם יתעטף אח"כ בטלית אחרת יברך עליה ויכוין לפטור גם את זאת שלבש כבר. ואם יש לו כמה בגדים של ארבע כנפות כולם חייבין בציצית ואם לבשם כולם בבת אחת די להם בברכה אחת, ואם מפסיק ביניהם צריך לברך על כל אחת ואחת. לכן מי שרגיל להתעטף בבהכ"נ בטלית גדול צריך לברך עליו אע"פ שבירך על טלית קטן שלבש כבר. ואם פשט טליתו ולא היה דעתו ללובשו מיד כשחוזר וללובשו צריך לברך. אבל אם היה דעתו ללובשו מיד כגון שפשט אותו כדי ליכנס לבית הכסא בזה אני מסתפק אם צריך לברך שיש פנים לכאן ולכאן דאיכא למימר כיון דילפינן כל התורה מתפילין ותפילין "כל אימת דממשמש בהו מברך" פירוש אם זזו ממקומן וממשמש בהן להחזירן למקומן א"כ כל שכן הכא שיש לו לברך. מיהו יש לומר דשאני התם שזזו ממקומן ולא ידע שלא היו במקומן אבל אם הזיזן ממקומן אדעתא להחזירן מיד התם נמי לא היה צריך לברך ולזה דעתי נוטה:

והישן בטליתו כלילה א"צ לברך עליו בבוקר:

"ברכה על טלית קטן" דעת הרב שיש לברך על ט"ק בפנ"ע ועל ט"ג בפנ"ע. וכן פסק השו"ע (או"ח ח. יג.) וכן פסק הרמ"א אלא שכתב שהמנהג לברך על ט"ק על מצות ציצית ועל ט"ג להתעטף בציצית. וכן כתב בספר הפליאה "ומיד תברך בציצית טלית קטן על מצות ציצית, ועל טלית גדול להתעטף בציצית, וצריך להתעטף מעומד שנאמר "לכם" לג"ש (לגזרה שווה) שלא תאמר

אחר שמצות טלית רומז בכ"י (בכנסת ישראל שהיא ספירת המלכות) א"כ יהיה מיושב (כמו שמתפללים עד תפילת שמונה עשרה). כך נהג הארי הקדוש וכעדות תלמידו רבי חיים ויטאל זלה"ה שכתב בשער הכוונות – דרושי ציצית דרושו" אבל מורי ז"ל כשהיה לובש טלית קטן ביום וכשהיה יוצא מבית המרחץ או מבית הטביל' וכיוצ' בזה היה נוהג לעטף ראשו בו ממש והיה מברך להתעטף בציצית וא"כ היה שומטו מעל ראשו ומורידו על שני כתיפיו כדרך לבישתו.

סימן ט

כל מיני בגדים חייבין בציצית. וציצית של צמר או של פשתים פוטר כל המינין אבל שאר מינין כגון של משי או צמר גפן אינן פוטרין אא"כ יהא הציצית ממין הטלית:

וכתב הרמב"ם שצריך לעשות הציצית מצבע הטלית אם הוא אדום יעשה הציצית אדום ואם הוא ירוק יעשה הציצית ירוק, וכן פי' רש"י. ור"י פירש שא"צ. וכתב בספר המצות קטן ומיהו נכון ליזהר שלא לעשות ציצית של פשתן בשל משי אע"פ שהגאונים ור"ת אסרו לעשות אפי' ציצית של פשתן בטלית של פשתן. רבינו שלמה ורב אלפס התירו ולזה הסכים אדוני אבי הרא"ש זצ"ל:

סימן י

טלית שאין לה ארבע כנפות פטורה יש לה יותר מארבע חייבת ועושה לה ארבע ציציות בארבע כנפיה יש לה ארבע וחתך אח' באלכסון ועשאו שנים או שהגביה כנפיה ותפרם בענין שלא נשאר בה כנף לא נפטרה בזה היא של בגד וכנפיה של עור חייבת היא של עור וכנפיה של בגד פטורה היה לה ג' כנפות ועשה בהם ג' ציציות ושוב עשה לה כנף רביעי ועשה גם בו ציצית פסולה: היתה מרובעת וכפלה כתב הרמב"ם ז"ל אין מטילין ציציותיה על כנפיה כמו שהיא כפולה אא"כ תפרה כולה ואפי' מרוח אחת ומלשון א"א הרא"ש ז"ל נראה שחייבת אף על פי שלא תפרה כלל: היה לה ארבע ציציות בארבע כנפות ועשה לה עוד אחרות וחתך את הראשונות כשירה באחרונות:

והרמב"ם ז"ל כתב הטלית ציצית על ציצית אם נתכוין לבטל הראשונות חותך הראשונות וכשירה ואם נתכוון להוסיף אע"פ שחתך אחת משתייהן פסולה. וא"א הרא"ש ז"ל לא חילק:

סימן י"א

מצות ציצית בזמן שהיה תכלת מצותן שיקח ב' חוטין כפולים של צמר**צבועין תכלת וב' חוטין כפולים של צמר לבן או של פשתן**

מה סוד התכלת? צבע הלבן רומז לחסדים והתכלת לגבורות, זה לאהבה וזה ליראה. בספר הזהר ברעיא מהימנא (שלח דף קע"ד ע"ב) מסביר שהציצית באה להזכיר לנו את כל מצוות ה' כמי ש"וראיתם אותו וזכרתם...ועשיתם אותם" ואמרו (מנחות מג ע"ב) "ראיה מביאה לידי זכירה, זכירה מביאה לידי מעשה" והבאור בדרך סוד כך הוא. הלבן מורה על החסדים והם בז"א והתכלת על הנוק. הזכירה בז"א הנקרא זכר והעשיה בנוק. מה זו הראיה? זה יתבאר ממ"ש וננות עיניו בו" זו המשכת החכמה אל המלכות כמ"ש בחכמה יבנה בית ואמרו "משיכיר בין תכלת ללבן" ההכרה זו המשכת החכמה. צבע תכלת נדרש בס"ה (פרשת שלח דף קע"ה ע"א) מלשון תכלה וכליון.

וזהר שלח לך דף קעה ע"א: "ציצית איהו נוקבא, וזא דעלמא תמא. אסתכלותא לאדקרא. ציץ דכר, ציצית נוקבא, וזא לכל בר נש. ציץ לכהנא. ותנינו, אסור לאסתכלא בשכינתא, בגין כך אית תכלא, בגין דתכלת, איהו פרסיא לבית דוד, ותקונא דיליה. וזא איהו דתלא מן קדם יי' לדתלא משהוא אמת. ועל דא וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות יי', וזא פרסיא דדיניו בה דיני נפשות, כמה דאוקמיה, (ברכות נו ע"ב) דכל גווינו טביו לחלמא, בר תכלא, דאיהו פרסיא דסליק בדינא דנפשות".

ויהיו טווין לשם ציצית אבל אם לא היו טווין לשמן פסולין.

מה העניין של עשיית מצוה לשמה? בקטע שלפנינו יבואר שכדי להכניס תוכן רוחני בדבר גשמי נחוצה כוונה לשמה. הגם שאם לא כיוון גם קיים מצווה, אבל אינו דומה העושה "סתם" לעושה ב"כוונה". הנה בספר הזהר פרשת יתרו (דף צג ע"ב) כתוב כך: ואי אזדמן ליה עובדא ויכוון ביה זכאה איהו, ואף על גב דלא מכוין ביה זכאה איהו, דעביד פקודא דמריה, אבל לא אתחשיב כמאן דעביד רעותא לשמה, ויכוין ביה ברעותא דאסתכלותא ביקרא דמריה, כמאן דלא ידע למסבר סברא, דהא ברעותא תליא מלה לשמה, ובעובדא דלתתא לשמה אסתלק עובדא לעילא, ואתתקן כדקא יאות.

ביאר בעל ה"מתוק מדבש" ולפי שכל הכוונות הפרטיות שייך לכיון רק בזו"ן כדי ליחדם, לכן אמר ואי אזדמן ליה עובדא ויכוון ביה זכאה איהו אם נזדמן לו מעשה של מצוה ויכוין בו כוונה הפרטית בסוד המצווה ליחד יחוד זו"ן אשרי לו, ואף על גב דלא מכוין ביה ואף על פי שאינו מכוין בה כוונה הפרטית אלא לשם קיום מצות המלך, גם כן זכאה איהו דעביד פקודא דמריה אשרי לו כי עשה מצות הבורא, והבורא יודע סודה, אבל לא אתחשיב כמאן דעביד רעותא לשמה אבל אינו נחשב כמי שעושה רצון קונו לשמה, ויכוין ביה ברעותא דאסתכלותא ביקרא דמריה ויכוין בו ברצון של הסתכלות בכבוד קונו, כי בלי כונה נחשב כמאן דלא ידע למסבר סברא כמי שאינו יודע להסביר סברא והטעם של המצוה, דהא ברעותא תליא מלה לשמה כי ברצון הלב תלוי הדבר של לשמה, ובעובדא דלתתא לשמה ובמעשה של המצוה שלמטה שעושה לשמה, הגם שהמעשה הוא גשמי

עכ"ז אסתלק עובדא לעילא ואתתקן כדקא יאות מתעלה מעשה המצוה למעלה ע"י טוב כונתו שהיא רוחנית ונתתקן כראוי.

וצריך שיהיו שזורין

"שזור" היינו שפותל כמה חוטים לחוט אחד והוא נקרא חוט שזור. כן דעת הראש ברם הרמב"ם לא הצריך שזירה. המחלוקת היא אומר הב"ח האם דורשים סמוכין ממ"ש "גדילים תעשה לך" וסמך ליה "לא תלבש שעטנז" מה שעטנז שזור אף גדילים שזור.

ומה הענין השזירה בדרך הסוד? הנה כתוב בספר הזוהר פרשת שלח ברע"מ דף קע"ה ע"א

קתיב (ישעיה כד) מקנה הארץ זמירות שמענו צבי לצדיק ואומר רזי לי וגו'. מקנה הארץ, דא קנה דציצית, דאיהו קנה הארץ. זמירות שמענו, אליו שאר חוטיו, דנקטין ופלגין מאתר עלאה, גו אינון שביליו עליו, דנקטין מחכמה עלאה. צבי לצדיק, דא צדיק חי העולמים, דאינון חוטין אינון שפירו דיליה, דהא מניה נפקין, וכל חוטא כלילא בתרין סטריין. וכד אסתפלגא, אמינא רזי לי רזי לי, דהא מגו רזא עלאה דכל מהימנותא נפקין.

מסביר ה"מתוק מדבש": להבין מאמר הבא נקדים מה שכתב האריז"ל (בשעה"כ דרוש ב' דציצית), הנה נודע שהחו"ג דדעת דאימא המלוכשים ביסוד דאימא מתגלים בחזה דז"א, ושם מאירים החסדים באלו הציציות הנמשכות משערות השחורות דז"א, ומלבנים אותם, ועוד כי שם במקום החזה מתגלה היסוד דאבא ומאיר גם הוא אור גדול באלו הציציות, ועי"ז מתלבנות ומתגלות, ומשם מאירות האורות הציציות לנוקבא, ע"כ. וכעת נבא לראות את ביאור הזוהר הנז':

רלו ספר שלח לך דף קעה ע"א — רעיא מהימנא הוזהר

פתיב (ישעיה כד טו) **מִכְנַף הָאָרֶץ זְמִירוֹת שְׁמַעְנוּ צְבִי לְצַדִּיק וְאוֹמֵר רְזִי לִי וְגו', מִכְנַף הָאָרֶץ, דָּא כְנָף דְּצִיצִית, דְּאִיהוּ כְנָף הָאָרֶץ.**
זְמִירוֹת שְׁמַעְנוּ, אֱלִין שְׁאָר חוּטִין דְּנִפְקִין וְתִלְיִין מֵאַתֵּר עֲלָאָה, גוֹ
אֵינוֹן שְׁבִילִין עֲלָאִין דְּנִפְקִין מִחֲכָמָה עֲלָאָה.
צְבִי לְצַדִּיק, דָּא צַדִּיק חֵי הָעוֹלָמִים, דְּאֵינוֹן חוּטִין אֵינוֹן שְׁפִירו דִּילְיָה,
דְּהָא מְנִיָּה נִפְקִין, וְכָל חוּטָא פְּלִילָא בְּתֵרִין סְטָרִין.
וְכַד אֶסְתַּפְּלָנָא, אֲמִינָא רְזִי לִי רְזִי לִי, דְּהָא מְגוֹ רְזָא עֲלָאָה דְּכָל
מִהִימָנוּתָא נִפְקִין. ^{מתוך מדבש}

מתוך מדבש

פתיב מִכְנַף הָאָרֶץ זְמִירוֹת שְׁמַעְנוּ צְבִי לְצַדִּיק וְאוֹמֵר רְזִי לִי וְגו' ומפרש מִכְנַף הָאָרֶץ, דָּא כְנָף דְּצִיצִית זוּ הִיא כְנָף שֶׁל הַצִּיצִית, דְּאִיהוּ כְנָף הָאָרֶץ שֶׁהִיא כְנָף הָאָרֶץ, דְּהֵינּוּ הָאֵרוֹת שֶׁל אֹר מִקִּיף הַחוּצָה דו"א הַמִּקְיָפִים אֵת הַמַּלְכוּת הַנִּקְרָאת כִּנ"ף, עַל שֶׁ אֵהִי"ה דְּהֵינּוּ שְׁנֵי שְׁנֵי כִנ"ף עִם הַכּוֹלֵל, וְגַם נִקְרָאת אֶרֶץ, וְעִיקָר הָאֵרֶת הַמַּלְכוּת הִיא בְּחֻמֵּי הַמַּלְכוּת.

ומש"כ **זְמִירוֹת שְׁמַעְנוּ דְּרַשׁ זְמִירוֹת כְּמוֹ זְמִירוֹת, וּמִפְרָשׁ אֲרִיִּין שְׁאָר חוּטִין אֵלוֹ הֵם שְׁאָר חוּטִים שֶׁל לֵבָן שֶׁהֵם כְּזִמְרוֹת, דְּנִפְקִין הַיּוֹנָאִים מִקּוֹנָא דְּשַׁעְרָא דְּרִישָׁא דו"א, וְתִלְיִין מֵאַתֵּר עֲלָאָה וְתִלְיִין מִמִּקּוֹם עֲלִיוֹן, כִּי שׁוֹרֵשׁ מִהִמּוֹחִין דְּאִימָא, גוֹ אֵינוֹן שְׁבִילִין עֲלָאִין תּוֹךְ אֹתָם הֵל"כ שְׁבִילִים הַעֲלִיוֹנִים שֶׁל הַחֲכָמָה דו"א, דְּנִפְקִין מִחֲכָמָה עֲלָאָה הַיּוֹנָאִים מִחֲכָמָה הַעֲלִיוֹנָה, שֶׁהִיא מִקִּיף הַחוּצָה דְּרַשׁ הַשְּׁעֵרוֹת, שֶׁהִיא בְּחֵי חֲכָמָה וְחֵיָה.**

ומש"כ **צְבִי לְצַדִּיק, דָּא צַדִּיק חֵי הָעוֹלָמִים וְזוֹ לְצַדִּיק חֵי הָעוֹלָמִים, הֵינּוּ הָאֵרֶת יִסּוּד דְּאֵצְלָה הַמַּלְכוּת בְּהַצִּיצִית מִהַחוּצָה וְלִמְטָה, דְּאֵינוֹן חוּטִין, אֵינוֹן שְׁפִירו דִּילְיָה שֶׁאֵלוֹ הַחוּטִים הֵם הַיּוֹפִי שֶׁלּוֹ, כִּי הַיּוֹסֵד דְּאֵצְלָה מִלְּבָן וּמִיפָה אֵת שְׁעֵרוֹת הַשְּׁחֹרוֹת שֶׁל קוֹנֵי דְּשַׁעְרָא דו"א, דְּהָא מְנִיָּה נִפְקִין כִּי מִמֶּנּוּ הֵם יוֹנָאִים, וְכָל חוּטָא פְּלִילָא בְּתֵרִין סְטָרִין וְכָל חוּטָא הוּא כְּלוּל בְּשֵׁנֵי צַדִּיקִים, דְּהֵינּוּ שְׁנֵי צַדִּיקִים לְהִיּוֹת שְׁנֵי צַדִּיקִים וְכַפּוּלִים לְשֵׁנִים, (וְדָר זֶה הוּא לְעִיבּוּזָא, לְפִי שֶׁהֵם בְּחֵי הַחוּצָה דְּדַעַת אֲשֶׁר אֵינֶם נִשְׁבָּעִים לְמוֹחִין בְּפִנֵּי עֲמָן, לֵכֵן אֵין יוֹנָאִין מִהֶם צִיצִית בְּפִנֵּי עֲמָן, אֲזַל לְהָרוֹת זֶה צָרִיךְ לְהִיּוֹת כָּל חוּטָא כְּפּוּל שְׁנֵים, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָאֵרִיז"ל שם).**

ואמר ישעיה הנביא **וְכַד אֶסְתַּפְּלָנָא כְּשֶׁהִסְתַּכְלָמִי בְּסוּד הַצִּיצִית, אֲמִינָא אֲמַרְתִּי רְזִי לִי רְזִי לִי דְּהֵינּוּ דְּהָא מְגוֹ רְזָא עֲלָאָה דְּכָל מִהִימָנוּתָא נִפְקִין כִּי מִחוּץ סוּד עֲלִיוֹן שֶׁשֶׁם שׁוֹרֵשׁ כָּל הָאֲמוּנָה יוֹנָאִים, ר"ל לְפִי שֶׁמֵּהָאֵרֶת יִסּוּד דְּאֵצְלָה הַמַּלְכוּת בְּיִסּוּד דְּאִימָא מִשֶּׁם יוֹנָאִים הַמּוֹחִין לְצִיצִית וּמִתְגַּלִּים בְּחֻמֵּי דו"א, כְּלוּמָר לְפִי שֶׁהַמּוֹחִין לְצִיצִית בָּאִים דְּרַשׁ הַיּוֹסֵד דְּאֵר"א שֶׁכָּל אֶחָד נִקְרָא רז (ע"י ס' מֵאוּרִי אֹר אֹת רז). (הָאֵרִיז"ל וּמִפְרָשִׁים)**

הזהר שלפנינו מסביר שחכמה דז"א נובעת מ"אתר עלאה" היינו נצח דאימא הבונה קו ימין חח"ן דז"א ונצח דאימא נשפע מ"חכמה עלאה" היינו מאבא. וכתב עוד "וכל חוטא כלילא בתרין סטריין" וזו היא השזירה והיא מעכבת לדעת הארי הקדוש וכמו שפסק הרב. ועניין השזירה אלו חו"ג דדעת שאין יוצאין מהן ציציות בפני עצמן אבל השזירה מייצגת אותם. (עיין פרי עץ חיים שער הציצית פרק ד.) נמצא ששזירת החוטים מעכבת לפי הפשט והסוד.

וסוד השזירה נעוצה במוחין דחב"ד שמקבל ז"א מיסוד אמא. חוט ימיני זו החכמה השמאלית זו הבינה ושזירת החוטים לחוט אחד מייצג את הדעת.

ויהיו ארכן בכפלן ג' טפחים מד' אצבעות בגודל בכל טפח

"ג' טפחים מד' אצבעות" הרי בסך הכל י"ב אצבעות. מדוע י"ב אצבעות? על כך התעוררו בספר הזוהר ברע"מ פנחס דף רכ"ח ע"ב וכך כתבו:

אֵלָא, וְדָאֵי בְּגָד חָשׁוּב לֹא אִיהוּ, אֵלָא שְׁלֵשׁ עַל שְׁלֵשׁ לְכָל סִטְרָא. אֵינּוּן תְּרִיסָר, לְהַבְלִי ד' בְּגָדֵי לְכוּ, וְד' בְּגָדֵי זָהָב, וְד' בְּגָדֵי דְכֹהֵן הַדְיוּט.

הסבר ה"מתוק מדבש" אלא ודאי הטעם כי שיעור כנף הבגד צריך להיות רוחב שלש אצבעות, כי בגד חשוב לאו איהו אלא שלש על שלש כי בגד חשוב נקרא רק כשיש בו שיעור שלש על שלש אצבעות, וכתוב בציצית על כנפי בגדיהם, ושיעור הכולל של כל הד' כנפות לכל סטרא אינון תריסר לכל צד הם י"ב אצבעות, כי ד' פעמים ג' הם י"ב, וכנגדם שיעור אורך הציצית הוא י"ב גודלין. וגם הוא לקבל ארבע בגדי לבן כנגד הד' בגדי לבן של הכהן גדול, שהם סוד בגדי ז"א, וארבע בגדי זהב שהם סוד בגדי המלכות, (וכ"כ בתיקון דף ע"ח ע"ב), וארבע בגדי דכהן הדיוט שהם סוד בגדי מלאך מטי"ט הנקרא כהן הדיוט, הרי כאן שלש בחינות בגדים שכל אחת כלולה מד', ובכללם הם י"ב בחינות כנגד הי"ב גודלין של אורך הציצית. ע"כ הרי התבארו י"ב גודלין שהם שמונה בגדים של כה"ג וד' בגדים של כהן הדיוט וסודם ברור.

ואם ירצה להוסיף בארכן יוסיף. ואחד מהחוטין יהיה ארוך יותר כדי שיכרוך בו הגדיל.

ואם "עשאה מן הקוצין" פירוש מן החוטין התלויים ביריעה כמין הוצין ודרך לקוצצן "או מן הנימין" פירוש החוטין שמוציאין מן הבגד לתפור או מן החוטין שיוציאין בשפת הבגד פסולה:

עשאה מצמר גזול פסולה:

המשתחוה לבהמה צמרה פסול לציצית אבל המשתחוה לפשתן נטוע כשר לציצית:

ויעשה נקב באורך הטלית בתוך ג' אצבעות סמוך לקרן ומרוחק מן הקרן כשיעור שיש מקשר גודל עד סוף הציפורן ומה שיש ממלא קשר גודל ולמעלה עד כדי ג' אצבעות מן הכנף הוא מקום ציצית

הטעם למרחק ג' אצבעות על פי הסוד (רע"מ פנחס שם) כי בגד קטן נחשב ג' אצבעות על ג' אצבעות (שבת כו ע"ב) וכתוב בתורה "על כנפי בגדיהם"

ואם היה רחוק מהכנף כמלא קשר גודל ונתקו מחוטי הערב עד שלא נשאר בו כשיעור מן הקרן כשר ומ"מ טוב לעשות אמרא בשפת הבגד שלא ינתקו ובתוך רוחב הבגד אין לו שיעור רק שלא יתנהו על החוטין שעושין בשפת הבגד:

וכתב בעל העיטור שאין שיעור לחוטין מלמעלה אם ירצה יוסיף כמו שירצה ור"י פי' דעד שמנה כפולין שהן ששה עשר יכול להוסיף טפי לא ויחתוך ראשי החוטין ויתחבם בכנף ויכפלם ואז יהיו ארכם שנים עשר אצבעות שהוא שיעור אורך הציצית ויקח ארבע חוטין מצד אחד וארבע מצד אחד ויקשור ב' פעמים זה על גב זה ואח"כ יכרוך חוט הארוך סביב השבעה ובזמן שהיה תכלת היה צריך לדקדק בכריכה לעשות שבעה חוליות כאשר הם מפורשים בגמרא ועתה שאין לנו תכלת אין לעשותה מכלאים אלא צמר לצמר ופשתים לפשתים וגם אין צריך לדקדק בחוליות.

והרמב"ם ז"ל כתב "מנהגינו לכרוך בה חוליות כעין שכורכין בתכלת". וא"א הרא"ש ז"ל לא היה מדקדק. ובה"ע (ובעל העיטור) כתב דהאידנא אין צריך לדקדק בכריכה ואפילו אם כרך רובה או לא כרך בה אלא חוליא אחת כשרה אלא עיקר מצותה שיכרוך עד שיהא בכריכה עם הקשר כרוחב גודל וקושר ב' פעמים וחוזר וכורך וכן יעשה עד שישלים לה' קשרים וד' כריכות ביניהם.

ויהיה כל הכרוך רוחב טפח והשאר ב' טפחים ועוד יש מנהגות אחרות בעשייתו וכאשר כתבתי כן הוא עיקר.

כתוב ברע"מ פנחס שם: שְׁלִישׁ גָּדִיל, וְשָׁנִי שְׁלִישִׁי עֲנָף, דְּאִיהוּ תְּכֵלֶת. פירוש יש לעשות את הגדילים ביחס של שליש גדיל ושני שליש ענף וכל זה נקראת "תכלת". כלומר הרעיא מהימנא קורא לציציות "תכלת".

ההסבר לכך נעוץ במ"ש לעיל שי"ב גודליו הם כנגד ד' בגדי לבן של כה"ג (ז"א) וד' בגדי זהב של כה"ג (נוק) וד' בגדי לבן של כהן הדיוט (מלאך מטט). שורש הכל נמצא בד' בגדי לבן של כה"ג וכנגדו עושין כריכה וב' טפחים לא כרוך כנגד בגדי זהב של כה"ג וד' בגדי לבן של כהן הדיוט. כתב בזה "מצת שימורים – שער הציצית": סוד שליש גדיל ושני שליש ענף. הטעם הוא כי הציצית דומת אל המלכות והיא יוצאה בת"ת דזעיר מאחורים בסוף שליש העליון שהוא במקום החזה. ועל כן שליש א' גדיל כנגד שליש העליון דת"ת. ושני שליש ענף כנגד שני השלישים התחתונים דת"ת ששם היא המלכות.

כתב שער הכוונות – דרושי ציצית דרוש ו': "הנה ט"ל כריכות שיש בציצית הם בחי' ט"ל אותיות שיש באהיה דההין בפשוט (4) ומלוי (10) ומילוי המילוי (25) לפי שסוד הציצית הוא באהיה דההין העולה (161) כנף (ע"ה) כנ"ל. ולכן נבאר ענין עשיית הציצית כפי מנהג מורי ז"ל.

הנה צריך הציצית לעשותו שליש א' גדיל וב' שלישי ענף והטעם הוא לפי שכיון שהציצית לצורך הנקב, והנה מקומה הוא בחזה דז"א שהוא בסוף שליש העליון דתפארת שבו וכנגדו יעשה שליש א' גדיל. וכנגד שני שלישי התחתונים דת"ת אשר שם היא הנוק, יעשה שם שני שלישי ענף. ואמנם הגדיל יעשהו חוליות חוליות כל חוליא מג' כריכות ובתחילה יקשור שני קשרים סמוך לכנף ויכרוך ד' כריכות ויקשור ב' קשרים אחרים ויכרוך ב' קשרים אחרים ויכרוך י"א כריכות אח"כ יקשור ב' קשרים אחרים ויכרוך י"ג כריכות ויקשור ב' קשרים אחרים והרי הם ט"ל כריכות כמנין ט"ל אותיות אהיה דההין כנ"ל כמספר יהוה אחד.

ובענין קשירי ראשי כל חוט וחוט של הציצית כדי שלא יתפרדו משזירתן ראיתי למורי ז"ל שלא היה מוחה בזה אף כי יש בזה מפקפקין ואדרבה נ"ל שהיה חפץ בקשירת ראשיהם:

ויהא זהיר לחתוך ראשי החוטין לעשותן שמונה קודם שיכרוך שאם כרוך ואח"כ חתך ראשי החוטין פסולה. אבל אם תחבם בכנף ואח"כ חתכם כשירה, רק שיחתכם קודם כריכה:

נתנו הרניש זצוק"ל סימן "חקך וחך בניך" חקך ר"ת חוליות קשרים כריכות וכך כותב הרב: בספרו "מצת שימורים" – שער הציצית:

הנה הציצית צריך בה חוליות קשרים וסימן "כי חקך וחך בניך" וכו' והחוליות הם י"ג בכל א', הרי בדי ציציות הם ב"ן חוליות וה' קשרים בכל א', הרי ד' קשרים לדי ציציות וזהו "וחך בניך" ו"ל חוליות קשרים הם במספר "בנך" (ב"ן חוליות וכו' קשרים). וזהו דרך כלל. אבל דרך פרטי יש סימן אחר כי אורך הציצית צריך שיהיו י"ב אצבעות, וג' אצבעות מהנקב שמונח בו הציצית על קרן הבגד הרי בכל ציצית חמשה עשר אצבעות הרי בין ארבע ציצית ששים אצבעות וז"ס "הנה בנך יוסף בא אליך" כי כמנין "הנה" הם אצבעות וכמנין "בנך" הם חוליות וקשרים כנזכר, ועוד יש ט"ל כריכות בכל ציצית הרי ד"פ ט"ל הם גימטריא יוסף. (נתן, נלע"ד שכאשר יכתוב ציצית במילוי כזה צד"י יו"ד צד"י יו"ד תי"ו המילוי בלבד גימטריא ס"ד להורות שמנין חוטין של ציציות ל"ב והם שזורין. הרי ס"ד חוטין יש בציצית וכן החוטים הם ל"ב והם שזורין הרי ס"ד חוטין במספר "בא אליך" רמז ליעקב. ודע כי יוסף יש בו סי' גבורות סביבו והם מסבבים למלכות שהיא מטתו שנאמר "ששים גבורים סביב לה". וג"כ סוד בניך כמנין ע"ב והוא סוד החסד המתגלה בפום האמה, והם ח' חוטין ועשרה קשרים, ובכל ציצית הרי ח"י, וד' פעמים ח"י גימטריא ע"ב. והנה ח"י בכל כנף הוא בסוד ט"ט מן מטטרו"ן (שהוא שד"י) לדי צדדין שהם החיות דכתיב והחיות רצוא ושוב" והם כנגד ד' חיות המרכבה, וכנגדם הוא האור שבא בתוכם והוא ד"פ יה"ו שהם סוד הציצית כנזכר. והוא גם כן מוחין של מטטרו"ן בעולם היצירה שהם מוחין של ו"ק ויש בו ח"י אותיות בסוד ששה צירופים, והם בסוד ע"ב ד"פ ח"י וז"ס ח"י אלף עולמות סביב הכסא וכל יה"ו במילוי ג"י ט"ל. הרי ד"פ ט"ל גימטריא יוסף כנזכר וזהו "הנה" בנך יוסף בא אליך" הכוונה הוא אחר שזעיר אנפין מקרב סוד הציצית והטלית מיסוד דבינה הנקרא יוסף כמו שנבאר בעזרת ה' אז צריך להניח סוד התפילין שהם כ"א אזכרות במספר "ישראל" עם ה' אותיות, וזהו שאמר "ויתחזק ישראל" ואז ראוי הוא לחיבור כי כבר יש לו מוחין השלימות וז"ש "וישב על המטה" שנתיישוב על המלכות שנקרא מטה. ומכאן רמז שצריך להניח מתחלה הטלית ואח"כ התפילין במסכת מנחות פרק התכלת דף מ"ב ע"א.

סימן יב

ואם נפסקו כל חוטיה ונשתייר בהם כדי עניבה כשר ובלבד שישאר כדי שיוכל לענבם כולם ביחד שזהו יותר מכדי עניבה של כל אחד בלבד. ורש"י פי' דבעינן "כדי עניבה מן הענף" ור"י פי' אפילו נחתך כל הענף ולא נשאר אלא כדי עניבה מן הגדיל כשר:

ואם לא נשאר כדי עניבה אפילו בחוט אחד שנפסק כולו פסול הילכך כיון שכל אחד כפול לב' אם נפסקו ב' ראשים פסול שמא נפסק חוט אחד אבל אם לא נפסק אלא ראש אחד כשר. וי"א אם נפסקו ג' חוטין פסול אפילו

אם נשאר בהן כדי עניבה ואם נפסקו ב' כשר אם נשאר בהם כדי עניבה ולפ"ז אפי' אם נפסקו ב' ראשין כשר אם יש בהן כדי עניבה עד שיפסקו ג' וא"א הרא"ש ז"ל הסכים לסברא ראשונה:

מה בין חוטי הענף והגדיל? הנה לגבי חוטי הענף הם עליונים יותר מהגדיל. ובזה ירמוז לשורש האורות היוצאים מרישא דא"א

"נפסקו כל חוטיה" כאמור החוטים רומזים לאור החוזר ברישא דז"א היוצא מרישא דא"א מקוצי השיער שלו. לכן חוטי הציצית ירמזו להשפעת היורד ובא לז"א ונמשך לנוק' ואם נפסקו החוטים אין השפעת נמשך. אם תשאל והרי יש חוטים נוספים? תשובה: השפעת כלול זב"ז וחסרון אחד משפיע על זולתו וזו הסיבה למ"ש בסימן י"ג לקמן שד' הציציות מעכבות זא"ז.

סימן יג

ארבע ציציות מעכבין זה את זה שכל זמן שאין בה כל הד' אינה מצויצת כהלכתה והיוצא בה לר"ה בשבת חייב חטאת אבל אם יש בה כל הארבע מותר לצאת בה לר"ה אפילו האידנא שאין לנו תכלת:

סימן יד

עשאה כותי פסולה, ואשה כשרה לעשותה. השואל טלית מחבירו פטור מלהטיל בה ציצית כל שלשים יום, לאחר שלשים חייב. שאלה עם ציציותיה חייב לברך עליה מיד, י"א שאין מברך עליה עד לאחר ל' יום ולא נהירא לא"א הרא"ש ז"ל:

וליתול טלית חבירו בלא דעתו ולברך עליה י"א שהוא מותר דניחא ליה לאיניש למיעבד מצוה בממוניה, ובלבד שיקפול אותה אם מצאה מקופלת. טלית של שותפין חייבת בציצית:

סימן טו

מותר להתיר ציצית מטלית זה וליתנם באחר אבל אינו יכול ליקח הכנף כמו שהוא עם הציצית ולתופרו בבגד אחר:

הטעם כתב רש"י פרק התכלת משום דבעינן "על כנפי בגדיהם" וליכא.

תלה החוטין בין שני כנפים מזו לזו וקשר כנף זו כהלכתה וכנף זו כהלכתה ואח"כ חתכה באמצע ונפרדו זה מזה פסולה:

נקרעה הטלית תוך שלש אצבעות לכנף אינו רשאי לתופרה, חוץ לשלש אצבעות יכול לתופרה:

סימן טז

שיעור טלית להתחייב בציצית כל שקטן בן ט' שנים יכול לכסות בה ראשו ורובו וגדול אינו מתבייש לצאת בה באקראי לשוק. אבל אם אין הקטן מתכסה בה ראשו ורובו אע"פ שגדול יוצא בה באקראי לשוק פטור:

"קטן בן ט' שנים" דבר זה נאמר בגמ' מנחות (דף ס"ו ע"ב) ומסביר בספר הזהר ברע"מ (דף רכ"ו ע"ב) ש"קטן" היינו מדרגת מלאך מטטי שהוא ביצירה וזו הסיבה שאנו אוחדים ביד שתי ציציות באמירת "ברוך שאמר" כי אמירת הקדיש בסיום הקרבנות מעלה אותנו מעולם העשיה לעולם היצירה וזה סוד "ונער קטן נוהג ב"ס" כי בקדיש מוצפן שם מ"ב שסגולתו לעלות מעולם לעולם. נער היינו מלאך מטטי שהוא גימ' שד"י ועם ו' אותיות הרי ש"כ כמנין נע"ה.

"קטן" היינו ד"א כמ"ש "יעקב בנה הקטן" (בראשית כז, טו).

"ראשו ורובו" אומר הרנ"ש היינו עד החזה שמשם ולמטה מתגלים האורות. והנה לשונו "מן החזה ולמטה שמשם מתחילין להתגלות סוד הציציות כנזכר, אין לו להמקיף עוד שם טלית אבל מכל מקום המקיף יורד ומקיף לכל הזעיר. ולכן שיעור הטלית אין צריך רק שיגיע עד החזה לבד וז"ש רז"ל, עד שיתכסה הקטן ראשו ורובו, כי סוד הציציות הם ממוחין דקטנות כמו שביאר לקמן. והנה עד החזה הוא הרוב כי הרי יש למעלה כח"ב ח"ג ושליש הת"ת, שהוא עד החזה, נמצא שהוא הרוב. ולכן צריך שהטלית יהיה רחב כשיעור שיגיע רחבו עד החזה של האדם.

"וגדול" נראה לי בס"ד שגדול היוצא לשוק היינו התפשטות האורות דגדלות לעולמות ב"ע ושם יש אחיזה של הקל"י כמ"ש בשער הכוונות בעניין חנוכה שאסור להנות מאור הנרות עי"ש. כעין זה כתב הרנ"ש ב"מצת שימורים" – שער הציצית" עוד נלע"ד נתן, מאחר שהטלית הוא סוד אור מקיף גדול והוא סוד הצלם "אך בצלם יתהלך איש" כי אור המקיף הוא משמר לאדם מכל דבר רע. ולכן כל המניח הטלית עם כוונתו, ניצול מהגליות של הקליפות. וזהו רמז כי "טלית" גי' "גליות" שבזכות כוונת הטלית ניצול מכל גליות, הן מהקליפות הן מאומות העולם, כמו המקיף של ד"א שהוא משמרו מכל הקליפות כן למטה באדם התחתון.

סימן יז**סומא חייב בציצית**

הטעם כתב הרנ"ש "נלע"ד שזה סוד שמביא ר"ש בפרק התכלת סומא חייב בציצית וכו' הכוונה הוא מאחר שבחינת הטלית קטן אין מסתלק מזעיר אנפין אפילו בעת הדורמיטא אז הוא בסוד בחינת סומא. ולכן גם כן סומא חייב בציצית והבן היטב.

ונשים ועבדים פטורים

הטעם כתב הרנ"ש "והטעם שנשים פטורות מן הציצית כבר ביארנו לעיל שסוד בחינת הטלית אינו מגיע אלא עד החזה דז"א, דהיינו שעד שם ניכר המקיף הגדול שמקיף כל הז"א בחי' טלית. אבל מהחזה ולמטה אין עוד שם שם טלית רק בחינת הציציות. והנה מאחר שבחינת טלית אינו מגיע אלא עד החזה דז"א אשר משם יצתה הנקבה מאחוריו ולא יותר, לכן נשים פטורות מן הציציות.

וטומטום ואנדרוגינוס חייבין מספק. וכתב הרמב"ם ז"ל "יתעטפו בלא ברכה". והוא הולך לשיטתו שפירש שנשים אין יכולות לברך בדבר שהן פטורות. אבל ר"ת כתב שיכולות לברך אף על פי שהן פטורות, ויותר טוב שלא יברכו. קטן היודע להתעטף אביו צריך ליקח לו ציצית לחנכו:

“קטן היודע” הבין במילים אלו הרנ”ש בספרו “מצת שימורים” שהכוונה במילים אלו שבילד יש אמנם מוחין דקטנות (קטן) אך מתחיל להתפשט מח הדעת (היודע) ולכן אביו (אבא) צריך ליקח לו ציצית כדי לחנכו.

הרחיב את הענין מרן ה”בן איש חי” בספרו “סוד ישרים” (ח”א – שאלה ג) ... ובעודי מתבונן בענין זה, צופה הייתי בס”ד למה שכתב רבינו האר”י ז”ל בשער הכוונות, בדרוש ב של הציצית דף ד עמוד ד בסוף העמוד וזה לשונו, ואם תאמר מאחר שהציציות הם ממוחין דקטנות והם עיקר המצוה, כי הטלית עצמו אינו אלא זכר בעלמא, אם כן למה הקטן פטור מהציצית, והתשובה, כי אין הקוצין דמוחין דקטנות גדלים ונעשים ציציות תלויים עד החזה ועד רישא דנוקבא אלא בהמשך הזמן, עד אשר נכנסו המוחין דגדלות, והם הולכים וגדלים מעט מעט וכו’, עיין שם. וראיתי להרב המקובל הרב רבי נתן שפירא ז”ל במצת שמורים דף כ”א עמוד ב וזה לשונו, נראה לעניות דעתי מה שאמרו בברייתא סוף פרק לולב הגזול, קטן היודע להתעטף חייב בציצית, הכוונה היא כי יש נשמות שזוכות למוחין דגדלות בזמן קטנותם, כמו שכתוב בסבא דמשפטים זכה יתיר יהבין ליה נשמתא דכורסיא קדישא ואז יש לו דעת בשלימות, לכן אמר קטן היודע להתעטף, מאחר שהוא יודע להתעטף זה סימן שמתחיל להכנס בו סוד מוח שלישי שהוא הדעת, לכן אביו צריך ליקח לו ציצית לחנכו, עד כאן לשונו. ויש לפלפל בס”ד בכל זה, ועתה אין פנאי להאריך יותר. ועל כל פנים מדברי רבינו הגדול האר”י זכרוננו לחיי העולם הבא הנזכר תבין, כי סיבת פטור הקטן מן המצוות הוא להיות שלא נכנס בו עדיין מוחין דגדלות, ואם היה נמצא מצוה שאין לה שייכות במוחין דגדלות כי אם רק במוחין דקטנות, היה הקטן מתחייב בה, ועדיין יש לי לדבר בזה בס”ד, ואין כאן מקום להאריך:

סימן יח

לילה לאו זמן ציצית היא. י”א כל מה שלובש בלילה פטור ואפילו אם מיוחד ליום ומה שלובש ביום חייב אפילו מיוחד ללילה וכ”כ הרמב”ם מותר ללבוש ציצית בלילה ובלבד שלא יכרך.

“לילה לאו זמן ציצית” כתב על זה בשער הכוונות – דרושי תפילת ערבית דרושא”ד דע כי לילה לאו זמן ציצית הוא כנז’ בגמרא. אמנם אין זה אלא בטלית גדולה שמתעטפין בו בשעת התפלה והטעם הוא במה שנתבאר אצלנו בדרושי הציצית כי הטלית והציציות הוא בחי’ אוה”מ הנמשך מצד אימא עלאה אל ז”א הנקראת מדת יום אבל נוק’ דז”א הנקרא מדת לילה כי אז זמן שליטתה אין לה בחינת אור מקיף משם. אבל הטלית קטן כבר נתבאר כי בחינתו הוא מבחינת זמן הקטנות שאז הז”א הוא בבחינת העיבור דתלת כלילן בתלת ולכן נוהג אפילו בלילה לפי שבלילה הז”א ישן בסוד העיבור שחוזר להתעבר בתוך אימא עלאה בסוד ג’ דקטנות ובחינה זו אינה מתבטל אפילו בלילה כי דוקא טלית דבחי’ הגדלות הוא שנפסק ומתבטל בלילה אבל ציצית דזמן ג’ כלילן בג’ אינו מתבטל כלל לעולם אפילו בלילה.

ומאימתי מברך עליה בשחר? משיכיר בין תכלת שבה ללבן שבה.

אמרו חכמים אימתי זמן קריאת שמע של שחרית? משיכיר בין תכלת ללבן. וקשה למה תלו זה בזה. וענה על זה הרנ”ש ואמר “נלע”ד לתרץ משרד”ל מאימתי קורין את שמע בשחרית משיכיר בין תכלת ללבן, צריך לדייק איזה שייכות יש לק”ש לתכלת וללבן? אלא, כי אלו המוחין של תכלת ולבן שהם ו”ק דא”א הם נכנסים אח”כ בסוד ק”ש, ועל ידי התלבשות נה”י דאבא תוך נה”י דבינה אזי מתהפכים המוחין, ונכנס בינה דאבא ונעשה חכמה דאימא. וחכמה דאימא נעשה בינה דאבא ואז יוצאים אלו ה’ ציציות דתכלת או דלבן. ולכן תולה קריאת שמע של שחרית בהיכר בין תכלת לבין לבן, שמקודם לכן אי אפשר להכיר כי עדיין התכלת הוא כלול באבא ואין לנו השגה באבא. אבל משנכנס התכלת באימא אזי יש לנו השגה שיכולים להשיג בין תכלת ללבן שהוא בין חכמה לבינה דאימא:

וא"א ז"ל פי' שאינו ממעט אלא כסות המיוחד ללילה שאותו פטור אפי' אם לובשו ביום. וכסות המיוחד ליום או ליום וללילה חייב אפי' לובשו בלילה ויש לברך עליו:

מה עניין כסות לילה? כתב בספר הקנה – ד"ה ענין יראת המקום "ולמה אין מצות ציצית בלילה דא"כ קשרת מדת הדין דלא תפעל כלל וזהו אסור לבטל מנהגו של עולם" וכך הסביר הרב מרדכי יפה זצ"ל בביאור "אבן יקרה" על טעמי המצוות לרבי בנימין רקאנטי זללה"ה שכתב "אם תשאל אותי מדוע אין מצוות ציצית נוהגת בלילה?" וכתב ואולי הוא מטעם "ויסתר משה פניו". וכתב ע"כ הלבוש שהביאור בזה הוא שיש להכניע למידת הדין. ונראה שלילה זו מידת הדין והלבן שבציצית מכניע מידת הדין הנחוצה להנהגת העולם.

וסדינין אע"פ שאדם ישן בהם בבקר עיקר תשמישן בלילה וכסות לילה מיקרו:

את פטור הסדין תבין ממ"ש "סדין עשתה ותמכור" שהסדין קשור למידת הדין הנק' מלכות. והנלע"ד ש"סד" ע"ה גימ' אדנ"י ו"ין" אלו סי' הגבורים סביבה "וחגור" גימ' רל"ב שהם עסמ"ב "נתנה לכנעני" אלו ב"ע.

סימן יט

אין חיוב ציצית אלא בטלית שרוצה ללבוש, אבל מה שאינו רוצה ללבוש פטור. הילכך אין לברך בעשייתו "אשר קדשנו במצותיו וציונו לעשות ציצית" שאין בעשייתו מצוה אלא בלבישתו: "ללבוש" יובן ממילת "בגדיהם".

סימן כ

הלוקח טלית מצוייצת מישראל או מתגר א"י כשירה. אבל אם לקחו מהא"י שאינו תגר פסולה. ואין מוכרין טלית מצוייצת לא"י:

סימן כא

ציצית אין בהם משום קדושה דתשמישי מצוה הן ויכול לזורקן וליכנס בהן לבית הכסא. ויראה דאפילו בעודן במצותן מותר להשתמש בהן.

"ציצית תשמיש מצווה" כבר ידעת שהמל' נק' מצוה. כתוב בספר הזוהר (שלח קע"ה ברע"מ) "ציצית איהי נוקבא, רזא דעלמא תתאה" הרי שסוד מצוות הציצית הוא בספירת המלכות הנקראת "מצוה".

אבל בשאילתות כתב בפרשת שלח לך "אסור לבני ישראל למיעבד צרכיהן במידי דעביד למיפק ביה ידי חובת מצוה, כגון חוטיין הקבועין בטלית למיסר ביה מדעם, אי נמי הושענא לאורוחי ביה, ואתרוג דמצוה למיכליה דילפינן מדם דאמר קרא "ושפך וכסה" במה ששפך יכסה שלא יכסה ברגליו שלא יהו מצות בזויות עליו דדוקא תשמישי מצוה בתר דאיתעבדי בהו מצוה נזרקין". ע"כ.

תרגום: אסור לבני ישראל לעשות צרכיהם (שימוש פרטי) בדבר שעשוי לדבר מצווה. כגון: אסור לקשור בחוטים של ציצית משהו, או להריח הדסים של ד' המינים, או לאכול אתרוג של ד' המינים. אסור זה נלמד מ"ש"ושפך וכיסה" במה ששפך יכסה. שלא יכסה ברגליו שלא יהיו המצוות בזויות עליו. דוקא תשמיש מצווה, לאחר שנעשתה מצוותו, נזרקם.

ואפשר לחלק שאינו דומה לדם דשאני התם כשמכסה ברגל עושה המצוה דרך בזיון מה שאין כן כאן (ס"א וכ"כ הרמב"ם ז"ל מותר לכנוס בציצית לב"ה ולבית המרחץ, נפסקו ציציותיה זורקן לאשפה אם רוצה) וטוב להחמיר:

"תשמישי מצוה נזרקים" הנה בספר הזוהר פרשת שלח דף קע"ה ע"ב נוקט את דברי הגמ' (מגילה דף כו ע"ב) שתשמישי מצוה נזרקים. שואל הזוהר כיצד זורקים את הלולב ומיניו והרי כתוב בפיוט "שם בן ארבע בלולב חונה" ותיירץ שזה רמז בלבד ואינו כתיבת שם הו"ה על גבי קלף.

סימן כב

העושה ציצית לעצמו מברך שהחיינו, נתעטף בו מברך להתעטף בציצית: "להתעטף בציצית" כתב בספר נהר שלום – דף טו עמוד ב' "יכוין בתחלת הכל ביחוד של הציצית יהו"ה שמספרו ל"ב כמספר ל"ב נתיבות חכמה ורמוזים ב"ת ל'התעטף ב' ציצית דהיינו שיכוין לזווג א"א שהם י"ה ולהמשיך אור המקיף שהוא בחינת הטלית לז"א שהוא אור ו' והז"א שהוא אור ו' ממשיך המקיף לנוק' שהיא ה' אחרונה והם בחינת הציצית. ונקוד הו"ה דברכת ציצית יכוין הזכרים שהם י"ו בקמץ והנקבות שהם ה"ה בחולם והכונה להמשיך אור מקיף מאריך לז"א ובשבת יכוין כל ההיות בניקוד קמץ:

סימן כג

ההולך בבית הקברות צריך להגביה הציצית שלא יהא נגרר על בה"ק כדאיתא בברכות ר' חייא ור' יונתן הוו אזלי ביני קברי הוה שדיא תכלתא דרבי יונתן עלויה קברי א"ל דלייה דלא לימרו למחר באין אצלנו ועכשיו מחרפין אותנו. פירוש שנראה כמחרף שאינן יכולין לקיים המצות שמע מינה שמותר לילך לבה"ק בלבוש שיש בו ציצית רק שיזהר להגביהן. וכתב הרב רבינו יונה דוקא בימיהם שהיה בכל בגדיהם ד' כנפות שאי אפשר שיסיר כל בגדיו כשילך לבית הקברות, אבל אנו שאין אנו מכוונים בהם למלבוש אלא למצווה אסור משום לועג לרש:

סימן כד

אע"פ שאין אדם חייב לקנות טלית בת ארבע כנפות כדי שיתחייב בציצית אלא דוקא אם רוצה להתכסות בטלית בת ד' כנפות חייב להטיל בה ציצית, מ"מ טוב ונכון להיות כל אדם זהיר וזריז במצות ציצית שיהיה לו בגד קטן מצויץ שילבש אותו כל היום

“זהיר וזריז” הנה בזה חשש הרב לדברי המלאך הנזכר בגמ’ מנחות מא ע”א “מלאכא אשכח’ לרב קטינא דמיכסי סדינא אמר ליה קטינא קטינא סדינא בקייטא וסרבלא בסיתוא ציצית של תכלת מה תהא עליה? אמר ליה ענשיתו אעשה? אמר ליה בזמן דאיכא ריתחא ענשין” ע”כ.

כי עיקר מצוותה על זכירת המצות ובכל שעה ובכל רגע צריך לכך דוגמא לדבר כאדם המזהיר לחבירו על ענין אחד שקושר קשר באזורו כדי שיזכרנו.

וע”כ יש בה ה’ קשרים כנגד ה’ חומשי תורה וד’ כנפים שבכל צד שיפנה יזכור. וגדול עונש המבטל עתה ממה שהיה עונשו בזמן שהי’ תכלת מצוי שאז לא היתה מצויה כל כך ולא היה כל אדם יכול לחזור עליה משא”כ עתה ואפילו מי שאינו יכול להתעטף כל היום צריך ליזהר בו בשעת תפלה.

כתב בעל העיטור ואותם שמקבצים הציציות בשעת ק”ש ונותנין על העינים אפשר שנוהגין כן משום “וראיתם אותו” על שהיא עטיפתם תחת מלבושם.

גדולה מצות ציצית ששקולה כנגד כל המצות דכתיב וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה’. ציצית עולה ת”ר וח’ חוטין וה’ קשרים י”ג הרי תרי”ג אע”פ שהוא כתוב חסר יו”ד מפרש בתנחומא ג”פ כתיב ציצת בפרשת ציצית וחד מינייהו לציצית שדי ל’ לכולהו והיא משלמת המנין.

“וראיתם אותו” כתב בשער הכוונות בסוף דרושי הציצית דרוש ז’ “ודע כי האדם צריך להסתכל בציציות בכל שעה ורגע כמשה “וראיתם אותו” והוא תועלת גדול לנשמה שלא יזדמן חטא לידו אם יזהר בכך. וגם ישיג תועלת גדול. אבל בכוונת ההסתכלוי יש ב’ כוונות כי המסתכל בהם בעת תפלת שחרית בק”ש דהיינו כשאומר פרשת ציצית צריך לכוין באופן אחר וכמו שנבאר שם במקומה בע”ה. אבל המסתכל בהם שלא בזמן התפילה צריך לכוין כונה אחרת שנבארה בע”ה שם במקומה והיא זו. דע כי צריך להסתכל בהם ב”פ זא”ז ומה שצריך לכוין הוא זה כי הנה עין גי’ ק”ל והוא בחי’ רבוע שם מ”ה כזה יו”ד יו”ד ה”א יו”ד ה”א וא”ו יוד ה”א וא”ו ה”א ובעת שהוא מסתכל יכוין כי הכנף הוא סוד אהיה דמילוי ההין וכשתסיר ממנו הפשוט ישארו אותיות המילוי בגי’ ק”ל כמספר עין כנזכר. וכאשר יסתכל ב”פ רצופות יהיו ב”פ ק”ל שהם ב”פ עין והם בגי’ ר”ס וז”ס וירא ה’ כי סר לראות כי ע”י ס”ר הנז’ הוא הראות ותכוין אל עשרה היות פשטות של החי’ שעולים בגי’ ס”ר ואח”כ תכוין אל שאר הכוונות הנ”ל בדרוש זה אם תרצה. ואמר לנו מורינו ז”ל שעדיין לא היה בנו כח לכוין בהסתכלות ציציות דז”א רק בציצית יעקב כנ”ל. שיש ציצית לז”א וציצית ליעקב ויש לי ספק אם שמעתי ממנו שנכוין בציציות היוצאות לרחל והראשון עיקר. עד כאן הגיעו דרושי הציציות:

רשב”י אומר (מנחות מג ע”ב) כל הזהיר בציצית זוכה ורואה ומקבל גרסי’ פני שכינה כתיב הכא “וראיתם אותו” וכתיב התם “את ה’ אלהיך תירא ואותו תעבוד”.

ריש לקיש אמר (שבת לב ע"ב) כל הזהיר במצות ציצית זוכה שמשמשים לו ב' אלפים וח' מאות עבדים שנאמר "אשר יחזיקו עשרה אנשים מכל לשונות הגוים שהם שבעים לשונות והחזיקו בכנף איש יהודי וגו'".

הפשט מובן שעי' לשונות המחזיקים בד' כנפות עולים למספר אלפיים ושמונה מאות. הטעם הסודי במימרא זו כתב הרנ"ש בספר מצת שימורים "והנה טלית קטן הוא ביצירה במטטרו"ן אשר מתלבש בטלית כנז' בזוהר פ' פנחס. וזה סוד דאמר ריש לקיש במסכת שבת פרק שני כל הזהיר בציצית זוכה ומשמשין לו לעתיד אלף ות"ת עבדים. והענין הוא כי שם שד"י בשם צירופין עולה אלף ת"ת דהיינו אות ש' לבדו, ונשארו אותיות ד"י. והנה ו"פ ד"י בגימטריא "חנוך". והסוד הוא כי הלובש ציצית של מטטרו"ן הוא בסוד עבד, ולכן ישמשו לו עבדים כמנין אלף ת"ת עכ"ל. (ונלע"ד נתן, איך אפשר שהאר"י זלה"ה יהי' חולק על התלמוד שלנו שהביאו רז"ל ראייה מן הענין אשר יחזיקו עשרת אנשים מכל לשונות הגוים בכנף איש יהודי, שהם ב' אלפים ות"ת. אבל לפי מיעוט שכלי נראה שנפל טעות בכתבי האר"י זלה"ה וכך צריך לומר "הזהיר זוכה ומשמשין לו לעתיד ב' אלפין ות"ת". הטעם שהציצית קטן הוא במטטרו"ן ש"ר הפני"ם שג"י אלף פחות אחד, בסוד "אם יש עליו מלאך מליץ אחד מיני אלף" שהוא מטטרו"ן ש"ר הפני"ם שג"י אלף פחות אחד. והוא שולט בשש קצוות של עולם היצירה ששם יש שש צירופים של שד"י העולים אלף ת"ת כנזכר. והרי שני אלפים ות"ת שרומז בשם של מטטרו"ן בעצמו, ומספר פ"ד ביותר שגימטריא חנוך, וכל זה כתבתי כדי להשוות דברי האר"י זלה"ה עם התלמוד שלנו.

כתב בזה ה"שמן ששון" בשער הכוונות שבאמת לא נפלה טעות בדברי הארי הקדוש אלא שהארי הקדוש דיבר בזמן הזה שאין תכלת ולכן כתב "אלף ושמונה מאות עבדים" ולעת"ל כשתחזור התכלת כמו שהיה בזמן התלמוד יהיו אלפיים ושמונה מאות עבדים". לגבי מספר אלף ושמונה מאות אמרו בזה שזה שש פעמים אות ש' של שם שד"י. הגר"א כתב שהם ג"פ ציצית הנזכרים בתורה כל ציצית גימ' שש מאות.

והנה הצצתי בדברי הרב הגאון עמרם אופמן שליט"א בספר "והיה לכם לציצית" שכתב שיתכלת+כנף הם אלף החסרים בזמן הזה ויושלמו בימי המשיח.

זכה דורנו והתגלה בו התכלת שמופק מחילזון התכלת הנקרא ארגמן התכלת ונמכר בארץ ובעולם. המעיינים יראו הרחבה גדולה בספר התכלת של הגאון הגדול ראש מכון פועה הרב מנחם בורנשטיין שליט"א.

¹ הנה הארי הקדוש גרס "אלף" ולא "אלפיים" כגירסת התלמוד שבידינו. כך כתב בשער המצות - פרשת שלח לך אות [יג] דין הציצית נתבאר באורך בשער התפלות קודם ביאור תפלת שחרית דחול יע"ש כי שם נתבאר כל משפטיו ודיניו [יד] ובדרוש שמות הספירות נתבאר מאמרם ז"ל [שבת דף ל"ב] שאמרו כל הזהיר במצות ציצית לעתיד לבא זוכה ומשמשין אותו [מ"א סט] אלף ות"ת עבדים כו' וביארתיו שם בענין צירופי שם שדי אשר בעולם היצירה. ע"כ. וכך כתוב גם בשער ההקדמות - דף גא עמוד א "ובענין י' לבושים הפנימיים דז"א שביצירה, שאמרנו שהם ו' צרופים, דע, כי ו' צרופים אלו, הם עולים בגימטריא קכ"ו, ומקורם הוא שם אדני ברבוע, כזה, א' א"ד, אד"נ, אדנ"י. כי גם הוא עולה בגימטריא קכ"ו. ועשר לבושי האמצעים, שהם ו' צרופי שד"י, דע, כי הש' ב"פ, עולה בגימטריא אלף ות"ת, וב' אותיות ד"י ב"פ, הם בגימטריא פ"ד, כמנין חנוך. שהוא מטטרו"ן, העולה בגימטריא שד"י כנודע. והכונה היא, כי אלו ה"ס האמצעיות שבז"א דיצירה, הם הנקרא ציצית דמטטרו"ן, כנזכר בפרשת פנחס ברעיא מהימנא, בדף רכ"ו ורכ"ז. וזהו סוד מה שארז"ל, כל הזהיר במצות ציצית, משמשים לו לע"ל, אלף ות"ת עבדים. והטעם הוא, כי הלובש ציצית דמטטרו"ן, הוא בסוד עבד להקב"ה, הנרמז ב"פ ד"י, ולכן זוכה שישמשו לו עבדים כמספר אלף וח' מאות הנרמז בשש פעמים ש' של שד"י כנזכר:

וכל המבטל מצות ציצית עליו נאמר "לאחוז בכנפות הארץ וגו'.

"בכל עת יהיו בגדיך לבנים" זו מצות ציצית "ושמן על ראשך אל יחסר"
זו מצות תפילין.

"מצות ציצית" הנה במצוות ציצית שהיא נקראת "מצוה" יש ט"ל כריכות אבל תפילין שהם "קדושה" נכפל הטי"ל בעשר וי"פ ט"ל גימ' שמן. וכך נדרש בשער הפסוקים ויתן לך האלקים מטי"ל השמים. שמים = שמן. השמן רומז על מוחין דא"א והציצית אלו אורות שז"א נותן לנוק' וזה הוא "בכל עת" שמיסוד ז"א הנק' כ"ל נמשך שפע לנוק' הנק' ע"ת. וכך דרשו בספר הזוהר ויצא קנ"ג ע"א "אשרי עושה צדקה בכל עת".

על ראשך אלו התפילין שהם על הראש. המוחין הם ג' והם חב"ד ורמוזים באות ש' הימנית ומקורם בחי'ב חו"ג והם ש' שמאלית שיש בה ד' ראשים. והם ל"מ דצל"ם. והנה מילת "על ראשך" זה גימ' ג"פ אור הרומז לחב"ד.

רבי אליעזר בן יעקב אומר (מנחות מג ע"ב) כל מי שיש לו תפילין בראשו ובזרועו ומזוזה בפתחו וציצית בבגדו מובטח לו שלא יחטא שנא' והחוט המשולש לא במהרה ינתק ואומר חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם:

"החוט המשולש" ג' מצוות אלו הם תיקון השכינה. התפילין הם מוחין דא"א הנמשכים לז"א ומשם לנוק' וכן הציצית זה אור מקיף כנ"ל ומזוזה בפתח היינו היסוד המחבר את ז"א לנוק'.

למה נקבעה פרשת ציצית בקריאת שמע? הנה כתוב בזוהר ח"ג דף קעה ע"א: **פ' קוד' אד' אמצ' נת צ צ' ית, כל' ילת כל' תולב' ג' ינ' אור' חמ' יב' נח' אש' אח' נח' אל' אא'כ' ילת כל' אא'כ' יל' ופ' צ' י' (דברי הימים ב' ז) ונת אב' ל' ה' עול' ה' ח' נור' מ' י' ינ' א' תכל' ת' מש' אל' א' ע' מ' א' ד' אמצ' ע' י' א' י' חוד' ב' י' תר' ו' י' ה' י' ר' ק' ב' ג' י' נ' א' א' מ' א' י' מ' ת' נ' י' י' מ' א' י' ק' י' נ' א' ת' ש' מ' ע' ב' ש' ח' י' ת' מ' ש' י' י' ר' ב' י' ת' כל' תל' ל' ב' ג' י' נ' א' א' ת' ק' י' נ' פ' ר' ש' ת' צ' י' ת' ל' מ' ק' ר' י' ל' ה' ב' י' ח' ד' א'.**

סימן כה

הלכות תפילין

ואחר שנתעטף בציצית יניח תפילין מיד כדי שיהו מצויין לו בשעת ק"ש ותפלה. דאמר רבי יוחנן (ברכות יד עב) "הרוצה לקבל עליו עול מלכות שמים שלימה יפנה ויטול ידיו ויניח תפילין ויקרא ק"ש ויתפלל".

כתב בספר שערי צדק – השער התשיעי "ובדעת חזרנים ימלאו" אלו הספירות הן סוד תפילין שבראש שמניח הקב"ה שהוא תפארת בהגיע הדעת ובהתאחז הכתר בסוד החכמה והבינה בסוד קו האמצעי העולה עד למעלה כי כשעלה יעקב אבינו ע"ה והתאחז בשתי אלו הספירות אז כתוב עליו "והרכבתיך על במותי ארץ והאכלתיך נחלת יעקב אביך". וזהו סוד הנחת תפילין ישראל של ראש וסוד "וראו כל עמי הארץ כי שם י"י נקרא עליך ויראו ממך", כי היראה והבינה הם שתי פרשיות של תפילין שבראש. והנני מבאר בעזרת המלמד לאדם דעת כתיב "ועץ החיים בתוך הגן" החיים ממש החיים הם הבינה ומקורם החכמה והעץ שלהם דעת וזהו התפארת וזהו סוד הקב"ה מניח תפילין ואתה תראה כמה היא מעלת מצוות תפילין וכחם

למטה או כמה הוא עניין ביטולה וכמה הוא עניין גדול שאמר כל הרוצה לקבל עליו עול מלכות שמים שלימה יפנה ויטול ידיו ויניח תפילין ויקרא ק"ש.

כתב בספר נהר שלום – דף טו עמוד א' בכללות ד' מעשים שהם יפנה יטול וב' טליתות ותפילין של יד ותש"ר יכוין לתקן כלים פנימיים ומקיפים דחיצוניות ופנימיות דחיצוניות דד' עולמות אבי"ע ויכוין להפריד מהם הקלי' ע"י שיכוין להמשיך להם מוחין פנימים ומקיפים עם נרנח"י דעולמות ונשמות ע"ס שנבאר ונתקנים במקומם. ע"כ הרי שאנו מתקנים חיצוניות עולמות אבי"ע ע"י ד' מעשים: חיצוניות העשיה ע"י שנפנה ונוטל ידיו. חיצוניות היצירה ע"י טלית. חיצוניות הבריאה ע"י תש"י וחיצ' האצ' ע"י תש"ר.

כתב הרב המקובל חיים הכהן זללה"ה מחכמי ארם צובא והוא רבו של השד"ה זיע"א בספרו "מקור חיים" שמצוות התפילין ניתנה לנו כפיצוי על אבדן אותם עדיים שנלקחו מבני ישראל לאחר חטא העגל. והוסיף שעל ידי מצוות התפילין האדם עולה במעלות רמות וכתב שע"י הטלית זוכה האדם לתוספת רוח כמ"ש "מארבע כנפות בואי הרוח" ואח"כ ע"י מצוות התפילין זוכה לתוספת נשמה. עיי"ש. והרב נתן סימן "להניח תפילין" גימ' "קיבול חלק נשמה" עם ב' תיבות של להניח תפילין כי ע"י ב' תפילין זוכה לתוספת נשמה וכעין זה מצאתי בהשמטות הזוהר ח"א דף רס"ב ע"א.

ואמר עולא (שם) "כל הקורא ק"ש בלא תפילין כאילו מעיד עדות שקר בעצמו".

"עדות שקר" שהרי בפיו אומר "וקשרתם" ואינו מקיים (ארחות חיים ותלמידיו רבנו יונה). מחכמי הקבלה ובראשם הרשב"י משבחים את היוצא מביתו לבית הכנסת מעוטר בתפילין ומעוטף בטלית כמו שכתב בספר תולעת יעקב "אמר רשב"י ע"ה (זוהר ח"ג רסה. א. זו"ח תרומה מא. ד.) כשאדם משכים בבוקר ומתעטף בציצית ומניח תפילין בזרועו ובראשו ובא לצאת מפתח ביתו פוגע במזוזה רשומה בשם הקדוש, ארבעה מלאכים מזדווגים עמו ויוצאים עמו ומלוין אותו עד בית הכנסת ומכריזין לפניו תנו כבוד לבן המלך, ורוח הקודש מכרזת עליו ואומרת ישראל אשר בך אתפאר (ישעיה מט. ג.) ואותו רוח הקודש מעיד עליו לפני הקב"ה. ואם נכנס לבית הכנסת ללא טלית ותפילין שואל הקב"ה איה מוראי ע"כ. העיר על זה כבוד הרב עובדיה יוסף שליט"א בנו של הרב החכם השלם והכולל רבי יעקב זצוק"ל בנו של מרן פאר הדור רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל זיע"א אכ"ר שהיוצא מביתו לבית הכנסת ולא הניח תפילין כאמור כי לא הגיע זמן ההנחה ואח"כ יוצא מבית הכנסת להניחם מחוץ לבית הכנסת ושוב נכנס לבית הכנסת מעוטר בתפילין, לא מתקיים בו מ"ש בזוהר לעיל. כדי שיזכה לכך עליו להמתין בביתו לזמן הנחת התפילין ואז לצאת מביתו כי הזוהר דיבר על היציאה הנקראת "תפלה לעני".

אמר בעל ה"שערי אורה" בשער הראשון "דע כי תפלה קשורה בתפלה" כוונה שהתפלה בפה קשורה בתפילין. כעין זה כתב הרב המקובל האלהי רבי שמעון לביא זצוק"ל בספרו "כתם פז" על הזוהר (דף קסח ע"ב) כתב שאין תפילה בלא תפילין כי תפילין של ראש הם המוחין שמקבלת התפארת (שזה האדם המתפלל) מן הכתר והחכמה והבינה וזה "תפלה למשה" ותש"י זו המלכות הנקראת "תפלה לעני".

מכאן אומר אליהו הנביא זכור לטוב לארי הקדוש זללה"ה שיש להניח ב' זוגות תפילין של רש"י ור"ת ביחד ושניהם אמת. כך נהג הארי הקדוש כעדות תלמידו הרח"ו זלה"ה. מורי זלה"ה היה נוהג להניח יחד בתפלת שחרית שני זוגות תפילין דרש"י ור"ת, ובתפלת המנחה היה מניח תפילין דר"ת לבדם. ואח"כ ציוה לעשות לו תפילין דשמושא רבא בסדר הנזכר אלא שהיו אצבעיים רוחב וקומה מרובעים כנזכר בשימוש רבא. וגם היו באופן הנזכר שיהיו החריצין נוגעין עד למטה. וגם שיעברו הגידים באמצע כל חריץ וחריץ כנזכר, ותפילין אלו היה מניח

תמיד במנחה אחר שעשה תפילין אלו. והיה אומר כי התפילין אלו עולין כשתי הסברות של רש"י ושל ר"ת כי מוחין דא"א שניהם מתערבין ביחד ונעשין תפילין אחד, ולכן שיעורם אצבעיים, כנגד אבא אצבע אחד וכנגד אימא אצבע אחד:

כתב הרנ"ש זללה"ה בספרו מצת שימורים "ובשעת תפלת שחרית ישים ב' זוגות כדי לקיים מצות ק"ש כראוי, שלא יאמר עליו שמעיד עדות שקר בעצמו, שהרי התפילין של זה פסולין לזה, ונמצא שקרא ק"ש בלא תפילין לפי סברא א'. ושאר היום יניח תפילין של סברת ר"ת.

אמרו על החת"ס שלא היה קורא ק"ש עם תפילין של ר"ת כי חשש להיות בין אלו שמעידים עדות שקר.

(ברכות שם) רבי חייא בר אבא א"ר יוחנן כאילו הקריב עולה בלא מנחה זבח

בלא נסכים.

"עולה בלא מנחה" מה תפקיד המנחה והנסכים בקרבן. נראה שאלו מוחין דא"א כי שמן אלו מוחי אבא ויין מוחין דאימא והשמן מעורב ב"סולת" זו המלכות כי סולת גימ' מלכות. כאשר נקיש זאת לעבודת התפילה נקבל כי תפילין של ר"ת זה השמן ותפילין של רש"י זה היין והטלית זו הסולת והתפלה זה הקרבן.

אבל אם נפנה ונטל ידיו והניח תפילין וקרא ק"ש והתפלל כאלו בנה מזבח

והקריב עליו כל הקרבנות שנא' ארחץ בנקיון כפי ואסובבה את מזבחך ה':

"כאילו בנה מזבח" המזבח כידוע רומז לשכינה ואמר לנו רבי חייא שד' פעולות של נטל ידיו וכו' בונות את השכינה הנק' מזבח. הקרבת הקרבנות זה קירוב ב"ן אל מ"ה וזה נעשה בק"ש ובתפילה מכח הבינה הרמוזה במילים "ארחץ בנקיון" כי ארחץ ע"ה גימ' ש' וזו הבינה הנק' אלקים וכשהוא מלאה אלף למד וכו' גימ' ש' בנקיון גימ' "קנ"א בינה". ולפי זה יהיה מילת כפ"י כיתר פחד יסוד ייחוד ט"ר והמשכה לנזק וזה הוא "ואסובבה את מזבחך" יי ונעשה ייחוד זון ונרמז במילים מזבחך יי כי מזבח בנוק ויי בד"א.

וראיתי לא"א ז"ל שהיה מדקדק להניחם כשהיה מסדר הברכות והיה מסדרם

זה אחר זה עד עוטר ישראל בתפארה ואז היה מניחם ומברך עוטר ישראל

בתפארה. לפי שהתפילין נקראין פאר שנא' (יחזקאל כד, יז) "פארך חבוש

עליך".

כיצד נרמז "פאר" בתפילין? כתב ספר קהלת יעקב פירשו רז"ל (ברכות י"א) שהתפילין נקרא פאר שנאמר (יחזקאל כ"ד י"ז) פארך חבוש עליך, ויש לומר כי סוד התפילין דקודשא בריך הוא אהיה יהו"ה אהיה כמו שאמר בתיקונים, והן כ"א אזכרות דתפילין הוא אהיה, וד' פרשיות הוא ד' אותיות הו"ה, וד' בתים הוא ד' אותיות אהיה (פרי עץ חיים שער התפילין פרק א'), ובאהיה יהו"ה אהיה רמז אריך אבא אמא, שמהן מקבל הזעיר הארה והוא סוד בחינת תפילין. אהיה ראשון הוא כתר בחינת אריך כנודע (תיקוני זוהר תיקון ע' קכ"ג) דשם אהיה בכתר, יהו"ה חכמה, אהיה בינה, וזה סוד אהיה אשר אהיה, כתר אשר ראש חכמה אהיה בינה. אריך אבא ואמא גימטריא עם הכולל פאר וג' אותיות, וגם באותיות פאר יש לרמז ג' אלו פ' פלא עליון הוא סוד הכתר, א' חכמה א' בינה, ר' ראשית חכמה הרי פאר:

ונקראים "תפילין" לשון פלילה שהן אות ועדות לכל רואינו שהשכינה שורה

עלינו דכתיב וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ודרשינן אלו תפילין

שבראש:

כתב הרב מאיר פופארש זללה"ה בספרו "מאורי אור" ערך תפילין - תפילין הן הארת המוחין המקיפים ונכנסים תוך גולגלת ובוקעים המצח ונעשים ד' פרשיות הויה ותפילין גימ' עשר = 570, כי בהם נכללים כל עשר ספירות גם הם גימ' פעמיים מנצפ"ך דהיינו $280 \times 2 = 560$ (ועם עשר אותיות של ב' פעמים מנצפ"ך הרי 570) / כנגד שני מיני הדינים שבשתי שינין שבתפילין.

ויכוין בהנחתן שציונו המקום להניח ארבע פרשיות אלו שיש בהן יחוד שמו ויציאת מצרים על הזרוע כנגד הלב ועל הראש כנגד המוח כדי שנזכור יציאת מצרים על ידי נסים ונפלאות שעשה עמנו שהם מורים על יחודו שהוא יחיד בעולמו ואשר לו הכח והממשלה בעליונים ובתחתונים לעשות בהם כרצונו.

כתב בספר ספר החינוך - מצוה תכא מ'מ'ש' י'תמ'צ'ו'ה' ל'פ'י'ש'ה'א'ך' ס'ב'ה' ז'ו'ו' ב'ע' ל'ח'מ'ר' י'מ'ש'ך' ב'ה'כ'ר'ת' א'ת' ר'ה'ת' א'ו'ו'ת' כ' י'כ' ו'ט'ב' ע'ה'ח'מ'ר' ל'ב'ק' ש'כ' ל'ה'נ'א' ת'א'ל' י'ו' ו'ה'ע'ר' ב'כ' ס'ו'ס'כ' פ'ר' ד'א' י'ו'ה'ב' י'ו' א'ס' ל'א'ש'ה'נ'פ'ש'ת'נ'ו' ה'א' ל'ת'מ'נ'ע' נ'ו'ל'פ' י'כ'ח' ה'מ'ן' ה'ח'ט' א' ו'מ'א'ש' ר'ת'ש'כ' ו'ב'ג' ב'ו'ל'ו' ש'ה' י'א'ה'א'ר'ן' ו'ח' ח'ו'ק' ה'מ'א' ד'מ'ג' ב'ו'ל' ה'ש'ה' י'א'ה'ש'מ' י'ס' ל'א'ת'ב' ל'ז'ו' ו'י'ג'ב' ר'כ' ח'ו' ע'ל' י'ת'מ' י'ד' ל'כ'ו'ה' י'א'צ'ר' י'כ' ה'ע' ל'כ'ל'פ'י'ס'ל'ה'ר'ב' ה'ש'מ'ר' י'ס'ל'ש'מ'ר' ה'מ'ש'כ'נ'ה'ה'ר' ע'פ'ו' י'ק'ו'ס'ע'ל' י'ה' ו'י'ה'ר'ג'ה' א'ת' ר'ה'י'ז'ו'ת'ב'ג' ב'ו'ל'ו' ו'ת'ת' י'ז'ו' ו'ר'צ' ה'ת'מ' ק'ו' ס'ב' ר'ד' ה'ו'א'ל' ז'כ'ו'ת' נ'ו'א'מ' נ'ו'ע' ס'ה'ק' ד'ש' ו'צ' ו'נ'ו'ל'ה'ע'מ' י'ד' ש'מ'ר' י'ס'ג' ב'ו'ר' י'ס'ס'ב' י'ב' ל'ה'ו'ה' ס'ע'נ'צ'ט'ו' י'נ'ו'ל'ב' ל'נ'פ'ס' י'ק'מ'ד'ב'ר' י'ת'ו'ר' ה'מ'פ'י'נ'ו' י'ז'מ' ס'ו'ל'י'ל' ה'ו'ש'נ'ת' ו'א'ר'ב' ע'צ' י'צ' י'ת'ב'א'ר'ב' ע'כ'נ'פ'ת'כ' ס'ו'ת' נ'ו' ו'מ' ז'ו'ת' ה'ב'פ'ת'ח' נ'ו' ו'ה'ת'פ'ל' י'ו'ב' י'ד' נ'ו'ב'ר' א'ש' נ'ו' ו'ה'כ' ל'ל'ה'ז'כ' י'ד' נ'ו'ל'מ'ע'ן' מ'ח'ד' ל'מ'ע'ש'ק' י'ד' י'נ'ו'ל' א'נ'ת'ו'ר'א'ח'ר' י'ע' י'נ'ו'ו'א'ח'ר' י'צ'ר'מ'ח'ש' ב'ו'ת'ל'ב' נ'ו' ו'מ'פ'נ'י'כ' ו'א'מ' ר'ו'ז'כ' ו'ח'נ'ס'ל'ב'ר'כ'ה' (ז'ב'ח'י'ס' י'ט' א'ש'ת'כ' ה'נ'י'ס'ו'ה'ל'ו'י'ס'ב'ש'ע' ת'ע' ב'ו'ד' ה'פ'ט'ו'ר' י'ו'מ'ה'ן' ו'ב'ה' י'ז'ת'מ' י'ס'ו' ד'ה'ת'פ'ל' י'ו'מ' ה'ש'ז'כ'ר' נ'ו'נ'צ'ט'ו' י'נ'ו' ע'ל' י'ה'ס' (מ'נ'ח'ו'ת' ל'ו' ב'ל'ב' ל'נ'ס' י'ז' מ'ה'ן' ד'ע'ת' נ'ו' ו'ע'ת' ה'ב'נ'י' ר'א' ה'ג'ס'ר'א' ה'כ'ת' ג'ו'פ'נ'ו'ג' ח'ד'ל'ע' ל'נ'פ'ש' נ'ו'כ' י'ע' ל'כ' ל'א'ל' ה'י'ע'ל' ה'ל'פ'ע'מ' י'ס' ו'פ'ר' ק'ג'ד'ר' נ'ו'ה'א' ל'ב'ר'ח'מ' י'ו'י'ה' י'ב'ע'ז'ר' נ'ו' ו'ש'מ'ר' נ'ו'א'מ'ן'.

סוד התפילין התבאר בספר הזוהר חיי שרה במדרש הנעלם דף קכט ע"ב ונעוץ בפסוק "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" שהאדם המניח את התפילין נעשה מרכבה לזו"ש עיי"ש. והנה דבר פלא עלה בדעתי. כל הלומד מסכת מידות רואה את מ"ש בפרק ד משנה ששית "והיה יכ' למא'ה ע' למא'ה ע' ל' רום מא'ה" כלומר קוביה מדויקת בעלת צלע בגודל 100 אמה. והנה בתפילין קיימת אותה הלכה שאורכן רחבן וגבהן חייב להיות זהה וזו הלכה למשה מסיני. אתה הראת לדעת שבהנחת התפילין אדם בונה על ראשו וידו בית מקדש קטן. תפילין של ראש כנגד ירושלים של מעלה (בינה) ותש"י כנגד ירו' של מטה (מלכות). אם נעמיק עוד ידוע מה שאמרו המקובלים שאורך רוחב וגובה של מידות תיבת נח אלו חב"ד. אם כך מה העניין שיהא אורכן שווה? אלא ידוע שהתפילין אלו מוחי אדם הנכנסים לתלת חללי גולגלתא דז"א והעניין שעליהם להיות שווים כדי לא להפר את האיזונים בין המוחין.

בספר הזוהר כתבו כמה פעמים שתפילין של יד רומז לנוקבא וסימנך "לאות על ידכה" יד כה והמל' נק' כה ובה סוד דוד המלך ע"ה שמספרו י"ד. תפילין ש"ר רומז לז"א.

כתוב בזוהר "חיי שרה" מדרש הנעלם דף קכט ע"ב "אשרי אדם המניח תפילין ויודע טעמן". מכאן מודעא רבא ללמוד את סוד התפילין בספר הזוהר ובעץ חיים ובנהר שלום והמסתעף מזה. וזו מטרת החיבור הזה להבין מעט את סוד התפילין.

ויניח של יד תחלה ויברך אקב"ו להניח תפילין. ואח"כ של ראש ויברך אקב"ו על מצות תפילין. אע"פ שרב אלפס פסק שאין לברך על שתיהן

אלא ברכה אחת שהיא להניח, אא"כ יפסיק הפסיק ביניהן בדיבור שאז מברך על של ראש על מצות תפילין וכ"כ רש"י והרבה מהמחברים. וא"א ז"ל הסכים שיש לברך שתי ברכות אף בלא הפסק ואם הפסיק בדבור חוזר ומברך על של ראש להניח וגם על מצות תפילין ומברך עליהן משעה שמתחיל להניחם עד שעה שמהדקן בראשו ובזרועו ולא יפסיק ביניהם לדבר אפי' לענות אמן יהא שמיה רבא מברך וקדושה ואם דיבר עבירה היא בידו וצריך לחזור ולברך כדפרישית:

וראיתי לא"א ז"ל שמיד אחר שקשר של יד על הזרוע היה מניח של ראש קודם שהיה כורך הרצועה סביב זרועו שהיה אומר כיון שברכה שניה חוזרת גם על של יד. ומטעם זה אין להפסיק ביניהם יש למעט ההפסק בכל מה שיוכל, והכריכה סביב הזרוע אינה מן המצוה הילכך טוב לאחר אותה עד לאחר שיניח ש"ר. וכל שעה שמניחם ביום מברך ואפי' נשמטו ממקומם וממשמש בהם להחזירם למקומם צריך לברך:

כתב בספר בן איש חי – הלכות שנה ראשונה – פרשת וירא "והעל יד תפילין של יד נתקן עולם הבריאה, ועל ידי הברכה נעשה אור מקיף דעולם הבריאה, ועל ידי תפילין של ראש, נתקן עולם האצילות, והנה בתפילין של ראש, יש אומרים שצריך לברך ברכה בפני עצמה, כדי לעשות אור מקיף דעולם האצילות, ויש אומרים דאור מקיף דעולם האצילות אין בנו כח לעשותו על ידינו, אלא נעשה מאליו, ולכן סבירא להו, דאין לברך על תפילין של ראש, והאשכנזים מברכים על תפילין של ראש גם כן, כסברת הגאונים, ואנחנו בני הספרדים מברכים אחת על תפילין של יד דוקא, כסברת הר"ף ז"ל, אך נכוין בברכה זו על תפילין של ראש גם כן, שהוא לפנינו בשעת הברכה על תפילין של יד, מיהו אם הפסיק בין תפילין של יד לתפילין של ראש, בדבר דחשיב הפסק, אז יברך על תפילין של ראש, אשר קדשנו במצותיו וציונו על מצות תפילין.

כדעת הבן איש חי כתב גם הרב המקובל חיים הכהן מחכמי אר"ץ בספרו "מקור חיים" דף מ"ד.

וטו סדר הנחת תפילין, בתחלה יקשור תפילין של יד בזרוע השמאלית, על הקיבורת, שהוא מקום בשר הגבוה התופח, הנקרא קיבורת, וכסה זרועו בטלית כדי שתהיה הנחת תפילין של יד בהצנע, ויש סוד בדבר, על כן אפילו יושב לבדו, ואפילו בבית אפל, גם כן יכסה הזרוע בטלית, סימן לדבר, כי יד על כס, ומהריק"ש ז"ל טעמא טעים, והיה לך לאות על ידך, לך לאות ולא לאחרים, ולא יעשה כריכה בקבורת, אלא אחר שיהדק היטב, יקשור הי"ד ברצועה עם התפילין, ואף על פי שבלאו הכי הי"ד קשורה בחוט של גיד עם הבית, משום דאין להפריד התיתורא לעולם, כנזכר בזוהר פינחס דף קלו, עם כל זה יש סוד בדבר לקשור הי"ד ברצועה, לכוין להמשיך להי"ד ש"ע נהורין כמנין רצועה, שהיא מספר ש"ע עם הכולל, ומה שכתב הרב שלמי ציבור ז"ל דף מ הלכה יא, כבר הבאתי דבריו בסה"ק מקבציאל, והקשיתי על דבריו, יענין שם, ואחר שקשר הי"ד, ימשוך הרצועה לזרוע, ויכרוך אותה סביב הזרוע שבע כריכות שלימות, ומה שנמשכת הרצועה בתחלת הזרוע, מצד אחד של הזרוע, אין זה נחשב כריכה, ואין זה בכלל הכריכות, והוא הדין מה שנמשכת בסוף הזרוע כדי להביאה לכף היד, אין זה בכלל הכריכות, ודלא כמו שכתב שם חדש דף קכו, לכך יכרוך שבע כריכות ממש שלימות, ואחר שיכרוך השבע כריכות, יעמוד ויניח תפילין של ראש מעומד, דאין להניח תפילין של ראש אלא רק אחר שבע הכריכות:

וט"ז) אחר שהניח תפילין של ראש, אז תכף ומיד יגמור הנחת תפילין של יד בשלש כריכות, שכורך באצבע האמצעי הנקרא אמה, ויעשה כריכה אחת בפרק האמצעי של האצבע, ושתי כריכות בפרק התחתון, ולפי דברי הרב מצת שמורים ז"ל, יאמר בעת שעושה הכריכות הנזכרים, פסוק וארשתיך לי לעולם, וארשתיך לי בצדק ובמשפט, ובחסד וברחמים, וארשתיך לי באמונה, וידעת את ה':

סימן כו

ואם אין לו אלא אחת בין של ראש בין של יד מניחה ומברך עליה שכל אחת מצוה בפ"ע היא ומברך על של יד כשהיא לבדה אחת ועל של ראש כשהיא לבדה שתיים. ואפי' אם יש לו שתיים ויש לו שום אונס שאינו יכול להניח שתיים כגון שצריך לצאת לדרך ואינו יכול להתעכב יכול להניח אחת מהן, שאינן מעכבות זו את זו:

סימן כז

מקום הנחתן של יד בזרוע שמאל בגובה הבשר שבפרק שבין הקנה לכתף ויטה אותה מעט לצד ימין בעניין שכשיכוף זרועו למטה יהיו כנגד לבו ולא יהא דבר חוצץ ביניהם לבשרו.

כתוב בספר פליאה "אין מניחין תפילין אלא בשבת" והוא פלא. והסביר הגאון רבי עקיבא איגר זללה"ה שמילת "בשבת" היא ראשי תיבות של ב' מקום שיער ב' מקום תפוח.

ואטר יד ימינו מניח בשמאלו שהוא ימין של כל אדם. ופי' הרב ר' יחיאל מפרי"ז דוקא כשעושה כל מלאכתו בשמאלו אבל אם הוא כותב בימינו אע"פ ששאר מלאכתו בשמאלו דינו כשאר כל אדם. ושולט בב' ידיו מניח בשמאל כל אדם.

והרצועה יכרוך אותה סביב זרועו עד שיגיע לאצבע האמצעי וכורכה סביבו שלש פעמים. ומקום תפילין של ראש מהתחלת עיקרי השער במצחו עד סוף המקום שמוחו של תינוק רופס והוא כל גובה הראש. וצריך שיהא הקשר מאחורי הראש למעלה בעורף ולא למטה בצואר ושיהא מול עורף ממש מכוון באמצע הראש ולא שיטה לצד הפנים לכאן או לכאן וצריך שיהא נזויה שהוא המקום שנראה כעין דל"ת לצד חוץ ולא לצד הראש וגם הרצועות שסובבות סביב ראשו צריך ליזהר שלא יתהפכו כדי שיהא נזויה לבר דהיינו הלבן כלפי השער שהוא חלק יותר וצבוע שחור ניכר מבחוץ. וישלשל הרצועות שיהו תלויין לפניו ויגיעו של ימין עד הטיבור ושל שמאל

עד החזה, וי"א של צד ימין עד המילה ושל שמאל עד הטיבור ושיעור רחבן כאורך שעורה ואם פחת או הוסיף אינו מעכב:

מה סוד הרצועות? הנה כתב בספר פרי עץ חיים – שער התפילין – פרק ב' ו'הנה ענין הרצועות נתבאר בהקדמת התיקונים דף ט', גם פרשת פנחס דף רכ"ח ב'. והענין הוא, כי רחל היא נעשית מבחי' נ"ה דז"א, ומקום התחלתה הוא בחזה דז"א, כנזכר באדר"א דף קמ"א. אמנם עיקרה הוא מן ההוד שהוא שמאל, כנודע דאיהו בנצ"ח ואיהי בהוד"ד, ולכן רצועות הימין שהוא נצח, מסתיימת עד החזה לבד, לפי שמשם היא התחלת רחל. אבל רצועות השמאל הוא הוד, ולכן היא מתפשטת יותר למטה, ושיעורה עד הטבור, כי הלא בטיבורא שלים כנזכר באדר"א (א) וז"ש בתקונים דף ט' בסוד הרצועות כי רצועה הנצח קצר, ורצועה ההוד היא ארוכה. ואע"פ שבפרשת פנחס בר"מ דף רכ"ח ב', נאמר כי הרצועה הימין היא ארוכה, ורצועה השמאל היא קצרה, אין זו קושיא, כי שם נאמר בבחינת המניח. אבל בתיקונים מדבר, בבחינת הבינה עצמה, כי השמאל שבו הוא הימין שבה, והשמאל שבה הוא הימין שבו.

והנה בזוהר פנחס דף רנ"ז ע"א מסביר שבי רצועות של תש"ר הם נז"ה (וכ"כ בתיקון' דף ט ע"ב תרין רצועין אינון נז"ה) ורצועת תש"י היא בחינת היסוד. בספר תיקוני זוהר חדש דף קכ"א ע"ב כתוב שרצועות התפילין הן חבלים לקרניו של ס"מ שהוא שור מועד. מסביר שם ה"מתוק מדבש" שבכח קדושת התפילין מתלבשת השכינה בקלי' לשמור את הרשעים שלא זכו אלא לנפש דעשיה שלא יענשו. עי"ש.

הגר"א בביאורו "יהל אור" (דף ר"ל ע"ב) אומר שבהתעטפות הטלית והנחת התפילין בברכות ובתפילה אנו מחברים קוב"ה ושכינתיה במעשה ובדיבור. הטלית היא כמו חופה שמעל החתן והכלה. תפילין של ראש זו בחינת החתן ותש"י זו בחינת הכלה. שלוש כריכות על האמה הם כעין נתינת טבעת לאישה ואנו אומרים "וארסתיך לי לעולם" וכו'. שבע כריכות על היד הם כנגד שבע ברכות בבחינת המעשה. ושבע ברכות לפני קריאת שמע ואחריה שחרית וערבית הם בחינת שבע ברכות בבחינת הדיבור.

כתב שער הכוונות – דרושי תפילין דרוש ד' עניין הרצועות כבר נודע שצריך שיעבדם לשם קדושת תפילין. וטוב שתעבד שתי עורות, אחד לתפילין ש"ר דהיינו לרצועות ואחד לרצועות תפילין של יד. וכשתשים העור תוך הסיד והמים אם העור הוא לצורך רצועות הראש יכוין שהוא לשל ראש ויכוין לשם ההויה ואם הוא לצורך רצועות של יד יכוין שהוא לשל יד ויכוין לשם אדני גם צריך שישחירם פנים ואחור שחורות כעורב. גם טוב לכוין ברצועות כי רצועה בגי' שע"א והם ב"פ א"ל במילואם העולים ש"ע והכולל הרי שע"א וה"ס ש"ע נהורין הנודעים.

כתב הרנ"ש בספרו מצת שימורים – שער תפילין "והנה ע"י שאנו כורכין שבע כריכות סביב הזרוע אזי אנו קושרים רוח א' משחית כנזכר בזוהר פ' פקודי ע' תמ"ו, יש רוח אחד ששמו אגירסיון והוא ממונה על קטולא דבני נשא מ"ג עד עשרים שנה. הרי שולטנותי על כל בר נש ז' שנים והוא במספר "קרב" ועליו נאמר "ולרשעים אל תרימו קרב" שגי' אגירסיון פ"י שלא ישלוט בעולם. ובזכות שבע כריכות של הרצועה ז"ד מתעורר למעלה "חנוך בן ירד" שגימטריא "קרב" שהוא מטטרו"ן שר הפנים ומכניע המשחית כנז"ל. אבל כנגד ב' רצועות הראש שהם שני קרנים גבוהות כנזכר, כנגדו מתעורר למעלה יפ"פיה הש"ר שגימטריא ב' פעמים קרב כי פי שנים ברוחו, ומשם בא קרני הוד לבני אדם שהם יראי אלקים שכל כוונתם לשמים:

² שם זה גימ' 340 ואולי צריך להוסיף אות י' אחרי אות ר'.

סימן כח

וימשמש בהן כל שעה וימשמש בשל יד תחלה ואח"כ בשל ראש. וכשיסירן יסיר של ראש תחלה ויניחם בתיקן ואח"כ יחלוץ של יד ויניחן עליהם בעניין שכשיבא להניחן שימצא של יד תחלה ויניחן:

סימן כט

ולא יברך "אקב"ו לשמור חוקיו" כשמסירן שאין הלכה כבני מערבא שהיו מברכין לשמור חוקיו בשעת הסרתן, מפני שסוברין לילה לאו זמן תפילין הוא ודורשים אותו מ"ושמרת את החוקה הזאת למועדה מימים ימימה" שדורשין ימים ולא לילות. ואנן קי"ל לילה זמן תפילין הוא (מנחות לו עב). הילכך אין לברך אפילו כשיסירם בלילה. ואפילו בע"ש בין השמשות שצריך להסירם אין לברך, שמה שצריך אז להסירם לא מ"ושמרת" אנו לומדים אותו אלא משום דכתיב בהן "והיו לאות על ירך" ושבת וי"ט אין צריכין אות הילכך אין לברך כלל. וראיתי כתוב על שם רב האי גאון הרשות בידו אם ירצה לברך מברך ואני תמה דודאי כיון שאינו חייב לברך אם יברך הוי ברכה לבטלה:

"לילה זמן תפילין הוא" הנה דעת הזהר כדעת בני מערבא שלילה לאו זמן תפילין הוא. והטעם כתב בספר אור החמה לפי שג"ר מתעלמות כדי שיתנהג העולם בדין. בסגנון דומה כתב הרב המקובל חיים הכהן תלמיד המהר"ו זלה"ה בספרו מקור חיים דף קי"ח וכתב "לפי שהאורות העליונים הללו של התפילין מסתלקים בלילה מתפארת ישראל". וכן בספר הקנה"אין תפילין בלילה. וכ"כ הציוני בפרשת בא. הרקאנטי בפ' וארא כתב שאין מניחים תפילין בלילה כטעם תפלת ערבית רשות וכ"כ בספר שושן סודות אות סב. כתב הרש"ש בנה"ש דף י"ז שבליילה מסתלקת הארת המוחין מרישא דז"א. כתב בספר עמק המלך – שער יד – פרק קכה"דע, כי בלילה מסתלקים המוחין מז"א ונוקביה מכל וכל, ואז היא מתעברת (דהיינו עולה לעיבור ביסוד אימא) בסוד תלת גו תלת, והמלכות חוזרת להיות נקודה, כמו בתחילת האצילות, והמוחין שלו (של ז"א) עולים למעלה הרבה, ואינם מאירים עליו כלל. ולכן לא יש תפילין בלילה, כי הארת המוחין מסתלקים לגמרי". אתה הראת לדעת שלילה, לפי דעת חכמי הקבלה, לאו זמן תפילין ועכ"ז אין מברכין על הסרת התפילין לשמור חוקיו. כתב בספר "כף החיים" (סימן כט, א) שיש שעושים זכר לדברי התלמוד הירושלמי ואומרים פסוק ויאמר אם שמוע תשמע לקול י"א ושמרת חקיו כל המחלה אשר אשים במצרים לא אשים עליך כי אני י' רופאך".

סימן ל

זמן הנחתן בבוקר משיראה חבירו הרגיל עמו קצת ברחוק ד' אמות ויכירונו. אע"ג דקיי"ל לילה זמן תפילין הוא אלא שאין מורין כן, היינו לענין שאם היו בראשו וחשכה שא"צ לחלצן אבל לכתחילה אין להניחן קודם הזמן הזה.

"משיראה חבירו וכי הנה בזוהר ואתחנן דף רס"ה ע"א נאמר במפורש שאדם קם בלילה ועוסק בתורה עד שמאיר השחר. בבקר כשמאיר היום מניח תפילין והולך עמם מביתו לבית הכנסת

וזוכה שמלוין אותו ד' מלאכים וכו'. הנה מכאן שלפי הזוהר אין להניח תפילין בלילה כפי דעת הרב.

ואם צריך לילך לדרך יכול להניח קודם זמנן בלא ברכה ולכשיגיע זמנן ימשמש בהן ויברך וה"ר פרץ כתב כיון דקיימא לן דלילה זמן תפילין הוא אלא שאין להניח בלילה משום גזרה שמא ישן בהן מי שרוצה לצאת לדרך יכול להניח קודם זמנן ולברך עליהן מיד וא"א ז"ל לא כתב כן היה בא בדרך ותפילין בראשו ושקעה עליו חמה יניח ידו עליהן עד שיגיע לביתו ואם יש בית קרוב לחומה שמשממין שם חולצן ומניחן שם היה יושב בבה"מ ותפילין בראשו וקדש עליו היום מניח ידו עליהן עד שמגיע לביתו:

סימן לא

שבת ויו"ט לאו זמן תפילין הן

"שבת ויום טוב" הנה בהקדמת תיקון דף ב' ע"ב כתוב שאדם צריך להיות תמיד עם שתי אותות. הנה אות של ברית מילה תמיד איתו. התפילין הם אות והשבת היא אות. ולכן בשבת אין מניחים תפילין שאין צורך בג' אותות.

וחולו של מועד יש מסתפקין בו אם הוא זמן תפילין ומניחין אותן בלא ברכה וא"א ז"ל היה מניח ומברך עליהם:

"חולו של מועד" שאל רבי אלעזר את הרשב"י אביו (זו"ח שיה"ש דף עט ע"ב) האם מניחים תפילין בחול המועד? וענה לו שאין להניח תפילין בחול המועד (וכל שכן במועד ובשבתות) כי הוא מבזה את הקב"ה שנתן לנו ימי חול המועד לקדושה. שמחת ימי חול המועד שקולה לקדושה הנובעת מהנחת התפילין.

הרב הגאון המקובל עמנואל חי ריקי הי"ד כתב ספר "חושב מחשבות" ובו חיבור הנקרא "תפילין דמארי עלמא" ובו הוכיח במישור לאסור הנחת תפילין בחול המועד. הרמ"ע מפאנו בשו"ת שלו סימן קח האריך למעניתו לאסור הנחת תפילין בחול המועד ויצא נגד המחייבים להניחם.

כתב השו"ע או"ח סוף סימן לא סעיף ב' שאסור להנחי תפילין בחול המועד. והרמ"א כתב שהמנהג בגלילות אלו להניח רק שיברך בשקט. ותמה על זה הימגן דוד"ו וכי כלפי שמיא מה לי קול רם ומה לי בשקט. עוד כתב שהרא"ש לא ראה את הזוהר לעיל. הוסיף הימגן אברהם" שלא יצא איתם לרשות הרבים רק יניחם בבית הכנסת. כתב הימשנה ברורה" שיש לחולצן קודם אמירת ההלל וכדברי הט"ז.

מרת רבן של כל בני הגולה הרב יוסף חיים זללה"ה בספרו "בן איש חי" שנה ראשונה פרשת וירא כתב שמנהג הספרדים לא להניח ואסור להניחם והוסיף שיש מהאשכנזים שנהגו להניח. כתב הראשון לציון כבוד הרב יצחק יוסף שליט"א בספרו "ילקוט יוסף" (סימן לא) המנהג פשוט שאין מניחין תפילין בחול המועד. ומי שנהג בחוץ לארץ להניח, כשבא לארץ הקודש צריך לנהוג כמנהגנו.

סימן לב

מצות תפילין שיכתוב ארבע פרשיות שהן: קדש לי כל בכור עד למועדה מימים ימימה. והיה כי יביאך עד כי בחוזה יד הוציאנו ה' ממצרים. ופרשת שמע עד ובשעריך. ופ' והיה אם שמוע עד על הארץ. כל אחת ואחת בקלף לבדה.

"שיכתוב" הנה עניין ד' פרשות אלו כסדר הזה התבארו בהקדמת ס"ה דף י"ג ע"ב במצוה העשירית שמבאר הרשב"י, לאחר שיצא מן המערה, את טעמה בדרך הסוד. במצוות התפילין אדם נדמה לקונו היינו לז"א. וכמו שז"א מקבל מוחין דא"א בחב"ד שלו כן אנו מניחין תפילין ובהם ד' פרשיות כי החב"ד הם ד' מוחין שהם א"א חו"ג. אומר הרשב"י שאלו ד' פרשיות הן כנגד ד' אותיות שם הו"ה. קדש לי כנגד אות י' וזו החכמה הנקרא אבא. והיה כי יביאך כנגד אות ה' ראשונה וזו הבינה הנקראת אמא שהיא עלמא דאתי. שמע ישראל כנגד אות ו' הנקרא תפארת והוא פרצוף ז"א והוא כנגד חסדים דדעת כי ז"א נבנה מהם. פרשה רביעית והיה אם שמוע כנגד המל', והיא גבורות דדעת כי הנוקבא נבנית מהם. ואלו הן ד' פרשיות בתפילין שבראש. בתש"י כל ד' פרשיות נכתבות בקלף אחד. תש"ר ותש"י מתייחסות זל"ז כדמיון זול"ן ולכן יש דמיון בין תש"י לנוק', בכך שכל ד' פרשיות נכתבות בקלף אחד כי המלכות כוללת הכל כדמיון יס שמקבל כל הנחלים. זו מסקנת הסוגיה וכך נכתב גם בתיקון כ"ב דף ס"ה ע"ב.

ברע"מ פ' בא דף מג ע"ב מסביר שבמילים קדש לי כל בכור רמוזים ד' מוחין א"א חו"ג הנד' והענין שהמוחין שאימא וחו"ג עוברין דרך מח החכמה. עיי"ש לגבי ההסבר וכך אמר רבי יצחק בפרשת ואתחנן דף רס"ב ע"א. פרשה שניה כנגד הבינה ובה כתוב ענין יצ"מ שהיה מכח הבינה. שמע ישראל חסדים דדעת. והיה אם שמוע גבורות דדעת.

בזוהר ואתחנן דף רס"ט ע"א הביא הרשב"י את דעת המקובלים יושבי הדרום שהעמידו את ד' פרשיות התפילין באופן אחד: קדש לי כנגד הכתר. והיה כי יביאך חכמה. שמע ישראל בינה והיה אם שמוע חסדים דדעת. תפילין של יד גבורות דדעת. וסיים הרשב"י ואין אנו מקבלים דעתם.

ויכתבם בכתב מיושר ובדיו בכתיבה תמה שיהא כל אות ואות מוקף גויל

"מוקף גויל" הגויל צבעו לבן והאותיות צבען שחור. ואמרו חכמים שהתורה הייתה כתובה אש שחורה על גבי אש לבנה. וסוד העניין אומר הרמ"ז (ח"ג רע"ג) שהיינו ששורש התורה הוא חכמה סתימאה וזו אש שחורה. אש לבנה זה אבא ששם נכתבה התורה. בספר הפליאה כתב שהתורה שלנו היא תורת אמית והיינו תפארת ויש בה שכל ועונש אסור ומותר והשכר הוא הלבן שבתורה והעונש זה השחור.

ומתוייג כראוי ולא יחסר אפילו קוצו של יו"ד

"ומתוייג" סוד התגין נעוץ בעולם הנקודים שנשבר. שבע תחתונות נשברו פנים ואחור ואלו אותיות שעטנ"ז ג"ץ. אחורי א"א התבטלו ואלו אותיות בד"ק ח"ה ואחורי נה"י דכתר נפגמו ואלו אותיות אוכ"ל מספר"ת.

וצריך שיכתוב בימינו אף אם הוא שולט בשתי ידיו ואם הוא איטר יד שמאל, ידיה הוא ימין.

"כתיבה בימין" טעם לכך כתב בספר פרדס רמונים – שער כג פרק ח "וענין הכתיבה ג"כ מתחלקת לחלקים. ראשונה הכותב והם חמשה אצבעות המחזיקות הקולמוס. והקולמוס בעצמו. והיד הכותבת. והמקום שבו נכתבת הכתיבה שהוא חומר נושא האותיות הנכתבות. והנה הקולמוס הוא הת"ת והוא נקרא קנה בכל מקום כאשר יתבאר בערכו בע"ה. והאצבעות

הם ג' האוחזים הקולמוס והם גדולה גבורה ת"ת. ושתיים הסוכמים למטה שהם כסא ומכון לג' האצבעות האוחזים הקולמוס הם נצח והוד. ומקבל הכתיבה ר"ל קלף שהוא נושא הכתיבה היא המלכות. נמצאת הכתיבה ע"י ששה ספירות. ובקצת היא משובחת מן החתימה כי הכתיבה ע"י ת"ת שהוא עיקר אבל החתימה היא ע"י היסוד. וכאשר נסתכל במקורם למעלה החתימה מעולה שהוא ע"י החכמה, והכתיבה לא כ"כ שאינה אלא ע"י הת"ת כדפי'. אמנם הכתיבה הפך החתימה כי הכתיבה מן הימין אל השמאל כי עקר הכתיבה מן הבינה. כת"ב ר"ת, כ"תר תורה ב"רכה. ושלשתם בבינה. ונמשך אליה הימין ע"י הת"ת. ועתה יצדק היות הכתיבה ימין (כי היא התפארת) והחתימה שמאל (היא המלכות) או להפך. וכן יצדק היות הכתיבה מעולה מהחתימה או להפך כמבואר לעיל. זהו העולה לעניות דעתנו מפשרת דברי הרשב"י ע"ה כי בא הענין הזה בבלבול גדול בתיקונים:

ואין צריך לשרטט בכל שיטה ושיטה ואם ירצה לשרטט הרשות בידו ומי

שאינו יודע ליישר השיטה בלא שרטוט טוב הוא שישרטט ליישר הכתב

"מה עניין השרטוט" כתוב בתיקון ז' (תיקון ע' דף קל"ג ע"ב) שהשרטוטין זו הנהגת החסד והיא נראית בשכינה. כתב בספר "מצודת דוד" להרדב"ז (מצוה פא) "ומכאן ג"כ תבין למה תפילין אין צריכין שרטוט לפי שמורה רחמים, ולפיכך אינו צריך ליקח לו דרך. ומזוה צריכה שרטוט לפי שמורה דין ולפיכך צריך ליקח לו דרך להנהגת העולמות". ע"כ. נמצא שמצוות התפילין שהיא רחמים אינה צריכה שרטוט כי השרטוט זו הנהגת החסד. ספר תורה ומזוה צריך שרטוט כי הם מצד הדין. בשו"ע (לב, ו) פסק שאין צריך שרטוט רק שיטה ראשונה. טעם פשטי נתן הלבוש "כי לא קוראים בפרשיות התפילין". אבל ק"ל שכל פסוק מה"ת צריך שרטוט ואולי זה הטעם שצריך לשרטט שיטה ראשונה.

כתב בספר הקנה – ד"ה ענין יראת המקום "בשרטוט מורה שהאותיות פועלת דרך הצינורות".

ויכתוב על הקלף שהוא מעובד לשם תפילין לצד הבשר. כתב שלא על

הקלף או שלא היה מעובד לשמו או שכתב במקום שער פסול

"לצד הבשר" כתב בספר הקנה (ד"ה ענין יראת המקום) שצד הבשר הוא נסתר וכך ד' פרשיות סודן נסתר. ע"כ. בעיבוד עור הבהמה חולקין אותו לשנים. צד השיער נקרא קלף והחלק הדבוק בבשר נקרא "דוכסוטוס" הן ספר תורה והן תפילין נכתבין על קלף אלא שס"ת בצד הנוטה לשיער והתפילין לצד הנוטה לבשר (שו"ע או"ח לב, ז). החלק השני של העור הסמוך לבשר נקרא דוכסוטוס. מה הטעם לכתובת התפילין על הקלף לצד הנוטה לדוכסוטוס? הנה כתב בספר קהלת יעקב ערך "כתב" שהאותיות בבינה ומשם סוד תורה שבכתב ולכן דווקא על קלף כי קלף גימ' י"פ אה"ת. והנה גם התפילין הם מוחין הבאים לז"א מאימא ולכן כותבין תפילין על הקלף. ברם לא מצאתי טעם פנימי למה לצד הנוטה לבשר. והנלע"ד שידוע שמוחי אבא גנוזים במוחי אמא כמ"ש אבא טמיר וגניז באמא וידוע שאבא ואמא אתכלילן בדיקנא ותריין מזלין נוצר ונקח גימ' ע"ה בשר". עוד הארת אריך נשפעת לאבא ואמא והנה "דוכסוטוס" גימ' אריך במכוון.

כתוב בספר זו"ח שיה"ש שימים טובים אלו תפילין דמארי עלמא. והכוונה שאורות הבינה כאמור נקראים תפילין. והנה מילת "טובים" גימ' "בינה".

ואם עבדו כותי, כתב הרמב"ם שהוא פסול אפילו אמר לו ישראל לעבד

לשמו. וא"א ז"ל הכשירו אם ישראל עומד ע"ג ואמר לו עבד לשם תפילין.

ויהיה הקלף מעור בהמה חיה ועוף טהורים אפילו מנבילה וטריפה שלהן

אבל לא מעור בהמה חיה ועוף הטמאים ולא מדג אפי' הוא טהור:

כתב בספר "מצודת דוד להרדב"ז" (מצוה עט"פ) "וצריך עיבוד וכתיבה לשם תפילין, ויוציא בשפתיו כי "דברים שבלב אינם דברים". כי הכוונה נגמרת במחשבה ודבור ומעשה, וכן השכינה מוציאה כל הפעולות בכח הקול והדיבור העליון הבא מכח המחשבה העליונה. וכבר קדם לך מהו עולם המחשבה ועולם הדיבור ועולם המעשה. ומזה הטעם צריך הסופר להוציא בשפתיו מה שהוא כותב. וכותבין על הקלף במקום הבשר, במקום הנסתר. לרמוז שדי פרשיות אלו נעלמים ונסתרים. וצריך שיכתבם כסדרן שלא להחליף סדר האצילות. וצריך לדקדק בכתיבת האותיות ושלא יהיו נוגעות זו בזו. ושלא תדמה אות לאחרת לפי שכל אחד יש לו כח למעלה ואין כח זה ככח זה, וכל אחת תפעול פעולתה המיועדת לה.

כתב בספר מצת שימורים – שער תפילין "מתחלה כשהוא מעבד צריך שיהא עיבוד העורות לשמן, וטוב להוציא בשפתיו בתחילת העיבוד שמעבדו לשם תפילין או לשם ספר תורה, וכיון שהוציא בשפתיו חלה עליו מיד קדושתו. אז זר לא יקרבו בו כי הוא קדש. וכן ברצועות ג"כ שצריכים להיות מעובדות לשמן כמו התפילין לפי שהם רומזים ג"כ על דברים עתיקים. גם טוב ויותר הגון וראוי למצות תפילין שיהיו נכתבת על עור שליל לפי שלא נעבדה בו שום עבירה. ע"כ א"ה שליל גימ' ש"ע לרמוז על ש"ע נהורין. גם "שליל" גימ' "שלם" כדלקמן.

ויהיה שלם שלא יהיה בו נקב שאין הדיו עובר עליו ואם לאחר שנכתב ניקב בתוך האות כשר י"א אפילו ניקב כל תוכו בירושלמי משמע שצריך גם בפנים מוקף גויל הילכך אם ניקב כל תוכו פסול. ניקב ברגל הפנימי של ה"א ואפי' לא נשאר ממנו אלא כל שהוא כשר. ניקב הרגל הימיני אם נשאר ממנו מלא אות קטנה כשר וא"ל ואם לאו פסול.

ואם נפסק אחד מהאותיות אם תינוק דלא חכים ולא טיפש יודע לקרותו כשר ואם לאו פסול. כתוב בסמ"ק שאם נפלה טיפת דיו קודם שנגמר האות ולא היתה האות ניכרת ואח"כ נטל הדיו או שלא היתה מוקפת גויל מתחלתה פסול דהוי כמו חק תוכות. אבל אם כבר היתה עשויה כתקונה ונפל בה דיו יכול ליטלו, וא"א ז"ל פסל גם בזה וכ"כ בסה"ת. וכתב עוד שאם עשה רי"ש כעין דל"ת שאינו יכול לגרוד ולתקנו דהוי כמו חק תוכות. וכיוצא בזה כתב א"א הרא"ש ז"ל מ"ם פתוחה שנדבק פתיחתה ונסתמה שאין מועיל לגרוד הדבק ולפותחה ובגרידת דבק אות לאות כתב שמותר.

כתב בספר מצת שימורים – שער תפילין "בצורת האותיות של כתיבת התפילין יש קצת שינוי ממה שכתבו הפוסקים. כי אות אלף צריכה שתהיה בצורת יו"ד כנזכר בתיקונים וצורתה כך לפי שהתפילה של ראש היא בינה על ז"א וע"כ האלפין שבהם צורתם יו"ד שהם בבינה. אבל אות א שהיא צורת יו"י היא באבא ואין לו שייכות עם תפילין אלו. נתן, נלע"ד לפי זה הטעם צריך לעשות בתפילין דר"ת כל האלפין בצירוף יו"י שהם באבא, כי תפילין דרש"י הם באימא ותפילין דר"ת הם באבא והבן. (חלוק עלי חברי הרמ"ז נר"ו קצת בזה ואומר שלעולם צריך לכתוב האלפין בצורת יו"ד אפילו בשל ר"ת רק שיכוין גם בשל יו"י כשיכתוב תפילין דר"ת. וטעמו שלעולם אין אור אבא מתגלה אלא ע"י כסות דאימא כמ"ש האר"י ז"ל בדרוש ארון וכפורת, וכתב "ופני לא יראו" הבן עכ"ל):

כל צורת ההין שיכתוב בשם הוי"ה יהיה בדרך זה, ה' הראשונה יהיה לה כעין קוץ קטן מאד יוצא לחוץ למטה ברגל הואו זעירא שבתוך הה', והיא נקרא בספר הזהר פ' בלק דף ר"ג ב' פסיעה לבר, וזו צורתה, **ה** (הציור לא מדויק כי לא בנמצא ואומר כי ברגל ההא (הרומז לז"א כשהוא בעיבור תלת כלילן בתלת כמ"ש מקופל כפנקס) יש כעין קוץ לצד שמאל ובזה יש ביטוי לנוק' הדבוקה עימו כמ"ש עולה עימו) וכל צורת הווי"ן יהיה לה גוף וראש וקוץ קטן על הראש וזו צורתה, ו וכל צורת יו"ד יהיה לה ג' קוצין, אחד למעלה ואחד למטה ואחד באמצע גופה, וזו צורתה, י וכל צורת הטת"ן תהיה קו שמאל שבה כעין י וזו צורתה ט, והר"ם זכותא מחמיר בענין כפיפת ראשה הימיני שכן משמע מהגמרא והזהר, וכל צורת העיני"ן יהיה הב' קוים שבה כעין שני ווי"ן ולא כעין שני זייני"ן, וזו צורתה, ע וכל צורת הצד"י בשני ראשה, הימין כעין י הפוכה, והשמאלית כעין י ישראל, ונו"ן תחת ה' השמאלית וזו צורתה, צ וכל השני"ן יהיו ג' קוים שלשה ווו, ולא כעין ג' זייני"ן וזה צורתה, ש.

כתב הרח"ו זלה"ה ז"ל, ושאלתי למורי זלה"ה אם יש סמך אל השינויים רבים שראינו בענין ציור כתיבת האותיות בין הספרדים והאשכנזים, והשיב לי כי יש סמך לכולם וסודות עליונים ורמזים עילאין, וכמו שראינו בעינינו בתוך הדרושים והיחודים שלו לכמה מיני ציורים וציורופים משתנים צורת האותיות, ושאלתי לו בפרטות על צורת ה' של אות הא' שעושין אותה הצורה כז"ן, והשיב לי שגם זה יש רמז בתיקונה:

ובהתחלת הכתיבה יאמר אני כותב לשם קדושת תפילין ואין די במה

שיחשוב בלבו כך ומלבד זה צריך לכתוב כל האזכרות לשם קדושת השם:

"יאמר" כתב בספר הקנה"ודע בני שגם בשעה שמתחיל לכתוב יאמר בפה הכל לש"י (הכל לשם יתברך) וכ"ש האזכרות לקדשם בפה ולומר לשם קדושת (ספר תורה או תפילין ומזוזה). (חשוב לומר בפה כי) המחשבה היא בכח ולא די בכח אלא גם בפועל שכל הרוחניות כולם היו בכח ויצאו לפועל בגזירות הגזר.

כתב הרנ"ש בספרו מצת שימורים – שער תפילין "קודם הכתיבה צריך שיאמר "ויהי נועם" מתחלה ועד סופו. ואח"כ יאמר "אנא בכח וכי" בכוונה גדולה ואח"כ יאמר ג"פ פסוק זה "לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים". ואח"כ יאמר די פסוקים אלו, "פנה אלי וחנוני, תנה עוזך לעבדך והושיע לבן אמתך", "סעפים שנאתי ותורתך אהבתי". "תשמיעני ששון ושמחה תגלנה עצמות דכית". "מה יקר חסדך אלהים ובני אדם בצל כנפיך יחסיון". יהי רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי שתעשה למען שמך הגדול פסתי"ם שעולה כמנין תפילין. ותדריכני באמתך ובסודות נפלאותיך ולגלות תעלומותיך בתפארת עוזך אשר בו ישראל מתפאר, ופתחי סליחה יתשלח מטובך לעבדך בן אמתך פלוני בן פלונית, ותשרה שכינתך במעשה ידי ותצליחני בכתיבתי זאת, שאני כותב תפילין לשם קדושת מצות תפילין שצויתנו אתה ה' אלהינו, ותצילני מטעות הכוונה ומטעות הכתיבה למען שמך ולמען קדושת ארבע פרשיות התפילין פסוקיהם ותיבותיהם ואותיותיהם ונקודותיהם וטעמיהם ושמותיהם ושמות הקדושים והטהורים והנוראים היוצאים מהם שתהא שעה זו שעת רצון שעת רחמים, שעת הקשבה ושעת האזנה ואקראך ותענני, אעתר לך ותעתר לי ובטל ממני כל מחשבותי רעות מסטרא אחרא אשר יעלו במחשבתי בשעת כתיבת ותיקון התפילין, ועשה למען שמך הגדול קר"ע שט"ן ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. אמן נצח סלה ועד. וכן יהי רצון מלפניך אלוהינו ואלוהי אבותינו עשה למען שמך הגדול והקדוש שהוא בעולם העשיה, יוד הוה הוה, ולמען שמך הגדול שהוא בעולם היצירה, יוד האוהא, ולמען שמך הגדול שהוא בעולם הבריאה, יוד ה"ו א"ו ה"י, ולמען שמך הגדול והמרום שהיא בעולם האצילות שהוא, יוד הי ויו ה', שתהיה תפילתי מקובלת לפניך כקרבן עולה ויורד, ולא תהיה שום סיבה ומונע במלאכתי בעסק ובמלאכת התפילין האלו, בין מטעות והכוונות בין מטעות הכתיבה, שלא להטעות אותי ולקטרג ולהשטין עלי, לא כל קליפה וסטרא אחרא, ולא כל כת

דילהון, שלא יהיה שום סיבה ומונע לבלבל מחשבותי ורעיוני, ותשפיע עלי שפע מברכה העליונה מעולם האצילות לעולם הבריאה, ומעולם הבריאה לעולם היצירה, ומעולם היצירה לעולם העשיה, ומעולם העשיה לעולם הגלגלים, ומשם תשפיע ניצוץ ממאורותיך הנוראים ומופלאים על עבדך פלוני בן פלונית, היה מבורך מרוב טובך הגדול ליחד שמך ולהגדיל גדולת מצותיך אשר צוית לעמך ישראל בקדושתך ברוך אתה שומע תפלה:

ואח"כ צריך לומר, לייחד קוב"ה ושכינתיה בדחילו וברחימו לחברא י"ה עם ו"ה בשם כל ישראל. וכיון בזה הייחוד יא יא הההד ויונ הההי, ואח"כ יתחיל לכתוב התפילין עם כל הכוונות הנזכרות:

וצריך לדקדק בחסרות ויתרות שאם חסר או יתר אות אחת מהן פסולין ונמצאו המניחים אותם מברכין בכל יום ברכה לבטלה וגם שרויים בכל יום בלא מצות תפילין ונמצא עונש הסופר מרובה לכן צריך להיות מאד ירא שמים וחרד לדברי השם יתברך.

“חסרות ויתרות” כתב הרמב"ם בהלכות תפילין מזוזה וספר תורה פרק ב:

(ג) וצריך להזהר במלא וחסר עד שיהיו ארבעתן כתובות כמו שהן כתובות בספר תורה הבדוק שאם כתב החסר מלא פסול עד שימחק היתר ואם כתב המלא חסר פסול ואין לו תקנה. ואלו הן החסרות והמלאות שיש בארבע פרשיות אלו:

(ד) פרשה ראשונה קדש לי כל בכור מלא, זכור מלא, בחזק חסר, הוציא מלא, יצאים חסר וא"ו, יביאך מלא, והאמרי חסר, והיבوسی מלא, לאבתיך חסר וא"ו, העבדה חסר, מצת חסר, השביעי מלא, מצות מלא, שאר חסר, גבלך חסר, בעבור מלא, לאות מלא, ולזכרון מלא, עיניך מלא, תורת מלא, הוצאך חסר יו"ד, החקה חסר, למועדה מלא:

(ה) פרשה שנייה והיה כי יבאך חסר יו"ד, ולאבתיך חסר וא"ו, חמר חסר, בכור מלא, בחזק חסר, הוציאנו מלא, ויהרג חסר, בכור מלא, מבכר חסר, ועד בכור מלא, זבח חסר וא"ו, וכל בכור מלא, לאות מלא, ידכה כתוב בה"א, ולטוטפת חסר וא"ו תנינא, עיניך מלא, בחזק חסר, הוציאנו מלא, (ו) פרשה שלישית שמע עי"ן של שמע גדולה, דל"ת של אחד גדולה, מאדך חסר, לבניך מלא, בביתך בלא יו"ד שנייה, ובקומך מלא, לאות מלא, ידך חסר, לטוטפת חסר שני ואו"י, עיניך מלא, מזוזות חסר וא"ו ראשונה, ביתך בלא יו"ד שנייה, ובשעריך מלא:

(ז) פרשה רביעית והיה אם שמע חסר, מצותי בוא"ו אחת, יורה מלא, ומלקוש מלא, ותירשך חסר וא"ו, והשתחויתם מלא, יבולה מלא, הטבה חסר, נתן חסר, אתם חסר, לאות מלא, לטוטפת חסר וא"ו שנייה, עיניכם מלא, אתם חסר, בביתך בלא יו"ד שנייה, ובקומך מלא, מזוזות מלא, ביתך בלא יו"ד שנייה, ובשעריך מלא, לאבתיכם חסר וא"ו:

כתוב בספר תיקון תיקון כה דף ע"ו וספר תורה היא דרגא דיעקב, דאתמר ביה ויעקב איש תם, וספר תורה כך צריך למהוי תם בלא פסולת, ואם ספר תורה איהו חסר באתר דמלא, או מלא באתר דחסר, או אות חד חסיר, או יתיר, או חליף, ספר תורה פסול, לאו איהו (איהו) כדיוקנא דספר תורה דלעילא:

מלבד חסירות ויתרות יש עוד כוונות שעל הסופר לכוין והנה הם בשער הכוונות דרושי התפילין שער ראשון, תורף הדברים הוא שבתש"י יש לכתוב את הפרשיות בדי שורות ובתש"י בדי שורות, ועוד כוונות יעו"ש.

תיוג הפרשיות בתש"ר ובתש"י:
כתב בספר מצת שימורים – שער תפילין
תגין של פרשת קדש:

בזוהק יד דעת קצת תלמידי האר"י זלה"ה ד' ד"ד ג' תגין:

זמין על ח דחמץ תג א' ו"א ד' תגין וכן דעת הרא"ש וכן בספרים הקדמונים מדויקים ד' תגין.
ועל אות צ דחמץ ה' תגין. וכן דעת כולם. ובתיקון האר"י זלה"ה ה דחמץ ה' תגין. והק' דחמץ
ה' תגין. **והיבוס** אות ו ואות ס' ג' תגין על כל אות. וכן דעת האר"י זלה"ה ודעת הטור א"ח.
אשר נשבע טור א"ח כתב ש דאשר ב' תגין. ו"א ה' תגין. וכן בסי"א. וכן דעת הרא"ש. ובתיקון
האר"י זלה"ה ב' תגין:

לי בצאתי במצרים ג' תגין על י' של ל'. וכן דעת הנכון לכל הפוסקים וכן מצאתי בתיקון
האר"י זלה"ה ג"כ ג' תגין:

למען תהיה תורת, טור א"ח ג' אותיות למ"ע של "למען" על כל אות ואות ד' תגין. וכן בתיקון
האר"י זלה"ה וכן דעת כל הפוסקים. שני הה"ן של "תהיה" בתיקון האר"י זלה"ה על כל אחד
ואחד ג' תגין. ב' תו"ן של "תורת" כל אחד ג' תגין. וכן דעת האר"י זלה"ה. וכן דעת הטור א"ח:
הוציאך, מצאתי כתוב בספרים קדמונים אות ה של הוציאך ד' תגין. וכן אות א' ד' תגין:

למועדה, גם מצאתי שאות ה' דמועדה ד' תגין. מימים ס' סתומה דמימים ג' תגין. דעת הרמב"ם
וכן דעת האר"י זלה"ה ימימה אות ה' ד' תגין. ובתיקון האר"י ז"ל ג' תגין:

התגין דפרשת והיה יביאך

ב' **יביאך** ג' תגין. ובתיקון האר"י זלה"ה אות ב' ג' תגין ואות ד' ג' תגין. ומצאתי בתפילין של
הקדמונים אות א' של יביאך ה' תגין. **ונתנה** ה דנותנה ד' תגין. רמב"ם ובתיקון האר"י זלה"ה ג'
תגין. וכן דעת בעל הטורים. והאר"י זלה"ה הוסיף ב' תגין על אותו ה' ובה"א ובהגהות אשרי,
או צ"ל בסי"א. בספרים אחרים מצאתי על הת"ו ג' תגין. **פטר** אותיות פ"ר דפטר כל א' ג' תגין.
והוא דעת הטור. ויש עושין הג' תגין דאות פ' בזה האופן שכל הג' תגין יהיו ביחד בצד שמאל.
ובתיקון האר"י זלה"ה אות פ' דפטר ב' תגין לבד:

פטר הב', בתיקון האר"י זלה"ה גם לאות פ' זו דפטר ב' תגין. ואות ט' ה' תגין.

הזכרים, אותיות הזם ד"הזכרים" כל אות ואות ג' תגין על כל אות ואות מאותיות הז"ם.

פטר הג' בתיקון האר"י זלה"ה ט' דפטר ה' תגין:

ישאלך אותיות א"ך כל אחד ואחד ד' תגין. דעת האר"י זלה"ה. ויש עושין שכותבין על אות י'
של האל"ף ד' תגין. ואני ראיתי בתיקון האר"י זלה"ה ב' תגין על י' דא', וב' תגין על העוקץ
דשמאל של האל"ף.

הקשה, אות ק' ג' תגין ושני הה"ן כל אחד ד' תגין. דעת הטור ורמב"ם ורבינו בחיי. ובתיקון
האר"י זלה"ה על אות ק' ג' תגין. ועל ב' הה"ן כל א' ג' תגין:

פרעה, קבלה מאשכנזים שעושים את פ' של פרעה מלופפת. אבל הספרדים אינם נוהגים כן.

לשלוחו אות ח' ג' תגין. דעת הטור ו"א ד' תגין. ובתיקון האר"י זלה"ה ג' תגין.

ויהרג אות ה' ד' תגין. ובתיקון האר"י זלה"ה ג' תגין.

פטר הד' בתיקון האר"י זלה"ה ה' תגין על אות ט' וב' תגין על אות פ'.

רוזם הזכרים מצאתי בתפילין מדויקים ששני מימין של רח"ם הזכר"ם ג' תגין על כל אחד
ואחד. ובתיקון האר"י זלה"ה אותיות רס של הזכרים ג' תגין על כל אחד ואחד:

והיה לאות, בתיקון האר"י זלה"ה הב' הה"ן כל אחד ג' תגין, ואינו מוזכר בשום מקום וכן לא ראיתיו כלל וכלל בקצת תפילין מתלמידיו:

ידכה כתיב בכ"ף כפופה וה' בסופה. אותיות כה ג' תגין, דעת הטור ורמב"ם. ה' ידיכה ד' תגין, וכן כתב רבינו בחיי. ובתיקון האר"י זלה"ה ג' אותיות דכה כל אות בג' תגין, ומצאתי בשם הקדמונים אות ה' תגין, וכן מצאתי בספר בעל הטורים. וכתב שם ז"ל ה' תגין על ה' ידיכה כנגד ה' פרקים עד הפרק שמניחין בו התפילין:

ולטוטפת השני טתי"ן כל אחד ה' תגין, דעת הטור וכן דעת הרא"ש. ובתיקון האר"י זלה"ה אות פ ב' תגין, ואות ת ב' תגין, ושני ט"ט כל אחד ואחד ה' תגין. יש עושין באות ט ב' תגין בצד ימין, וג' תגין בצד שמאל. ויש עושין כהאר"י ז"ל כל ה' תגין בצד שמאל:

רבינו בחיי כתב בפרשת בא אלו הה"ן המתוגות בד' תגין הם מורות דין כאשר ידעת, ואין זה במשפט ספר תורה אלא דוקא במשפט התפילין, ואלו הן: ה' **שלוונתנה**. וה' ראשונה ואחרונה של **הקש"ה**, ואות ה' של **ויהרג**, ואות ה' של **ידכה**. והתוספת של ידיכה היא ה' אחרונה שבשם שרומזת עליה, ולכן אלו החמשה ה' הם דווקא בתפילין של יד:

תגין דפרשת שמע:

שמע י"א ש **דשמוע** ד' תגין. אבל מצאתי בתיקון האר"י זלה"ה אות **ש** ד' תגין ואות **ע** ה' תגין. ולפי דעת טור או"ח שני אותיות **שע** דשמע ג' תגין גדולים על כל א' וא'. אחד בתיקון האר"י זלה"ה ד' דאחד שתי תגין, וצריך לכתוב הדי' עבה כעובי ד' דלתין כמ"ש בהלכות תפילין. **ובקומך** אות ק ג' תגין. ובתיקון האר"י זלה"ה אות ק ג' תגין, ואות מ ב' תגין. כן מצאתי בקצת תפילין מהקדמונים. **וקשרתם** אות ק ג' תגין, הרמב"ם. ובתיקון האר"י זלה"ה אות ק ג' תגין, ואות ש שבעה תגין. **לטטפת** שני ט ט ג' תגין על כל א' וא', דעת הטור. והראש דילוג והר"ק והרמב"ם ג' אותיות **טטפ** על כל א' וא' ד' תגין. ובתיקון האר"י זלה"ה מצאתי על ב **טט** כל א' ה' תגין ואות פ ב' תגין:

תגין דפרשת והיה:

בעתו, בתיקון האר"י ז"ל אות ע ה' תגין, ולא ראיתי בתפילין של תלמידיו אלו התגין. **ומלקוש** מצאתי בתפילין קדמונים אות ק ג' תגין: **ואספת** ג' תגין על אות פ. ואות ס תג א'. דעת הרמב"ם ובתיקון האר"י זלה"ה גם באות ס ב' תגין:

דגנך ג' תגין באות ג, וג' תגין על אות ד, טור או"ח. ובתיקון האר"י זלה"ה ג"כ ג' תגין על כל אות של דגנך:

ותירשך ג' תגין על אות ד כן מצאתי, וכן בתיקון האר"י זלה"ה.

ויצהרך ג' תגין על אות ד כן מצאתי בתפילין מדוייקים, וכן בתיקון האר"י זלה"ה. **פן יפתה**, קבלה מאשכנזים שעושים אות **פ** מלופפת. אבל הספרדים אינם עושים כן כלל וכלל אפילו בס"ת, ומכ"ש בתפילין. ובתיקון האר"י זלה"ה אות פ ד"פן" ואות פ **דיפתה** כל א' ב' תגין, ואות ת **דיפתה** ב' תגין.

וזהרה נוהגים האשכנזים לעשות אות ח' כצורה זו אבל הספרדים אינם עושים כן.

הטבה בתיקון האר"י זלה"ה ט"ה תגין:

וקשרתם, אות ק ג תגין. וכן מצאתי בתפילין מדוייקים. ובתיקון האר"י זלה"ה אות ש ז תגין:

לְטוֹטְפֹת ב' טי טי, כל א' ד' תגין. דעת הרמב"ם, וי"א ה' תגין ב' בצד ימין, ג' בצד שמאל. וכן מצאתי בתפילין מדוייקים. וכן בתיקון האר"י זלה"ה. ואות פ ב' תגין:

בשבתך בתיקון האר"י זלה"ה אות ש שבעה תגין.

ובקומך אות ק ג תגין. ובתיקון האר"י זלה"ה שתי אותיות קמ כל אחת ב' תגין.

השמים בתיקון האר"י זלה"ה אות ש ז תגין.

הארץ אות פ ג תגין גדולים. ובתיקון האר"י זלה"ה ו' תגין ג' בצד ימין וג' בצד שמאל. על הארץ בסוף השיטה ואין מניחים חלק כלל:

המתעסק בכתיבת תפילין ובתקונם וכל פרשה ופרשה אחר שיכתבנה יקראנה היטב ובלשוננו יערוך הגהה בכוונה ודקדוק פעמים ושלש ויחזור ויקראנה קודם שיתננה לתוך ביתה. ואם יתר אות אחת יש לה תקנה שיגרוד אותה, אבל חסר אין לה תקנה שאין מגיהין בתפילין שא"כ היו כתובים שלא כסדרן ואמרו במכילתין (מכילתא סוף פרשת בא) כתבן שלא כסדרן יגנוזו:

וצריך לדקדק בתיקון גוף האותיות שלא תהא שום אות נוגעת בחברתה ואם נוגעות יגרוד ויפרידם זו מזו. וצריך שיכתוב מפי הכתב ושיקרא כל תיבה ותיבה קודם שיכתבנה. מיהו מפני שהסופרים רגילים באלו הד' פרשיות והן שגורות בפיהם יכולין לכותבם בעל פה שלא מן הכתב: וכתב בסמ"ק שצריך להניח חלק למעלה וחלק למטה הנקרא שוליים עליונים ותחתונים כמלא אטבא דספרי שהוא כחצי צפורן. וא"א ז"ל כתב שא"צ להניח חלק אלא למעלה כדי גגה של למ"ד ולמטה כשיעור אורך הכ"ף והנו"ן ובתחילתן וסופן אין צריך להניח כלל:

ויעשה השורות שוות שלא תהא אחת נכנסת ואחת יוצאת ולא יכתוב שלש אותיות חוץ לשיטה ויעשה כל פרשיותיה פתוחות דהיינו שישאיר בסוף השיטה חלק כדי ג' תיבות של ג' אותיות או בתחילתו חוץ מפרשה אחרונה שיעשה סתומה.

ויעשה ד' בתים מעור אחד מעור בהמה חיה ועוף טהורה אפילו מנבילה וטריפה שלהן.

"אפילו מנבילה וטריפה" כתב בספר הקנה שגם נבילה וטריפה של בהמה חיה נקראים "מן המותר בפיך" והנה לשונו: "אמר לו בני נבילה וטריפה קבלו דיניהם (על ידי שמתו או נשחטו

שלא כדת) וכתובת מצוה בעורן זכות הוא להם. שכן בהמה טריפה נזדמנה ביד ישראל לזכותה זכות מעט בברכה של רחמנים ונמצאת נבילה וטריפה כי עדיין צריכה דין. ואם אין מתקרבים כלל לא נברך על השחיטה דלמא נמצא נבילה וטריפה, אלא הכי הוא מהמותר בפיך אף כי הוא נבילה וטריפה.

והרמב"ם כתב שאין צריך עבוד לשמן וא"א ז"ל כתב שצריך עבוד לשמן

וכ"כ רב כהן צדק (גאון ראש ישיבת פומבדיתא).

כתב בספר מצת שימורים – שער תפילין "מתחילה כשהוא מעבד צריך שיהא עיבוד העורות לשמן. וטוב להוציא בשפתיו בתחילת העיבוד שמעבדו "לשם תפילין" או "לשם ספר תורה", וכיון שהוציא בשפתיו חלה עליו מיד קדושתו. אז זר לא יקרב בו כי הוא קדש.

וכתוב בס"ה (בספר המצוות עשין כב) שיכול לעשותן מקלף שגם הוא נקרא

עור, ומעור שליל אע"ג דחשוב כבשר לענין טומאה:

כתב בספר מצת שימורים "גם טוב ויותר הגון וראוי למצות תפילין שיהיו נכתבת על עור שליל לפי שלא נעבדה בו שום עבירה:

ויהיו מרובעין ושחורין ואם עשאן מצבע אחר כשרים אלא שעיקר מצוותן להיות שחורין יהיה החריץ ניכר בין בית לבית. וכה יעשה יקח דפוס של עץ שיהיה מרובע ריבוע גמור באלכסון ארכו כרחבו, ואין שיעור מפורש בתלמוד לאורך ורוחב ריבוע הבתים. אלא שבשימושא רבא כתב שצריך שיהיה ארבע הבתים אצבעיים על אצבעיים ולא נהגו כן אלא עושין אורך ורוחב הבתים בלא שיעור גם גובהן וחוקק בדפוס ג' חריצין עומקן כדי רוחב הפרשיות כדי שיגיע חריץ שבין בית לבית למקום התפר. ולוקח עור דק מבהמה או חיה טהורה ומרככו ומרטיבו במים ונותנו על הדפוס ומכניסו בחריצין עד שיתייבש ויתקשה ובעודו לח.

יעשה כמין שי"ן בולטת מקמטי העור אחת מימינו ואחת משמאלו של שמאלו שהוא ימין הקורא פירוש העומד לנגדו יעשה לה ארבעה ראשים ושל ימינו יעשה לה שלש ראשים. ואחר שיתייבש ויתקשה העור יפה על הדפוס יוציא הדפוס וישארו כמין ארבעה בתים והשיני"ן ימשוך למטה עד שיגיע חריץ השי"ן ותחתיתו עד מקום התפר.

"שין בולטת" אמרו בגמ' (שבת כח ע"ב) אמר אביי שין של תפילין הלכה למשה מסיני. מה סוד השינים? הנה כתב בספר פרי עץ חיים – שער התפילין – פרק ב' "ונבאר ענין השינים שיש בתפילין ש"ה, ש"ן של ד' ראשים, וש"ן של ג' ראשים. הנה נתבאר לעיל, כי מוחין הם ד', אמנם כאשר נכנסין תוך ד"א, הם נעשים ג' מוחין לבד. וכנגד ב' בחי' אלו, הם ש' של ד' ראשים, וש' של ג' ראשים. וגם באופן אחר, כי המוחין הם ד', אמנם לבושיהן הם נה"י דאמא, הם ג', וכנגד ב' בחי' אלו, הם ש' של ד' ראשים, וש' של ג' ראשים:

זוהר: סוד ב' השינין הוא כמו שכתוב במדרש הנעלם זוהר חיי שרה קבט ע"ב וכן כתב המהרש"ו זללה"ה בשער הכוונות דרוש התפילין שער ד' שענין השינים אלו מוחין דאימא הנכנסים לזעיר. המוחין הם חו"ב חו"ג ורמוזים בשין של ד' ראשין. אח"כ חו"ג הופכים לדעת וזו ש' של ג' ראשין.

טעמים נוספים שנאמרו בספר הזוהר: בב' השינים יש שבעה אותיות ז' וזה כנגד שבעת קני המנורה, שבע ברכות של קריאת שמע, שלוש בשחרית וארבע בערבית, שבע אונות הריאה, שבע שבועות מפסח עד שבועות, שבע כוכבי לכת, שבע ספירות חג"ת נהי"ם.

טעם נוסף: שין של ארבע ראשים יוצרת בתוכה ש' של ג' ראשין ובעצם זה התשליל (הנגטיב) של ש' של ג' ראשים. המסר הוא ששין של ד' ראשים זה הכתב של הלוחות.

כתב ספר מצת שימורים לגבי סוד של תרין שינים:

כי המוחין דזעיר בהיותם תחלה בסוד אור המקיף העליון היו ד' מוחין (נתן נלע"ד שזה סוד המשנה מסכת ברכות פ"י ראשון, בשחר מברך שתים לפניו ואחת לאחריה, להורות על המוחין שהם מתלבשים בתוך נה"י דאימא ונכנסים בתוך הזעיר, וזהו בשחר מברך שתים לפניו כנגד הדעת שהוא מלובש בתוך יסוד דבינה. אבל בערבית שאז מסתלקים המוחין ועומדים בראש הזעיר בסוד המקיף, ואז צריך לברך שתים לפניו כנגד או"א וגם שתים לאחריה כנגד ח"ג, כי בסוד מקיף הם ארבע, ולכן יש לו רצועות וז"ש אחת ארוכה רצועת ימינו, ואחת קצרה רצועה שמאלית. מקום שאמרו לקצר וכו' הוא מעצמו מובן. ואח"כ כשנתלבשו בנה"י של הבינה ונכנסו תוך גולגלתא של זעיר, ונעשו ג' לבד. כי התרין עטרין נתלבשו יחד ביסוד של הבינה, ולכן בתפילין של ראש היו שני שינין, אחת של ד' ראשין, ואחת של שלשה ראשין:

טעם שני כי הדי מוחין דקטנות דז"א, וג' לבושים דנה"י דאימא דקטנות כנגדם, הם שני שינין בתפילין. וכולם הם שמות אלד"ם, ואלד"ם במילוי יודי"ן גימטריא ש"ן. והם ב' שינין כנגד ד' מוחין, וג' לבושים וכולם דקטנות:

טעם שלישי והוא כי הנה המוחין דקטנות, כאשר באים המוחין של הגדלות הם נעשים אליהם בחינת בתים אל המוחין דגדלות, שהם פרשיות דתפילין. ולכן הם רמוזים בבחינת עור לבד, ולכן צריך שיהיו שחורים, כי הקטנות הם דינים. והנה הקטנות הם שמות אלד"ם. ואלד"ם במילוי יודי"ן בגימטריא ש'. וגם המוחין דגדלות שהם הויות כאשר תחלוף הויה בא"ת ב"ש בשם מצפ"ץ הוא גימטריא ש', וזהו ענין "וראו כל עמי הארץ כי שם יי"ן נקרא עליך" ר"ת ש"ן. כי מאלו המוחין דקטנות שהם שם אלד"ם שהוא בגימטריא ש' ונרשם בתפילין כנזכר. על כן "וראו ממך", כל היראה הוא משם אלד"ם. והטעם שהם שני שינין הוא מאחר שהם הכלים דמוחין דגדלות לכן הם רמזים על הפנימיות. שמתחלה בסוד המקיף היו מוחין דגדלות ד' מוחין, ואח"כ כשנכנסו ברישא דזעיר נעשו ג' מוחין בלבד. הרי הם תרין שינין:

והעור של הדפוס יניח ארוך מצד אחד ויכפלנו על הבתים ויתפרנו עם העור הנשאר משלשה צדי הבתים עובר מכל צד והוא הנקרא תיתורא. ובאותו העור שהניח ארוך מצד אחד יעשה בו גם המעברתא כיצד שיחתוך המעברתא משני צדדין שלא תהא רחבה כמו התיתורא כדי שיהא ניכר ריבוע של התיתורא ובאותה מעברתא עוברת הרצועה ועל שם כך נקראת מעברתא שהרצועה עוברת בה מצד זה לצד זה.

"תיתורא" הגמרא במנחות דף לה ע"א אמר רב תיתורא הלכה למשה מסיני.

מה סוד התיטורא? כתב בספר ספר הקנה "והעור הנתפר למטה אשר הפרשיות נתונים עליו ונקרא תיתורא היא דוגמת עליונים שהתנה"י מושכן בעור היא כנ"י המכוסה בכתנות עור, אבל החור הנעשה מהעור אשר נקרא כסא ותיתורא הרצועה עוברת דרך צינורות הבא ממנה השפיע לת"ת ומשם לעטרה ומשם לעולם השפל ונקרא מעברתא.

כתב הרנ"ש זללה"ה בספרו מצת שימורים שהתיתורא רומזת לתרין עטרין והנה לשונו "סוד הציץ הוא סוד יסוד דאבא בעת התחלת כניסת הנה"י דא"א בתוך רישא דזעיר ושם מתגלה במצח דזעיר היסוד דאבא בסוד ציץ של כהן גדול כמ"ש בתפילין דר"ת ע"ש. והתפילין הם בליטת היסוד דאימא. והשערות הנראין בין ציץ למצנפת שם היה מניח תפילין, הם השערות הגדלים בתרין עטרין של היסוד דאימא. והתרין עטרין הם נקראים תיתורא ותפילין שהוא גשר ובית קבול של הארבע מוחין דתפילין.

ויש שלוקחין עור עב וחזק וכופלין אותו לשנים וחותכין בכפל העליון נקב מרובע כפי ריבוע הבתים ומכניסין בו הבתים והנשאר בעור הדק של הבתים מד' רוחות פושטים אותו הנה והנה בין שני הכפלים של עור העב ותופרין אותו עמהם והוא הנקרא תיתורא ומאותו עור העב עושין גם המעברתא וטוב לעשות כן כי מחמת שהוא עב וחזק מתקיים בית מושב התפילין ותופרו וריבועו:

ובתפילין של יד יעשה דפוס אחד משל עץ ארכו כרוחב הפרשיות ולוקח עור דק מבהמה או חיה טהורה מעובד לשמה ומרככו ומרטיבו במים ונותנו על הדפוס עד שיתייבש ואח"כ מוציא הדפוס וישאר הבית עשוי ועושה תיתורא ומעברתא כדרך שעשה בשל ראש.

ויגלול כל פרשה מסופה לתחילתה ויכרוך על כל פרשה שיער של בהמה טהורה. ויש כורכין על כל פרשה קלף קטן קודם שנותנין אותה בבית וכן נראה בשימושא רבא. והרמב"ם פסל אם לא כרך עליה קלף או מטלית ואינו נראה לא"א ז"ל לפוסלן בכך.

כתב בספר מצת שימורים – שער תפילין "יגלגל כל פרשה ופרשה מסופה לתחילתה שאם יבא לקרות מתוכה לא יצטרך לפותחה כולה קודם שיתחיל לקרות, וזה נוי להם. והלכה למשה מסיני שיכרוך עליהם קלף קטן ואם לא כרך לא מיפסל. ויש מקפידין לכרכן בקלף כשר דכל שהוא למצות תורת ה', יהיה מן המותר בפ"ך. וגם הלכה למשה מסיני שיכרוך עליה גם שער בהמה וחיה טהורים. ונהגו שיהיה שער של עגל. וצריך לרחוץ השער היטב עד שיהא נקי מכל דבר. ואנו נוהגים עכשיו לכרוך השער על כל פרשה ופרשה ואח"כ כורכים עליו קלף כשר, וחוזרין וכורכין עליו שער, והוא מנהג נכון. ואם לא כרך על כל פרשה ופרשה אין קפידה בזה אבל נכון לעשות כן לפי הטעם והסוד כמ"ש לקמן בהלכות תפילין:

עוד יראה ויסתכל כשמכניס הפרשיות לבתים להיכן ראש הקלף דהיינו תחלת הפרשה פונה. והוא שיפנה ראש הפרשה לצד ימין הקורא שאם יבא לפותחן ולקוראן יהיו מונחים לפניו כהלכתו:

“ונהגו שיהיה שיער עגל” הרשב”י גילה סוד שיער העגל בזוהר פרשת פקודי דף רל”ז ע”ב שיש להצניע שיער עגל אחד בתפילין כדי שלא יקטרג עלינו “זהא דוכתא יהב ליה” כלומר ברגע שיש ייצוג ואפילו קטן ביותר לקלי’ בתוך הקדושה הרי שהקלי’ לא מקטרגת על עושי המצוות. הבן איש חי (שנה ראשונה פרשת שלח אות ט) אומר שזה הטעם למים אחרונים בסעודה. ואמרו שזה סוד השעיר המשתלח ביום הכיפורים. רעיון זה נכון גם ברפואה, בחברה, בקולנוע ובעוד תחומים שיש לתת ייצוג לצד ההפוך. ונראה שזה הטעם ששלמה נשא נשים בנות מלכי העמים, לאחר שעברו גיור, ממדינות שסביב ארץ ישראל.

ויתן כל פרשה ופרשה בבית שלה שתהא זקופה בבית כדרך שמעמידין ס”ת בהיכל

“ספר תורה בהיכל” דימוי נפלא להבנה שהתפילין הן ספר תורה קטן המונח לנו על הראש והזרוע. בית התפילין חייב להיות קוביה מדויקת וזו הלכה למשה מסיני (מגילה כד): באופן שאורך רוחב וגובה שווים. כך היה במשכן משה קדש הקדשים היה עשר אמות של אורך רוחב וגובה. במקדש שלמה היה הדביר עשרים אמה אורך רוחב וגובה (מלכים א’ ו פסוק כ ועיין במלבי”ם). בבית שני ההיכל בבית המקדש השני אורך רוחב וגובה של מאה אמה במדויק. (מסכת מידות ד, ו). גם בבית המקדש השלישי שיבנה במהרה בימינו אורך ורוחב קדח”ק היה כ’ אמה. (יחזקאל מא, ד). הערה: כשבאו לבנות את בית המקדש השני הייתה לפנייהם נבואת יחזקאל ובנו אותו לפי תבנית בית ראשון ומעין מה שכתוב ביחזקאל ולכן מידות קדח”ק זהות.

ואם כתב כל הד’ פרשיות בקלף אחד כשרים אפילו אין ריווח ביניהם ובלבד שיהא חוט או משיחה בין כל בית ובית.

“ארבע פרשיות” נראה שיש ב’ שיטות בעניין. שיטה א’ אומרת שאלו ד’ אותיות שם הו”ה והם ספירות חבתי”ם. שיטה ב’ אומרת שאלו חו”ב וחז”ג דדעת.

שיטה א’ בהקס”ז דף יג ע”ב מסביר שד’ פרשיות הן כנגד ד’ אותיות שם הו”ה ב”ה. קדש לי כל בכור כנגד אות י’ וזו החכמה הנקרא פרצוף אבא. והיה כי יביאך כנגד אות ה’ ראשונה וזו הבינה הנק’ פרצוף אימא. שמע ישראל כנגד אות ו’ וזו התפארת הנק’ ז”א. והיה אם שמוע כנגד ה’ אחרונה וזו הנוקבא וכך אמר הרע”מ בפרשת משפטים קי”ט ע”ב. וכ”כ ברע”מ פנחס דף רנ”ב ע”ב. וכן דף רנ”ח ע”א. תיקו”ז ט ע”ב. תיקו”ז נ”ה ע”ב.

שיטה ב’: בפרשת בא ביאר הרע”מ בדף מג ע”ב שד’ פרשיות הן חו”ב חז”ג שאלו מוחי אימא הניתנים בז”א. וכ”כ ברע”מ ואתחנן רסב ע”א. וכ”כ תיקו”ז דף מ ע”א. וכ”כ תיקו”ז ס”ה ע”ב.

האם יש מחלוקת בין שיטה א’ לשיטה ב’? נראה לענ”ד שאין מחלוקת כי תפארת ומלכות הן התפשטות של חז”ג דדעת.

שיטה יחידאית של חכמי הדרום (ואתחנן רס”ט ע”ב) והרשב”י חולק עליהם. שיטתם אומרת שקדש לי זה הכתר. והיה כי יביאך זו החכמה. שמע ישראל בינה. והיה אם שמוע חסד.

ובשל יד כותב ארבע הפרשיות שכתב בשל ראש בקלף אחד וגולל אותן מסופן לתחילתן וכורך עליהן שער ונותן אותם בביתם. ואם כתבן על ד' קלפין והניחם בבית אחד יצא ואין צריך לדבקם.

”כותב ארבע פרשיות “ כתיבת הפרשיות התבארה בשער הכוונות שער התפילין דרוש שני קחנו משם.

כתב בספר פרי עץ חיים – שער התפילין – פרק א’ וטעם למה יש בראש ארבע בתים, וביד רק בית א’ העניין כמו שנתל, כי המוחין דז”א הם מלובשים תוך נה”י דאמא, והנה היסוד נחלק לב, כמ”ש במ”א, ואז נעשין ממנו ב’ מוחין חו”ג, גם הנה”ה הם ב’ אחרים, והרי הם ד’ בתים. אבל המלכות אין בה רק ב’ מוחין לבד, מבחי” נ”ה דז”א, ואלו הנה”ה עצמן דז”א, היו נכנסין תוך הנוקבא, והם עצמן היו נעשין בתים אל ב’ מוחין דילה, היה בנוקבא ב’ בתים, כדוגמת הנה”ה דאמא שנכנסין תוך ז”א הם עצמן, אבל כאן אינו כך, כי הארה שלהם בלבד הוא הבולטות אל המלכות, לכן שניהם נחשבין לבית א’ לבד:

כתב הרנ”ש בספר מצת שימורים ג’ טעמים למה ד’ פרשיות בתש”י הן בקלף אחד: טעם למה יש בראש ד’ בתים, וביד לא ישאלא בית אחד. העניין הוא כמ”ש ב”ה לקמן כי המוחין דזעיר הם מלובשין תוך נה”י דאימא, והנה היסוד נחלק לשנים על ידי קוצא דשערי כמו שנבאר בעזר ה’ ואז נעשים ממנו שני מוחין, חסדים וגבורות, וגם הנצח והוד דבינה, הם שנים אחרים שהם חכמה ובינה. והרי הם ד’ בתים. אבל המלכות אין בה רק תרין מוחין לבד מבחינת הנצח והוד דזעיר, ואילו הנצח וההוד עצמן דזעיר היו נכנסין בתוכה, והם עצמן היו נעשים בתים אל תרין מוחין דילה, היו נקראים שני בתים כדוגמת הנצח וההוד דאימא שנכנסים תוך זעיר המה עצמן. אבל כאן אינו כך כי ההארה שלהם בלבד הוא המפעפעת אל המלכות, ולכך שניהם נחשבים לבית אחד:

טעם שני למה יש בתפילין של יד אלא בית אחד הוא ע”ד שיתבאר ממ”ש בזוהר פ’ בראשית דף כ”א ע”ב דשמואל אתנבי מהוד דרגא רבעאה, וקשה שהרי הנצח הוא רביעי, וההוד הוא חמישי, וכבר ביארו הרב במקום אחר, ושם נתבאר כי זו”ן היו אחור באחור, ההוד שלה כנגד אחורי נצח שלו, וכן אחור ההוד שלו עומד כנגד אחורי הנצח שלה. ושם נתבאר כי מצד הפנים של נצח והוד של ז”א הם חלוקים לשנים לפי שלגבי הזכר הם בחינת רגלים, וע”כ צריכים ליחלק לשני רגלים. ומצד האחורים שלהם הם מחוברים ביחד מפני שהם משמשים לראש רחל, והם מוכרחים להתחבר ביחד ממש כי מהם עצמן נעשים ראש שלה, כי הנצח וההוד של הזעיר הם משמשים לזו”ן ביחד, ומהם נעשית כותל אחד מפסיק בין שניהם, רק מצד הפנים הם חלוקים לשנים כנזכר, ומצד האחור הם מחוברים. וזהו אחד מן הטעמים שהנצח וההוד הם נקראים תרי פלגי גופא, וא”כ כיון שמהם נעשים ממש ראש המלכות, מוכרח הוא שיתחברו ולכן אינם רק בית א’ בלבד, כי אין בנקבה רק תרין מוחין בלבד, ואלו השנים נעשים בית אחד בסיבת הנזכר:

טעם שלישי למה ד’ פרשיות של תפילין דיד הם בבית א’ הוא במה שנבאר בעזרת ה’ כי בתפילין של ראש נמשכים ה’ מוחין עצמם של או”א בתוך זעיר, רק שנתלבשו בנה”י דאימא, וע”י קוצא דשערי המכה בפנימיות המוחין ומוציאם לחוץ נעשים להם ד’ בתים של ראש, אך המלכות עיקר המוחין שלה אינם רק בחינות התלבשות נה”י דאימא תוך ז”א, ואח”כ ע”י קוצא דשערי דאריך בולטים לחוץ במצח, ואח”כ חזרו להאיר באור חוזר בעורף דזעיר, והם שתי רצועות המקיפות את הראש מבחוץ, והם חסד וגבורה ונמשכין עד אחורי הראש ושם נעשים בחינת קשר א’ שהוא סוד התית, כי בו הוא קשר הכל, ואז נרשמה בו המלכות והיא לאה כי שם מקומה אחורי הזעיר. וזהו ד’ גדולה דאחד, וזהו ד’ של “יהודה” וד’ של תפילין. ומן התית הזה שהוא הקשר יוצאין עוד נצח והוד והם שתי הרצועות ויורדות כנגד הגוף דז”א ונמשכות עד התפלה דיד שהיא בחינת רחל ונעשים מהם מוחין שלה, ונמצא כי עיקר המוחין של הנקבה הם בחינת נצח והוד דאימא ולא המוחין עצמן, וגם למטה בזעיר אין מתלבשין בה רק הנצח והוד שלו בלבד ובשניהם בלבד הוא כללות המוחין שלה, וכבר ידעת כי נצח והוד הם תרי פלגי

גופא ואינם רק גוף א' ולכן אין במלכות רק בית א' בלבד, אבל הפרשיות הם ד' כי סוף סוף ארבע מוחין אינן בגווה כמה שנבאר ב"ה לקמן:

ואם ציפה הבתים בזהב או שעשאם מעור בהמה טמאה פסולה.

ואחר שהכניסם בבתים יכפול העור שהניח ארוך מצד אחד לעשות התיתורא

והמעברתא כדפרישית.

כתב בשער התפילה) מכ"י "וענין המעברתא של התפילין הוא סוד ג' שמות הנז' שהם אה"ה ויהו"ה ואדנ"ה הנ"ל והם בגימ' יב"ק וזהו סוד ויעבור את מעבר יב"ק כי דרך ג' שמות אלו עובר ונמשך כל השפע מתחלת האצילות ועד סופו. ע"כ נמצא שעניינה הוא נתינת דרך ומעבר לשפע יב"ק.

"לעשות התיתורא" כתב ספר מצת שימורים "וז"ש הקומץ דף לה ע"א תיתורא דתפילי הלכה למשה מסיני. כי תיתורא הוא תחתית היסוד דבינה שעליה מונחים הד' מוחין דזעיר והיסוד עצמו שם הם כתובות הד' פרשיות ששם הוא תורה שבכתב כנזכר.

אבל פי היסוד נקרא "מעברתא" ששם הם יוצאות ונכנסות הרצועות שהם החסדים והגבורות כמ"ש לקמן. וז"ש אביי מעברתא דתפילי הלכה למשה מסיני, ומטעם זה צריך שיהיו התפילין מרובעים, כי פנימיות היסוד שם הם מונחים הארבע מוחין כל אחד בחדר שלו מרובעים וז"ש שם בגמרא הנ"ל, תנא תפילין מרובעות הלכה למשה מסיני הרצועות שמסבבות את הראש הם תרין דופני היסוד הנקרא תרין עטרין והם מכוסים בשערות שחורות וז"ש שאמר ר' יצחק רצועות שחורות הלכה למשה מסיני. וגם הם שחורות שאפילו החסדים שבהם גבורות דאבא ולכן השתי רצועות שהם החו"ג שביסוד כולם הם שחורות. וגם נוכל לומר שהתפילין והרצועות צריך שיהיו שחורים, כי הבינה נקרא שחור בסוד יוצר אור ובורא חושך, שהבריא נקרא חשך מפני שאורות שלה מחשכים עיני הבריות מלהביט אותם:

ואחר שעשה התיתורא מרובעת ארכה כרחבה יתפור אותו בגידי בהמה

טהורה בתפירה מרובעת ויעשה ג' תפירות בכל צד שיהיו בין הכל י"ב

תפירות

וחוט התפירה יהיה סובב משתי רוחות ויעביר חוט התפירה בין כל בית

ובית. ואם נפסקה התפירה בג' מקומות צריך לתפור פעם אחרת.

ואח"כ יכניס הרצועה תוך המעברתא. ויעשה קשר של תפילין שימדוד

הרצועות סביב ראשו ויעשנו שם בעניין שישב על מקומו כאשר פירשתי

למעלה. ויעשנו כמין דלי"ת וכן יעשה בשל יד יכפול העור לעשות התיתורא

ומעברתא' ויעשנה מרובעת בתפירה ובאלכסונא. ומנין התפירות שלש לכל

צד כמו בשל ראש ויעביר הרצועה במעברתא ויעשה קשר שתהא הרצועה

עוברת בו להדקה בזרועו. ובסוף הרצועה אצל הקשר יעשה קשר קטן

כצורת יו"ד להשלים אותיות של שדי עם השי"ן שבבתים של ראש והדלי"ת

שבקשר. ויש שחותכין בסוף הרצועה אצל הקשר כצורת יו"ד:

"יכניס הרצועה" מה סוד הרצועה נקדים ונאמר כי יש כמה בחינות של רצועות. יש שתי רצועות קטנות המחברות את הבית של תש"ד ומסתיימות בקשר של תפילין המונח בשקע

שבעורף המניח, רצועות אלו נקראו גם ב' קרני הוד. יש רצועות המשתלשלות מהקשר אחת לצד ימין המניח ואחת לצד שמאל. ויש רצועת תשי.

כתב בספר קהלת יעקב – ערך תפ"קצת מקובלים אמרו כי בית של תפילין של ראש רומז לכתר, ורצועה ימנית הוא הצינור היוצא מכתר אל החכמה, ורצועה השמאלית הוא נגד הצינור השמאלי היוצא מהכתר אל הבינה, והביא דבריהם הפרדס בשער הצינורות פרק ב':

כתב ספר "מצת שימורים" בעניין סוד הרצועה: "והנה רצו"נה בגי' ש"ע (ע"ה) ושני פעמים "רצועה" הם ב"פ שעש"ע וז"ס "וינקתם על צד תנשאו ועל ברכים תשעשעו". ר"ל על ברכים שהם נצח והוד חדשים יש להם ש"ע ש"ע וז"ס "ושעשע יונק על חור פתן". ר"ל כי הנצח והוד הם נקראו "בניד לימודי ה'" והם נקראו "יונקים" שתמיד הם יונקים מדדי שצ"ק (לא ברור וגם לא מתוך דפוס ישן). ואולי צ"ל מדדי שכינה צדיק וצדק של עטרה דיסוד דבינה, והם תמיד משתעשעים על חור פתן, כאשר נודע שהצינור של אחוריים שם הוא סוד היניקה של הנחש שהוא החיצון כנודע, בסוד "פרעה" היונק "מעורף" דזעיר הוא מזה הצינור של אחוריים דתבונה, והבן היטב, ולכן נקרא זה הצינור "חור פתן" ושם משחקים תמיד הנצח והוד זה עם זה לפני החור הזה.

כתב ספר הלבוש על או"ח סימן לב' ויעביר הרצועה במעברתא ויעשנה קשר, שתהא הרצועה עוברת בו להדקה בזרועו. ובסוף הרצועה אצל הקשר יעשה קשר קטן כצורת יו"ד, להשלים אותיות של שד"י עם השי"ן שבבתיים של ראש והדלי"ת שבקשר של ראש, דקיי"ל שהדלי"ת והיו"ד שבקשרים הם גי'כ הלכה למשה מסיני, כמו השיני"ן שבבתיים להשלים שם של שד"י. כתב הרמ"א סו"ס ל"ב שיזהר לעשות כפי הסדר הזה תחילה יעשה שי"ן ואח"כ קשר של ד' ואח"כ קשר של י'. הגם שקשר אינו אות כפי שהעירו התוס'.

ונוהגין להעביר עור על הבית של יד לרוחב הזרוע ונוהגין כן לפי שתפילין של יד הן גבוהין וקצרין ומשימין אותם תחת הבגדים ומתנדנדין תחת הבגדים ומתקלקלין לכך נהגו להעביר רצועה עליהן לחזקן:

"להעביר עור" כתב הב"י שענין זה נזכר בדברי הרא"ש בתיקון התפילין וסיים דהאידינא לא נהגו כן. ברם כיום נהגו להניח מעין בית עור על גבי תשי" לשמור על התפילה של יד. האם יש לזה הבנה גם בנסתר? ונראה ששורש העניין נמצא במ"ש ויעש ה"א לאדם ולאשתו כתנות עור וילבשם.

סימן לג

ואם נתקלקל העור של שתי בתים מבתי הראש זה אצל זה אם התפילין חדשים פסולין ואם הם ישנים כשרים כל זמן שעור מושב הבתים קיים. ואיזו הם חדשים? כל זמן שאם היו מושכין אותם בעור הרצועות הבית מתפשט ונפתח נקרא חדש אבל כל שאין נפתחים כשמושכין בעורן נקראין ישנים נתקלקלו שנים זה שלא כנגד זה כגון ראשון ושלישי כשרים אפילו הם חדשים נתקלקלו ג' בתים בכל ענין פסולין. והרמב"ם כתב בכה"ג (בכהאי גוונא) על ענין התפירות נפסקו התפירות ב' זו בצד זו או ג' אפילו זו שלא כנגד זו בחדשות פסולות בישנות כשרות כל זמן שפני טבלן קיימת פירוש עור של הבתים.

ועור הרצועות צריך שיהיה מעור בהמה חיה ועוף הטהורים ומעובר לשמה ושיהיו שחורות מצד החוץ ומצד הפנים איזה צבע שיהיה חוץ מאדום.

גמ' (שבת דף כח: ומנחות לה.) "אמר רבי יצחק רצועות שחורות הלכה למשה מסיני". כתב על זה בספר ספר מצת שימורים – שער תפילין "רצועות שחורות הלכה למשה מסיני" וגם הם שחורות שאפילו החסדים שבהם גבורות דאבא ולכן השתי רצועות שהם החוץ"ג שביסוד כולם הם שחורות.

וגם נוכל לומר שהתפילין והרצועות צריך שיהיו שחורים, כי הבינה נקרא שחור בסוד יוצר אור ובורא חושך, שהבריא נקרא חשך מפני שאורות שלה מחשכים עיני הבריות מלהביט אותם.

וכתוב ב"ספר התרומות" שצריך שישחירן ישראל לשם תפילין ואין להשחירן על ידי נכרי. וכתב הרמב"ם ז"ל שאם לא יעשה הבתים שחורים יעשה הרצועה מצבע הבתים.

"צבע שאינו שחור" כתבו הב"י והפרישה במקום שאין זה סותר את ההלכה למשה מסיני שצבע הרצועות צריך להיות שחור. כי כאן מדובר בצד הפנימי של הרצועה והלכה למשה מסיני מדברת על הצד החיצון שהוא כיום שחור מבריק.

מה מסמל צבע שחור בקבלה? יש מספר פירושים. הנה מצאנו בכוונת השלהבת שצבע שחור רומז למלכות. אולם הרמ"ק בפרדס רימונים שער הגוונים (שער י' פרק א') כתב שצבע של ספירת הכתר שחור. ואל תתמה כי הכתר כלפי מה שמתחתיו יהיה לבן אולם כלפי מה שעליו יהיה שחור. ויש שנתנו הסבר אחר לצבע שחור שהכוונה שאם לא ניתן לראות את שפעת האור מרוב בהיקותו יקרא שחור.

מה היא הרצועה לפי הסוד? הנה בספר הזוהר (פנחס רלו ע"ב) אמרו שרצועות המחברות בין תפילה של ראש לקשר המונח על העורף הן חסד וגבורה. הרצועות המתפשטות מן הקשר ולמטה הן חסד וגבורה. לפי ספר תיקוני זו"ח (דף קנח) הרצועות לוחמות נגד הס"א. רצועות של ראש הן חבלים לקרניו ורצועה של יד קושרת רגליו.

כתב בספר מצת שימורים ש"רצועה" ע"ה גימ' ש"ע הרומז על ש"ע נהורין. כעת מובן מדוע הן שחורות כי הן מאירות באור הנמשך מפני אריך אנפין (כנזכר באד"ר דף קכ"ח ע"ב) לז"א.

אם נפסקה הרצועה מה שמקיף ממנה הראש או הזרוע אין להם תקנה לא בקשירה ולא בתפירה. אבל התלוי ממנה ומה שקושר סביב הזרוע אין הקשירה פוסל בה:

סימן לד

סדר הנחתן בבתי

לרש"י: קדש משמאלו של המניח בבית החיצון, ואחריו והיה כי יביאך בבית השני. ובבית השלישי שמע, ובבית הרביעי שהוא בית החיצון לימינו והיה אם שמוע.

הנה כשיצא הרשב"י מן המערה הוא לימד סוד של כמה מצוות וביניהם מצוות התפילין וכך אמר: (הקדמת ספר הזוהר דף יג ע"ב) פקודא עשיראה, לאנחא תפילין, ולאשלמא גרמיה בדיוקנא עלאה, דכתיב (בראשית א) ויברא אלהים את האדם בצלמו, פתח ואמר (שיר ז ו) ראשך עליך ככרמל, האי קרא אוקימנא ואתמר, אבל ראשך עליך ככרמל, דא רישא עלאה תפילין דרישא, שמא דמלכא עלאה קדישא יהוה, באתון רשימין כל את ואת פרשתא חדא, שמא קדישא גליפא בסדורא דאתון כדקא יאות, ותנן (דברים כח י) כי שם יהוה נקרא עליך ויראו ממך אליו תפילין דרישא, דאינון שמא קדישא בסדורא דאתון, פרשתא קדמאה (שמות יג ב) קדש לי כל בכור, דאי דאיהי קדש, בוכרא דכל קודשין עלאין, פטר כל רחם, בההוא שביל דקיין דנחת מן יו"ד, דאיהו אפתח רחמא למעבד פירין ואיבין כדקא יאות, ואיהו קדש עלאה, פרשתא תניינא (שם ה) והיה כי יביאך וכו' עיי"ש.

ולר"ת הוא הסדר קדש משמאלו ואחריו בבית השני והיה כי יביאך ובג' והיה אם שמוע וברביעי שהוא החיצון שמע סימן לדבר היות להדדי. ושני השיניין דהיינו קדש שמע לצד חוץ אצל השיניין שבבתיים וכן הוא הסדר בשל יד למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה.

ומיהו גם לר"ת צריך לכותבן כסדר שהן כתובים בתורה שהוא קדש והיה כי יביאך שמע והיה אם שמוע דתניא כתבן שלא כסדרן יגנוז פי' שלא כסדר הכתובים בתורה. לפיכך של יד שהן בקלף אחד יכתוב קדש והיה כי יביאך ויניח חלק פרשת והיה אם שמוע ויכתוב שמע ואח"כ יכתוב והיה אם שמוע דסדר הנחתן בבתיים של יד ושל ראש שוין:

ובדבר זה נפל מחלוקת בין הגאונים יש מהם סוברים כדברי רש"י ויש מהם כדברי ר"ת וכתב א"א ז"ל לפי שנחלקו בו גאוני עולם ותפילין של אלו פסולין לאלו דתניא החליף פרשיותיה פי' שנתן של בית זה בזה פסולין.

ואמרו חכמים (עירובין צ"ה ע"ב) "מקום יש בראש להניח בו שני תפילין" וכן בזרוע. לכן ירא שמים יצא ידי שניהם ויעשה ב' זוגות תפילין ויניח שניהם ויכוין בהנחתן באותן שעשוין כתקונן אליבא דהלכתא בהם אני יוצא ידי

חובתי והאחרים הרי הן כרצועות בעלמא. ואין כאן משום כל תוסיף דלא מיקרי כל תוסיף אלא כשעושה ה' בתים ולא יניח ב' הזוגות בכיס א' שהאחד מהם הוא חול ואסור לתתם בכיס של תפילין אלא יעשה שני כיסין וסימן לכל כיס שלא יתן של זה בזה. וכן היה נוהג א"א ז"ל ורבו רבינו מאיר ז"ל:

הארי הקדוש קיבל מפי אליהו הנביא זכור לטוב ששניהם אמת וחלילה לומר שאחד כשר והשני פסול. מעיד המהרח"ו זללה"ה על רבו הארי הקדוש שהיה מניח ב' זוגי תפילין וכך כתב: שער הכוונות – דרושי תפילין דרושו "בענין תפילין דר"ת דע כי מורי ז"ל בתחילה היה מניח תפילין דרש"י ור"ת ביחד ומתפלל בהם תפילתו בשחרית כמ"ש ב' הקומץ כי מקום יש בראש להניח בו ב' זוגות ובמנחה לא היה מניח אלא תפילין דר"ת. ואח"כ עשה זוג תפילין דרש"י כסברת שמושא רבא שהם אצבעיים על אצבעי' וחריצין שקועין עד מקום המעברתא באופן שיהיה כל בית ובית חלוק ומפורד מחבירו ובעת התפירה היו חוטי הגידים מפסיקים ועוברים בתוך החריצים ממש מצד זה לצד זה ובבוקר היה לובש שני זוגות דרש"י ור"ת ובמנחה של שמושא רבא לבד והיה אומר דתפילין אלו דשמושא רבא הם כפי שני הסברות דרש"י ור"ת ועולין במקום שתי הסברות כי מוחין דא"א שהם תפילין דרש"י ור"ת שניהם מתחברים יחד ונעשין זוג תפילין אחד וזהו טעם היותם אצבעיים כנגד א"א.

סימן לה

נהגו במניין השיטין על פי הקבלה לכתוב בשל יד שבע שיטין בכל פרשה ופרשה ובשל ראש ד' שיטין ואם שינה לא פסל.

"שבע שיטין" מה טעם מספרים אלו? הנה כתב בספר "פתחי שערים" נתיב גדלות דז"א – פתח נב"והם סוד ד' שיטין בשל ראש וד' שיטין בשל יד, שהראש הם ג"ר ושם הם בסוד ד' מוחין חו"ב וב' עטרין. ובשל יד בגופא ד"ת.

ואלו הן ראשי שיטין בשל יד: וידבר את היום יוצאים לתת חג ההוא תורת: בשנייה והיה רחם בשה לאמר כי הקשה בהמה לאות: שלישית שמע את והיו לבבך ובלכתך ידך מזוזת: רביעית והיה ובכל נפשכם ואכלת ה' בכם אשר ה' בין עיניכם ביתך ובשעריך:

ואלו הן ראשי שיטין של ראש: וידבר מזה הזאת יד: שניה והיה וכל פטר חמור ה' ממצרים מבית כל פטר רחם הזכרים: שלישית שמע נפשך לבבך על רביעית והיה עשב לא תתן על בניכם:

סימן לו

אלו האותיות שצריך לדקדק בכתיבתן שבקל אדם טועה בהם האל"ף צריך ליזהר בנקודה שעליה שהיא כעין יו"ד שתגע בה וכן כל האותיות צריכות להיות גולם אחד לכך צריכות כולן ליגע כגון הנקודה בשי"ן ובעי"ן ומה

שאחורי הצד"י ובאחת שאינה נוגעת פסולין חוץ מרגל הה"א והקו"ף שאותן לבד אין להם ליגע ואם נוגעות פסולין:

בי"ת צריך ליזהר בתג של אחוריה לרבעה (כזה) שלא תהא נראית ככ"ף וצריך שיהא לה בראשה מצד שמאל תג קטן:

דל"ת צריך ליזהר בתג של אחוריה לרבעה (כזה) שלא תהא נראית כרי"ש:

ה"א יש לה תג קטן למעלה מצד שמאל (כזה) כדאיתא בפרק הקומץ מ"ט אית לה"א תגא ופירש"י יש לה תג קטן בסוף גגה למעלה ור"ת פי' דמיירי בעוקץ של אחוריה לרבעה שלא תהא עגולה מאחוריה וטוב לעשות כדברי שניהם:

חי"ת איתא בפרק הקומץ חזינא לספרי דווקני דחטרי לגגה דחי"ת ופי' רש"י כמין חוטרא של צד שמאל יש לה למעלה כמין מקל כזה (כזה) ור"ת פירש יש לה להיות גובה באמצע גגה כזה מלשון חטורות. ויזהר שלא יאריך רגל היו"ד שלא תהא נראית כוי"ו ולא יקצר רגל הוי"ו שלא

תהא נראית כיו"ד. וכן רגל הזי"ן (כזה) לא יאריך שלא תהא נראית כנו"ן פשוטה ולא יקצר רגל הנו"ן שלא תהא נראית כזי"ן. ור"ת פירש שהיו"ד

צריך שיהיה ראש שמאלי כפוף למטה כזה (כזה) כדאיתא בפרק הקומץ

מפני מה ראשה של יו"ד כפוף? ואיתא בפסיקתא העוה"ב נברא ביו"ד מה יו"ד יש לה נקודה אחת למטה רמז למתים שיורדין לגיהנם ואחת למעלה רמז שעתידין לעלות ולפ"ז יש ליו"ד תג למעלה וגם כפוף למטה:

הטי"ת היה אומר ר"ת שצריך שיהא ראש ימין שלה כפוף למטה כזה ט.

והכ"ף יזהר לעגלה מאחוריה (כזה) שלא תהא נראית כבי"ת.

והסמ"ך צריך לעגלה מג' רוחותיה שלא תהא נראית כמ"ם סתומה (כזה ס)

ובכל אות שיש בה ספק מייתנין ינוקא דלא חכים ולא טיפש אם יכול לקרותה כשר:

ואלו הן האותיות שצריך לתייגם אמר רבא כל אלפא ביתא דאתואתא דתגי אתה מוצא בתפילין ואלו הן: ח"ץ ו"ס ש"י למעת בפ' קדש. בפ"ר הז"ם אך דקח כה טט בפרשת והיה כי יביאך. שעטנו ג"ץ בפ' שמע והיה אם שמוע. וזהו פירושו ח"ץ חי"ת של חמץ חד תאגא צד"י ה' תגי ו"ס דהיבוס' ג' ג' תאגי שי"ן דאשר ב' תגי י' דלי ג' תאגי למ"ע דלמען ד' ד' תאגי תי"ו דתורת ג' תאגי ב' דיביאך פר דפטר ג' ג' תאגי הז"ם דהזכרים ג' ג' תאגי אך דישאלך ד' ד' תגי ד' דיד ק' דהקשה ח' דלשלחנו כה דידכה ג' ג' תאגי טט דלטוטפות ה' ה' תאגי שעטנו גץ שע דשמע טט דלטוטפות נ' דנפשך ז"ז דמזוזות ג' דדגנך צ' דהארץ ג' ג' תאגי ולא היה לו להזכיר שעטנו גץ בכלל תגין האחרים דכל הנך הם תגין גדולים אבל שעטנו"ז ג"ץ הם תגין קטנים ובכ"מ שהן אלו צריכין תגין קטנים. ובשמושא רבא פסל אם חיסר אחת מאלו התגין וא"א ז"ל כתב בגמרא דידן לא הוזכרו אלו התגין ולא מסתבר כלל לפסול בחיסרון אלו התגין והרמב"ם לא כתבם בחיבורו אך כתב אחרים וזה לשונו צריך ליהזר בתגין של אותיות והן כמו זיינין על האותיות כמו שהן כתובות בס"ת.

ואלו הן אותיות המתוייגו' שבד' פרשיות הללו:

פרשה ראשונה יש בה אות אחת שהיא מ"ם סתומה של מימים ועליה ג' זיינין.

פרשה שנייה יש בה ה' אותיות וכולן ההי"ן ועל כל א' ד' זיינין ה' של ונתנה וה' ראשונה ואחרונה של הקשה וה"י של ויהרוג וה"י של ידכה. פרשה שלישית יש בה חמש אותיות ואלו הן ק' של ובקומך יש עליה ג' זיינין וק' של וקשרתם יש עליה ג' זיינין וטט"פ של טטפת כל אות ואות משלשתן ד' זיינין

פרשה רביעית יש בה ה' אותיות ואלו הן פ"א של ואספת יש עליה ג' זיינין ת' של ואספת יש עליה זיין א' טט"פ של טטפת על כל א' משלשתן ד' זיינין כל אותיות המתוייגות י"ו ואם לא עשה התגין או הוסיף וגרע

בהן לא פסל עכ"ל הילכך טוב שיעשה כולם כי אין פסול בשנוי ולא בתוספת ובגרעון.

ואלו הן חסרות ויתרות שכתב הרמב"ם: פרשה ראשונה קדש לי כל בכור מלא זכור מלא בחזק חסר הוציא מלא יצאים חסר וי"ו יביאך מלא והאמרי חסר והיבوسی מלא לאבתיך חסר וי"ו העבדה חסר מצת חסר השביעי מלא מצות מלא שאר חסר גבלך חסר בעבור מלא לאות מלא לזכרון מלא עיניך מלא הוצאך חסר יו"ד תורת מלא חקה חסר למועדה מלא.

פרשה שנייה והיה כי יבאך חסר ולאבתיך חסר וי"ו חמר חסר בכור מלא בחזק חסר הוציאנו מלא וי"ו יו"ד ויהרג חסר בכור מלא מבכר חסר ועד בכור מלא זבח חסר וכל בכור מלא לאות מלא ידכה כתיב בה' ולטוטפת חסר וי"ו אחרונה עיניך מלא בחזק חסר הוציאנו מלא וי"ו יו"ד:

פרשה שלישית שמע עי"ן של שמע גדולה דלי"ת של אחד גדולה מאדך חסר לבניך מלא בביתך חסר יו"ד שנייה ובקומך מלא וי"ו לאות מלא ידך חסר לטטפת חסר שני ווי"ן עיניך מלא מזוזות חסר וי"ו ראשונה ביתך חסר יו"ד שנייה ובשעריך מלא:

פרשה ד' והיה אם שמע חסר מצותי בוי"ו א', יורה מלא ומלקוש מלא ותירשך חסר וי"ו והשתחיתם מלא יכולה מלא הטבה חסר נתן חסר אתם חסר לאות מלא לטוטפת חסר וי"ו אחרונה עיניכם מלא אתם חסר בביתך חסר יו"ד שנייה ובקומך מלא וי"ו מזוזות מלא ביתך חסר יו"ד שנייה ובשעריך מלא לאבתיכם חסר וי"ו ובלטטפת הג' נחלק עליו ר"ת ואומר שגם הוא חסר שני ווי"ן:

סימן לו

גדולה מצות תפילין שכל המניחן מאריך ימים שנאמר ה' עליהם יחיו

"מאריך ימים" הטעם הסביר המהרח"ו זללה"ה בשער הכוונות – דרושי תפילין דרוש ב: "והעניין הוא במה שנודע שהתפילין הם אימא על ברא כנזכר בתיקונים וכבר הודעתך כי ד' בתים של התפילין הם נגד ארבע אותיות אהיה וד' פ' כנגד ארבע אותיות הויה וכ"א אזכרות שבהם כנגד שם אהיה שהוא בגי' כ"א והרי הם ג' שמות אהיה הויה אהיה בתפילין ש"ר שהם גי' חיים ונקרא חיי המלך לפי שהם מצד אימא הנעשים תפילין ש"ר דז"א וע"כ ארז"ל המניח תפילין מאריך ימים שנאמר ה' עליהם יחיו כי המלך הוא ז"א וחיי המלך הנז' נמשכים לו מאו"א הנקרא חיים כנודע.

ספר מצות שימורים – שער תפילין והנה עיקר התפילין הוא אור המקיף הזה אשר במצח. אמנם צריך שיהיו כלולים ג"כ בו השתי בחינות שקדמו אליו וגם בחינת עצמו. ולכן בחינה הראשונה של המקיף הראשון הוא בחינת שם אהיה כי כל אהיה הוא אור מקיף. ואמנם מקומו נשאר שם למעלה מרישא דז"א. לכן אי אפשר לנו לעשות בחינת תפילין כנגדם כי לרוב העלמם נשאר מציאותם למעלה בסוד אור מקיף עליון. אמנם הם מתגלים ומאירים למטה

במוחין הפנימים אחר שנתלבשו בחללי דגלגלתא כנגד אור המקיף הזה נכתבו בדי פרשיות דתפילין כ"א אזכרות שהם ניצוצי הארת המקיף במוחין הפנימים שהם בחינת פרשיות ויען הם מציאות הניצוצות ההם בהיותם למטה לכן הם גם כן שמות הוי"ה ולהיותם מבחינת אור המקיף לכן חשבונם הם כ"א אזכרות כמנין שם אהי"ה שהוא שם אור מקיף. וכנגד די מוחין הפנימים שמשם יצאו אלו התפילין יש ארבע פרשיות בתפילין אלו. והם בחינת ארבע אותיות הוי"ה כי המוחין הפנימים הם בחינת די אותיות הוי"ה, ואינם אהי"ה כמו המקיפים. ונמצא כי אור הכ"א אזכרות הוא גדול יותר מן הארבע פרשיות עצמן, ולכן נרמזו בבחינת שמות ואזכרות והבן זה. וכנגד הבחינה השלישית שהוא המקיף השני של המצח היוצא מן האור הפנימי היו בחינת הארבע בתים של הפרשיות שהם בחינת אור מקיף אשר הוא כעין בית מקיף אל המוחין הפנימים ונקרא אהי"ה לסיבת היותם אור מקיף כנ"ל. ונמצאו כי אלו ג' בחינות של רישא דז"א כולם הם נרמזו בתפילין שהם מקיף עליון ופנימי ומקיף קטן. והם בחינת אהיה הויה אהיה, כנזכר בהקדמת התיקונים דף ח' ב' וי"ט. וגם שמות האלו הם בגימטריא חיים" כי הם סוד חיי המלך שהוא הזעיר, וחיו נמשכים לו מן החכמה ובינה הנקרא חיים. וז"ס הפסוק "די עליהם יחיו" וארז"ל כל המניח תפילין מאריך ימים:

כתב הרב הגאון אייזיק חבר זללה"ה בספרו ביאורי אגדות (אפיקי ים) – מנחות דף מד ע"א "אמר ר"ל כל המניח תפילין מאריך ימים וכו' כידוע שתפילין הם ג"ר המוחין שמשם אריכו דיומין, שני שנים של האדם הם מז"ת ולע"ל אז יעלו לג"ר ולכן יהי בסוד הנצחיות, וסוד התפילין הוא סוד המוחין שמתחדשים ובאים בכל יום, ואח"כ בלילה מסתלקין ועולים בסוד סילוק הנשמה בלילה והם עומדים שם להנות בהם הצדיקים בעוה"ב לעולם שכולו ארוך, והם העטרות שירשו בהר סיני, וכידוע שהם חיי המלך די מוחין די פרשיות די בתים, ובהם כל שלימו דמהמנותא ג' שמות אהי"ה הוי"ה אדני, כידוע שכ"א אזכרות בתפילין נגד שם אהי"ה הודי בתים של ראש די אותיות הוי"ה ודי של יד די אותיות אדני, והם הארות שבאים מע"ק ששם אריכו דיומין:

ואמר רבא כל המניח תפילין ומתעטף בציצית וקורא ק"ש ומתפלל מובטח לו שהוא בן העוה"ב

"בן העולם הבא" הדבר פשוט הוא שמוחין דאמא הם הנקראים העולם הבא.

ואמר אביי מערב אני בו שאין אש של גיהנם שולט בו
 "שאין אש" יובן ממ"ש שהמניח תפילין נדמה לקונו.

רב פפא אמר מערב אני בו שכל עונותיו נמחלין
 "נמחלין" יובן ממ"ש שעניין התפילין אלו מוחין דא"א ואמא נקראת תשובה לכן הוא זוכה לאור דנשמה ובזה נמחלין עונותיו כי נשמה לא חוטאת.
וכל מי שאינו מניח הוא בכלל פושעי ישראל בגופן לכך צריך כל אדם להיות זריז בהן:

מצוותן להיותן עליו כל היום, אבל מפני שצריכין גוף נקי שלא יפית בהם וצריך שלא יסיח דעתו מהן בעודן עליו, ואין כל אדם יכול ליזהר בהן, על כן נהגו שלא להניחם כל היום.

כתב בספר עמק המלך – שער יד – פרק קכה"א על פי שמסתלקין המוחין מז"א. נשאר לו הארת המוחין לו ולנוקביה, ממוחין שבאו לו שחרית, וכשמסתלקים המוחין, נשארו לו על ראשו

לבחינת מקיף. וזהו סוד הנחת תפילין כל היום, שישארו אלו המוחין הארתם כל היום, וזהו סוד החסידים הראשונים שהיו שוהין שעה אחת אחר התפילה, כדי שישארו המוחין עצמן של תפילה, שעה אחת אחר התפילה.

כתב הרב משה זכותא בפירושו על זוהר ויקרא "ונלע"ד לומר במ"ש הרב זל"ה שאי אפשר להעמיד המוחין הפנימיים דזעיר אלא שלש שעות בכל תפילה ותפילה, אבל המניחים תפילין כל היום מעמידים הרשימו של התפילין כל היום, ומינה (ומזה תלמד) שהעוסק בתורה כל היום מעמיד הרשימו בפנימיות רישא דזעיר, כי הלא התורה היא פנימיות העולמות, ועל בחינת הרשימו הלזה אמר שנאחזים בשמו כל היום:

עוד כתב הרב נתן שפירא הירושלמי בספרו מצת שימורים – שער תפילין "ולכן החסידים הראשונים לא היו הולכים תיכף אל ביתם אחר שהתפללו, אבל היו שוהים שם שעה א' אחר התפילה כדי שעל ידם יגרמו ויוסיפו כח למעלה ולא יסתלקו המוחין מהרה, וגם הם המוחין יתעכבו ברישא דזו"ן שעה אחת יתירה אחר התפילה. גם זהו הטעם שהיו החסידים הראשונים מתפללים תפלת נדבה באמצע היום, והוא כדי להחזיר המוחין פעם אחרת בזעיר וכמ"ש רז"ל הלוואי יתפלל אדם כל היום כולו. גם זהו הטעם למה שאמרו רז"ל שהחסידים הראשונים לא בטלו תפילין כל היום מעליהם. והענין הוא לגרום כח למעלה, שהמוחין העליונים דזעיר יתעכבו כל היום כולו. וז"ש רז"ל שלא היו ידיו של משה רבנו פרושות יותר מג' שעות כי אי אפשר לעשות כן יותר משלש שעות. כל זה מהאר"י זל"ה. והרח"ו זל"ה כתב כי מ"ש כי המניח תפילין כל היום גורם להשהות המוחין כל היום, הכוונה היא על רשימו דגדלות, כי המוחין עצמן כבר אמרו שאין יכולת להשהות אותם יותר משלש שעות, שאפילו משה רבינו ע"ה לא היו ידיו פרושות רק שלש שעות. (ואני נתן נלע"ד מה שאמר הרח"ו זל"ה שהוא על הרשימו דגדלות ירצה דמוחין דגדלות דאבא, כי הרשימו דמוחין דגדלות דאימא שהוא שם הוי"ה עם הג' אלהים דמוחין דיניקה נשאר בז"א כל היום, כנזכר בכוונת הקדיש על הסופי תיבות "יתגדל ויתקדש שמה רבא" שגימטריא של"ו ומי שמניח תפילין כל היום גורם (להשוות) [להשהות] ג"כ הרשימו דגדלות הוי"ת דמוחין דאבא, כמו שעשה משה רבנו, והבן היטב)

ספר עולת תמיד – שער כללות התפילות "אחר גמר תפילה נחזרין המוחין להסתלק וחוזר הדבר לכמו שהיה, ולכן החסידים הראשונים לא היו הולכים תכף אל ביתם אחר שהתפללו אבל היו שוהים שם שעה אחת אחר התפילה, כדי שעל ידם יגרמו ויוסיפו כח למעלה ולא יסתלקו המוחין מהרה, וגם הם המוחין יתעכבו ברישא דזו"ן שעה אחת יתירה אחר התפילה. גם זהו הטעם שהיו החסידים הראשונים מתפללים תפלת נדבה באמצע היום, והוא כדי להחזיר המוחין פעם אחרת בזו"ן, וכמ"ש בגמ' (ברכות כ"א ע"א) ולואי יתפלל אדם כל היום כולו. נמפעי"ח ומנ"א – ונלע"ד חיים כי מ"ש כי המניח תפילין כל היום הוא גורם להשהות המוחין כל היום, הכוונה היא על רשימו דגדלות כי המוחין עצמם כבר אמרו שאין יכולת להשהות אותם יותר מג' שעות שאפילו מרע"ה לא היו ידיו פרושות רק ג' שעות. גם זהו הטעם למ"ש ז"ל שהחסידים הראשונים לא ביטלו תפילין כל היום מעליהם, והענין הוא לגרום כח למעלה שהמוחין העליונים דזעיר יתעכבו בו כל היום כולו. וזהו מ"ש ז"ל שלא היו ידיו של משה ע"ה פרושות יותר מג' שעות, נמפעי"ח ומנ"א – כי אי אפשר לאדם לעשות כן יותר משלש שעות:

ומ"מ צריך כל אדם ליזהר בהן להניחן בשעת ק"ש ותפילה:

כתב ספר שערי אורה – שער ראשון: "ולפי שהמידה הזאת (מלכות) צריכה להיותה נקשרת עם המעלות שעליה, כדי שיבואו לה מיני שפע וברכה מהם, נתן ה' לישראל כח לקשור אותה עם המעלות שעליה, וזהו סוד שנקראת תפילה של יד, ועל זה נאמר, וקשרתם לאות על ירך והיו לטוטפות בין עיניך (דברים ו' ח). והקורא בשחר קריאת שמע בלא תפילין כאילו מעיד עדות שקר בעצמו (ברכות י"ד ע"ב), ואין לו דרך להיכנס תפילתו, שהרי תפילה תלויה בתפילה, כלומר, תפילת הפה תלויה בתפילה של יד, ותפילת היד פותחת השערים בשחר להיכנס כל תפילות אותו היום לפני ה' יתברך, ולפיכך צריך תפילין בקריאת שמע של שחרית, והתקינו

לקרוא קריאת שמע ואחר כך להתפלל, לפי שהתפילה של יד בקריאת שמע פותחת שערי התפילה, ולפיכך קריאת שמע קודמת לתפילה, ובשבתות ובימים טובים אין צריך תפילין, שהרי עניינים אחרים גדולים יש באותן הימים והשערים כולם פתוחים. משל למה הדבר דומה, כשיש המלך אין צריך לחותמו, ולפיכך יצאו שבתות וימים טובים שהן בעצמן אות, ואין צריך וקשרתם לאות:

קטן היודע לשמור תפילין אביו חייב לקנות לו תפילין לחנכו: